

Forord

Denne rapporten er en evaluering av ungdomssatsingen i Indre Finnmark, med fokus på opprettelsen av ungdomsservicekontor i de fire kommunene Kautokeino, Karasjok, Tana og Porsanger. Oppdragsgiver for evalueringen har vært Finnmark fylkeskommune, ved utbyggings- og samferdselsetaten.

Rapporten er skrevet i fellesskap av Margrete Gaski (prosjektleder) og Ivar Lie. Kapittel en til fem er skrevet av Gaski, kapittel seks av Lie, og kapittel syv i fellesskap.

NIBR vil takke arbeidsgruppen ”Ungdom og næring” for et godt samarbeid, både med å la seg intervju, hente frem informasjon, og gi tilbakemeldinger på våre foreløpige funn og konklusjoner. Også takk til lederne av ungdomsrådene i to av kommunene som bidro med tilrettelegging for spørreundersøkelser. Vi takker andre informanter som villig lot seg intervju, både ansatte i kommunene, ungdomsservicekontorenes samarbeidspartnere og ikke minst ungdom som deltok i spørreundersøkelsen.

Oslo/Alta november 2001

Arne Tesli

Forskningsjef

Innhold

Forord	1
Tabelloversikt	4
Figuroversikt.....	5
Sammendrag	6
Summary.....	9
, oahkkáigeassu.....	12
1 Innledning	16
1.1 Trekk ved ungdommens situasjon i Indre Finnmark.....	16
1.2 Ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark som studieobjekt.....	20
1.3 Hva er ideen bak et ungdomsservicekontor?.....	22
1.4 Ideene bak Infonuorra/ UngInfo i Indre Finnmark.....	22
1.5 Teoretisk modell for Infonuorra og UngInfo sin virksomhet.....	25
1.6 Oppbygning av rapporten.....	26
2 Metode	28
2.1 Dokumenter	28
2.2 Intervju	28
2.2.1 Brukerundersøkelse blant ungdom.....	28
3 Tiltak og aktiviteter	31
3.1 Noen bilder av aktiviteten i kommunene	32
3.2 Sammendrag av ungdomsservicekontorenes tiltak	34
3.2.1 Ungdomsinformasjon.....	36
3.2.2 Utdannings- og yrkestiltak	37
3.2.3 Kontakttiltak rettet mot borteboende.....	37
3.2.4 Velferds- og trivselstiltak.....	37
3.2.5 Internasjonalisering	38
4 Organisering og iverksetting av ungdomsservicekontorene	39
4.1 Aktører og arenaer i ungdomssatsingen i Indre Finnmark	39
4.1.1 Omstillingsprogrammet og omstillingsarbeidet	39
4.1.2 Arbeidsgruppa ”Ungdom og næring”.....	40
4.1.3 Samordningsgruppa SOIF.....	41
4.1.4 Finnmark fylkeskommune.....	42
4.1.5 Ungdommens talerør: ungdomskonferanser i Indre Finnmark.....	42
4.2 Ungdomsservicekontorene som en del av kommunens organisasjon	44
4.2.1 Beskrivelse av de fire ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark	44
4.2.2 Turn-over og stabilitet.....	47
4.2.3 Finansiering av daglig drift og av tiltak	47
4.2.4 Beslutningsmåter og aktører.....	48
4.2.5 Formell organisering	48
4.2.6 Prosjektledernes rolle og ungdomsservicekontorenes funksjon.....	49
4.2.7 Har ungdomsservicekontorene ”arvet” oppgaver fra andre?.....	50

4.3	Samarbeidet med eksterne aktører	51
4.4	Fleksibel men lite forpliktende organisering.....	53
5	Direkte effekter for ungdom.....	54
5.1	Hvordan ungdom er omfattet av ungdomsservicekontorenes virksomhet	54
5.2	Ungdoms medvirkning i ungdomsservicekontorenes virksomhet	56
5.3	Ungdoms oppfatninger og nytte av ungdomsservicekontorene	58
5.4	Oppsummering	62
6	Utviklinga i ungdoms situasjon i indre Finnmark.....	64
6.1	Ungdomsservicekontorene i indre Finnmark og ungdoms situasjon	64
6.2	Endringer i arbeidsmarkedet og ”utdanningsmarkedet” på 1990-tallet.....	65
6.2.1	Sysselsetting, nærings- og arbeidsmarkedsutvikling.....	65
6.2.2	Store endringer i tilbud og etterspørsel etter utdanning	68
6.3	Endringer i ungdoms situasjon i Indre Finnmark.....	70
6.3.1	Endringer i utdanningsdeltaking og -gjennomføring	70
6.3.2	Nedgang i arbeidsledighet blant ungdom.....	72
6.3.3	Endringer i ungdoms velferdsmessige situasjon?.....	73
6.3.4	Endringer i ungdomskullenes størrelse og flyttemønster	74
6.4	Oppsummering, utfordringer for kommunene og ungdomsservicekontorene.....	77
7	Avslutning.....	79
	Litteratur	82
Vedlegg 1	Resultater fra spørreundersøkelsene blant ungdom i Porsanger og Kautokeino	84

Tabelloversikt

Tabell 3.1	<i>Sammendrag av ungdomsservicekontorenes tiltak til og med år 2000</i>	35
Tabell 4.1	<i>Saker og tema for Ungdom og næring 1996 - 2000</i>	41
Tabell 4.2	<i>Ungdomskonferanser for Indre Finnmark 1994-2000</i>	43
Tabell 5.1	<i>Hvor fornøyde er skoleungdommene med UngInfo?</i>	59
Tabell 6.1	<i>Andel av 16-18-åringer i gang med videregående skole pr. 1.10., etter bostedskommune.</i>	71
Tabell 6.2	<i>Andel av 19-29-åringer i gang med høyere utdanning pr. 1.10., etter bostedskommune.</i>	71
Tabell 6.3	<i>Andel av bosatte 16-29 åringer som er registrert helt arbeidsledige eller deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak.</i>	72
Tabell 6.4	<i>Antall sosialhjelpstilfeller 18-24 år i prosent av antallet 18-24 åringer. Årsgjennomsnitt for flere år.</i>	73
Tabell 6.5	<i>Indeks for endring i antall 15-19-åringer 1985-2000, og utsiktsanalyse for antallet 15-19-åringer 2005-2015. Antallet 15-19 åringer i 1985=100. I utsiktsanalysen er presentert både rene utsiktstall og utsiktstall korrigert for forventet flytting gjennom femårs aldersfaser på 1990-tallet.</i>	74
Tabell 6.6	<i>Indeks for endring i størrelsen på femårskull som følge av flytting gjennom to femårsperioder på 1990-tallet. Indeks = 100 betyr flyttebalanse, under 100 flyttetap, og over 100 flytteoverskudd.</i>	76

Figuroversikt

Figur 1.1	<i>Analysemodell for evaluering av ungdomsservicekontor i Indre Finnmark</i>	22
Figur 1.2	<i>Teorier bak tiltak og ungdomsservicekontor</i>	26
Figur 6.1	<i>Utvikling i antall yrkesaktive etter bostedskommune. 1987=100</i>	65
Figur 6.2	<i>Utvikling i prosentandel av arbeidsstyrken som er registrert helt arbeidsledig eller deltar på ordinære arbeidsmarkedstiltak</i>	67
Figur 6.3	<i>Utvikling i potensiell arbeidsstyrke (antall 16-66 åringer) etter bostedskommune. 1987=100</i>	68

Sammendrag

Margrete Gaski og Ivar Lie

”Lav terskel, rask oppfølging”

Evaluering av ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark

NIBR prosjektrapport 2001:22

Rapporten er en evaluering av ungdomssatsingen i Indre Finnmark på 90-tallet. Fokus er på etableringen av ungdomsservicekontor (*UngInfo* og *Infonuorra*) i de fire kommunene Kautokeino, Karasjok, Tana og Porsanger. Alle kontorene åpnet i løpet av 1998. Evalueringen foregikk i perioden september 2000 – oktober 2001, med Finnmark fylkeskommune ved Utbyggings- og samferdselsetaten som oppdragsgiver. Fylkeskommunens mål med evalueringen har vært å måle effekt av etableringen av ungdomsservicekontorene og de tiltakene som er gjennomført, følge med på om ungdomstiltakene gjennomføres i forhold til intensjonene, bidra til å utvikle strategier for det videre arbeidet med ungdom og næringsutvikling i Indre Finnmark og å skaffe grunnlag for erfaringsoverføring til de andre finnmarkskommunene.

Kommunene hadde litt ulike begrunnelser for hvorfor de ville opprette ungdomsservicekontor. Kommunenes ideer om hvordan kontorene skulle jobbe er imidlertid sydd over samme lest. Ideen var først at ungdomsservicekontorene skulle utvikle et effektivt og målrettet hjelpeapparat for ungdom, og hjelpe ungdom inn i arbeid og utdanning ved samlokalisering av ”hjelpere” på ungdomsservicekontorene og tverrsektorielt samarbeid. Formuleringene er etter hvert endret til at målet er å utvikle samarbeidsmodeller med hjelpeapparatet. Kontorene har satt i verk en rekke tiltak som kan deles inn i utdannings- og yrkestiltak, kontakttiltak mellom ungdom og hjemkommune, velferds- og trivselstiltak og internasjonalisering. De langsiktige målene for ungdomssatsingen kan oppsummeres ved at man ønsker å påvirke ungdoms valg av utdanning, arbeid og bosted som voksen.

Opprettelsen av ungdomsservicekontor er studert som en måte å organisere en ungdomssatsing på, hvor innholdet delvis er gitt, men hvor det er mange åpninger for hvilke tiltak som kunne settes i gang og hvilke mål og målgrupper som kunne defineres. Det vil si at kontorene må ses i sammenheng med de aktivitetsområder som velges.

Metode og datakilder

Datamaterialet som ligger til grunn for rapporten består for det første av dokumenter og rapporter hovedsakelig fra kommuner og fylkeskommune, statistisk materiale som er hentet eller kjøpt fra Statistisk sentralbyrå og bearbeidet av NIBR, og PANDA-data stilt til rådighet av SINTEF. For det andre er det gjort intervju av ansatte ved ungdomsservicekontorene, prosjektansvarlige i kommunene og fylkeskommune, samarbeidspartnere og borteboende studenter/utflyttere, og det er gjennomført to spørreundersøkelser henholdsvis blant skoleelever i videregående skole i Porsanger og blant de faste brukerne av *Infonuorra* i Kautokeino.

Aktiviteter og tiltak

De fire kontorene har noe ulik aktivitetsprofil. Virksomheten kan deles inn i fem tiltaksområder. Det første gjelder ungdomsinformasjon, noe som kan oppfattes som basisvirksomheten til kontorene. Alle kontorene har også gjennomført utdannings- og yrkestiltak, velferds- og trivselstiltak, kontakttiltak mellom borteboende studenter og utflyttere, og internasjonaliseringstiltak. Ungdomsservicekontorenes virksomhet har endret seg noe underveis i prosjektperioden. Både de spesifikke situasjonene i de enkelte kommunene, og de generelle formålene med ungdomsservicekontorenes virksomhet har preget aktiviteten, men kanskje i større grad det siste enn det første.

Også organisering og rammebetingelser har både påvirket utformingen av kontorenes virksomhet og hvilke tiltak som er gjennomført. Arbeidet med å skaffe finansiering har tatt mye tid, og den usikre situasjonen har i størst grad preget Infonorra i Kautokeino, som fra 2001 har lagt opp aktivitetene kun på meget kort sikt. På den andre siden har Karasjok hatt stabile rammebetingelser, både når det gjelder finansiering og bemanning. Lange perioder med enmannsbemanning på flere av kontorene har også lagt begrensninger på aktiviteten.

Svake formelle samarbeidsfora, men mer ad-hoc samsnakking

I forhold til målene i prosjektbeskrivelsene om å utvikle samarbeidsmodeller med den delen av hjelpeapparatet som har med ungdom å gjøre, virker det i liten grad som om kontorene har hatt noen bevisst strategi på hvordan man skulle utvikle slike samarbeidsmodeller. Slike modeller kunne i utgangspunktet oppfattes som formelle modeller med faste møter og mer generelle problemstillinger på dagsorden, som kunne virke forpliktende på partene i samarbeidet. Men alle fire kommuner har gjort fremstøt for å utvikle samarbeid med andre aktører. Porsanger og Karasjok har begge valgt å arrangere ett eller flere samarbeidsmøter som ligger nærmest opp til det en kunne forvente med hensyn til beskrivelsen av samarbeidsfora i prosjektbeskrivelsen, men slike fora har ikke fått noen formell status i kommunene.

Ungdomsservicekontorene har på den ene siden et behov for å være fleksible og frie. Deres varemerke eller eksistensberettigelse har på mange måter vært knyttet til denne stillingen som gir dem muligheter til å forsere saker, til rask oppfølging og kreative løsninger. På den andre siden har kontorene et behov for å være med å ha påvirkningskraft og ta beslutninger som vedrører kommunens ungdomssatsing. I perioder med god ressurstilgang vil den fleksible og frie organiseringen gi gode rammebetingelser for aktiviteten, mens i perioder med nedgang vil kontoret bli vingeklippet hvis det ikke finnes noen forpliktende organisering som sikrer rammebetingelsene.

Lite formalisert samarbeid med andre offentlige instanser og andre kontorer i kommunene har i stor grad blitt erstattet av samarbeid i konkrete saker og samsnakking. Det er delte oppfatninger blant ansatte ved ungdomsservicekontorene om hvem som er de viktigste samarbeidspartnere, og dette reflekterer at kontorene satser på noe ulike aktiviteter. Internt i kommunene oppfattes næringskontorene som viktigste samarbeidspartner, noe som kan føres tilbake til at det er næringskontorene som har prosjektansvaret for ungdomsservicekontorene i tre av kommunene. Utenfor kommuneorganisasjonen er både Aetat, skoler, lensmannskontor, SUAK og flere andre viktige samarbeidspartnere. Det er lite kontakt mot sosialkontor, noe som reflekterer at ungdomsservicekontorene i liten grad har hatt fokus på enkeltskjebner som trenger sosialhjelp.

Svært gode skussmål fra brukerne av kontorene

Evalueringen av effekter gjelder på den ene siden de direkte effektene, det vil si hvordan ungdom er omfattet av tiltakene, medvirkning, nytte og hvordan ungdommen oppfatter tiltakene. Det er en stor og mangfoldig gruppe ungdommer som er omfattet av virksomheten til kontorene. Målgruppen er etter hvert strukket ut i alder, mest fordi kontakttiltakene også retter seg mot voksne utflyttere. Også yngre ungdom helt ned til 12-13 år bruker ungdomsservicekontorene. Det var i utgangspunktet lagt føringer på hvordan ungdom skulle medvirke til utforming av tilbudene ved at ungdom skulle delta i kontorenes styringsgruppe. Kun ett av kontorene har en slik styringsgruppe, det vil si at det er få ungdom i de formelle organene som tar beslutninger om kontorenes virksomhet. Ungdom fra de fire kommunene har imidlertid medvirket på ungdomskonferanser, hvor det i noen grad er lagt opp til at ungdommens innspill tas hensyn til i utformingen av aktiviteten ved kontorene. Ungdommene som bruker kontorene er svært tilfredse med måten de blir møtt på, og kontorene får gode skussmål både når det gjelder informasjon, hjelp og aktiviteter som settes i gang. Den fysiske tilgjengeligheten til kontorene varierer mellom kommunene, og er enklest i Karasjok som har en stor grad av punktbosetting i kommunesenteret, og vanskeligst i spredtbebygde Tana. Ungdomsservicekontorene er vellykket som ungdommens kontaktpunkt mot det offentlige, med lav terskel og rask oppfølging. De fyller helt klart en funksjon som kommunene i dag selv ikke ivaretar på en god nok måte.

Utfordringer og utviklingen i ungdommens situasjon på 90-tallet

Situasjonen har endret seg til det bedre for ungdom i Indre Finnmark når det gjelder utdanningsdeltakelse og integrering i arbeidslivet. Trolig er de "store" endringene på arbeidsmarkedet og utdanningsmarkedet de viktigste årsakene til de utviklingstrekk som en har sett i ungdommens situasjon i Indre Finnmark på 90-tallet. Utdanningsdeltakelsen har økt, men mer blant kvinner enn blant menn. Arbeidsledigheten blant ungdom har gått helt klart ned, men er fortsatt høy i Kautokeino. I alle kommunene er en høy andel av de ledige ungdommene menn. Når det gjelder mulighetene for å rekruttere ungdom tilbake til hjemkommunen, har Karasjok og Kautokeino et bedre grunnlag enn Tana og Porsanger, fordi barne- og ungdomskullene er større. Tanas ugunstige stilling forsterkes av at det er den av kommunene som på 90-tallet har hatt størst flyttetap. Men også de andre kommunene har eller vil få utfordringer når det gjelder rekruttering av ungdom.

Summary

Margrete Gaski and Ivar Lie

“Low threshold, swift action”

Evaluation of the youth information offices in Inner Finnmark

NIBR Report 2001:22

The report is an evaluation of an initiative targeted at the young in Inner Finnmark during the 1990s. Its main focus is the setting up of an information office especially for the young (*UngInfo* and *Infonuorra*) in each of the four municipalities of Kautokeino, Karasjok, Tana and Porsanger. All of the offices were up and running during the course of 1998. The evaluation was commissioned by the Development and Transport Department, Finnmark County Authority, to gauge the effect of youth information offices and related initiatives; to examine whether the schemes were implemented as intended; to help build strategies for future work between young people and business development in Inner Finnmark; and to distil lessons from the process that could be handed on to other municipalities in the county. It was carried out between September 2000 and October 2001.

While the reasons given by the municipalities for setting up youth information offices differed from municipality to municipality, their ideas about how the offices should function were cut from the same cloth. The plan was for the information offices to develop a streamlined and targeted service to help the young find work and training by making “helpers” available at the information offices and through multisectoral cooperation. These goals have gradually changed. The idea today is to develop collaborative models with other local services.

The offices initiated a range of measures. They can be divided them into educational and job/career schemes; contact schemes between the young and their home areas; welfare schemes; and internationalisation schemes. The longer-term goals for this concentrated effort for the young can be summed up as follows: there was a desire to affect the choices made by young people with regard to education, work and where they settled as adults.

The institution of an information office for the young was studied as a way of organising youth-related measures, where duties were partly given, but also where sufficient flexibility remained to put in place other initiatives, define goals and target groups. This means that the individual offices need to be seen in connection with the activities they chose to initiate.

Methods and data collection

The data for the report consist firstly of documents and reports, mainly from local and county authorities. Paid or freely available statistical data from Statistics Norway were processed by NIBR, and the PANDA data were made available by SINTEF. Secondly,

we interviewed staff at the information offices, project managers in the local and county authorities, partners, and pupils and others living away from home. Two questionnaire surveys were carried out among upper secondary schools pupils in Porsanger and people who regularly used Infonuorra at Kautokeino.

Activities and initiatives

The activity agendas of the four offices vary slightly. The programmes can be divided into five areas. The first focuses on information for the young, which can be said to be the offices' core activity. All of the offices have put measures in place in the areas of training and job/careers, welfare, contact between pupils and others with their home areas, and internationalisation efforts. The activities of the youth information offices have changed during the project period. Specific circumstances in the various municipalities and the general purposes of the offices have both contributed to these changes; the latter probably more than the former.

The way the offices are organised and their operating conditions have also had an impact on activities and the types of schemes put in motion. Efforts to obtain funding have been time-consuming. The impact of prolonged uncertainty has been greatest at the Infonuorra office in Kautokeino. At the start of 2001 the office started planning only very short-term projects. On the other hand, Karasjok has enjoyed stable operating conditions, both with regard to funding and staffing. Extended periods with no more than a single worker on duty at several of the offices has also inhibited activity.

Shortage of official collaboration fora, but more ad hoc verbal communication

Given the goals set out in the project description to invest in work on developing collaborative models together with the other local services engaged in youth-related activity, there does not appear to have been any conscious strategy on the part of the offices as to how to these models should be developed further. They could have been interpreted as official arrangements with regular meetings and broad issues on the agenda which could have been binding on all participants. But all four local authorities have made initial efforts to develop working relationships with other players. Porsanger and Karasjok have both decided to arrange one or more joint meetings that resemble most the description of collaborative arrangements in the project description, but they have had no official status in the municipalities.

The youth information offices have, on the one hand, a need for flexibility and autonomy. Their trade mark or *raison d'être* has in many ways been linked to this level of freedom that allows them to speed up individual cases, take rapid action and come up with creative solutions. On the other hand, they also need to be able to make their opinions known and take decisions that bear on the youth work performed by local authorities. In good economic times the flexible and free organisational approach will provide a good framework for their work, but in constrained times, their wings may well be clipped in the absence of any binding arrangements that secured basic funding and other operating conditions.

A small level of official cooperation with other public authorities and local agencies has largely been replaced by working together on concrete issues and by verbal communication. Opinions are divided among staff at the information offices about who their most important partners are, which reflects the varying types of activities run by the offices. Within the local authorities, the most important partner is considered to be the business and industry offices simply because they are in charge of the youth information office projects in three of the municipalities. Important non-local authority partners are the Labour Market Administration, schools, the local bailiff's office, the governmental office

---

for youth and adoption (SUAK) and several other bodies. There is little contact with the social welfare office, due to the fact that the information offices are not significantly involved in individual cases of youngsters in need of social assistance.

High praise from the users of the offices

The evaluation of the impact of the offices pertains firstly to the direct impact, that is, the manner in which the schemes and initiatives include the young, give them a participatory role, are useful to them and how they are perceived by them. The group covered by the activities of the offices is variegated and comprehensive. The target group has expanded age-wise, mostly because the contact initiatives are also aimed at adults living away from home.

Adolescents down to the age of twelve–thirteen also use the offices. In the beginning, guidelines were set out for how the young could play a role in the planning of the schemes by having a place on the office steering committee. Only one of the offices has set up one of these committees, which means that only a few young people are represented on the official bodies that take decisions relevant to the offices' work. Youth from the four municipalities have nevertheless attended youth conferences part of the intention of which was to take their views into account when planning the office duties. The youngsters that avail themselves of the facilities of the offices are very happy indeed with the way they are treated, and commend them both with regard to the information, help and activities they have put in place. Physical access to the offices varies among the municipalities. The Karasjok office is easiest to get to since it is situated in a place with a relatively large residential concentration in the municipal centre; the Tana office is the most difficult because the population in that municipality is so widely dispersed. The youth information offices are a great success as a contact channel *vis-à-vis* the authorities: the threshold level is low and the response quick. They obviously have a function which the local authorities today are not providing in any other competent way.

Challenges and changes in conditions for young people in the 1990s

Conditions for young people in Inner Finnmark have improved with regard to getting an education and finding a place in the labour market. The 'great' changes in the labour and education markets are probably the main causes behind the changes registered in conditions for the young in Inner Finnmark throughout the 1990s. Education rates have increased, more among women than men. Unemployment rates have declined quite sharply, but remain high in Kautokeino. In each of the municipalities a high proportion of the unemployed young are men. With regard to the possibility of getting young people to return to their home municipality, Karasjok and Kautokeino have better grounds for optimism than Tana and Porsanger because the proportion of children and youth in their populations is greater. Tana's unfavourable situation is further aggravated because it is the municipality that suffered the most out-migration in the 90s. But the other municipalities either have or will meet challenges when it comes to recruiting young people.

, oahkkáigeassu

Margrete Gaski ja Ivar Lie

"Vuollegis lassá, johtilis „uovvoleapmi"

Sis Finnmárkku nuoraidbálvaluskánttuvrraid árvvoštallan
NIBR prošeaktarápporta: 2001:22

Rápporta lea árvvoštallan nuoraidvuoruheamis Sis Finnmárkkus 90-logus. Guovddágis lea nuoraidbálvaluskánttuvrraid (*UngInfo ja Info-nuorra*) ásaheapmi dan njealji gielddas Guovdageainnus, Kárášjogas, Deanus ja Porsálggus. Buot kánttuvrrat rahppojuvvojedje 1998 mielde. Árvvoštallan dáhpuhuvai áigodagas „ak„amánus 2000 - golggotmánui 2001, mas Finnmárkku fylkkagiella Huksen- ja johtolatossodaga bokte lei bargoaddin. Fylkkagiella ulbmil árvvoštallamiin lea leamaš mihtidit váikkuhusa nuoraidbálvaluskánttuvrraid ásaheamis ja váikkuhusaid dain doaimmain mat leat „a~ahuvvon, „uovvut mielde ahte „a~ahuvvojit go nuoraiddoaimmat háguid ektui, veahkehit ovdánahttit stráategiaid viidasatbargui nuoraiguin ja ealáhusovdánemiin Sis Finnmárkkus ja ásahtit vuõu vásáhusfievrrideapmái eará finnmárkkugielddaide.

Gielddain ledje ieš gu~et lágan ákkat manin sii háliidedje ásahtit nuoraidbálvaluskánttuvrra. Gielddaid jurdagat dan birra mo kánttuvrrat galge bargat leat goit gorrojuvvon seamma leasttu ala. Jurdda leai álggos ahte nuoraidbálvaluskánttuvrrat galge ovdánahttit beaktilis ja ilbmillaš veahkkeápparáhta nuoraide, ja veahkehit nuoraid bargui ja ohppui dainna lágiin ahte "veahkit" „ohkkejuvvojit ovttá sadjái nuoraidbálvaluskánttuvrraide ja doaressuorggálaš ovttasbargui. Sátnehábmemat leat da~istaga rievdaduvvon dasa ahte ulbmil lea ovdánahttit ovttasbargomodeallaid veahkkeápparáhtain. Kánttuvrrat leat johtui bidjan moanat doaimmaid mat sáhttet juhkkjuvovot oahppo- ja fidnodoaimmaide, oktavuhtadoaimmaide nuoraid ja ruovttugieldda gaskii, buresbirgen- ja „álgodoaimmaide ja gaskariikkala~andahkan. Guhkitáigge ulbmilat nuoraidvuoruheapmái sáhttet oktiilohkkjuvovot dainna lágiin ahte olmmoš háliida váikkuhit nuoraid oahppo-, bargo-, ja orrunbáikeválljejumiid go ollesolmmo~in šaddet.

Nuoraidbálvaluskánttuvrraid ásaheapmi lea stu~erejuvvon vuohkin orgániseret nuoraidvuoruheami, mas sisdoallu belohahkii lea addojuvvon, muhto mas leat ollu vejolašvuo~at dasa ahte makkár doaimmat sáhtašedje johtui biddjojuvvot ja makkár ulbmilat ja ulbmiljoavkkut sáhtašedje definerejuvot. Nappo dalle ahte kánttuvrrat fertejit geh,,„ojuvvot oktii daid doaibmasurggiigun mat välljejuvvojit.

Metoda ja diehtogáldot

Diehtoávdnasat mat leat rápportta vuo~un sisttisdoallet vuostta~ettiin dokumenttaid ja rápporttaid oaiveá~ššála,,„at gielddain ja fylkkagielddas, státtistihkalaš ávdnasiid mat leat vi~;~ojuvvon dahje ostojuvvon Státtistihkalaš Sentralbyråas ja gie~ahallojuvvon NIBR:as ja PANDA- die~uid maid SINTEF lea min háldui addán. Nuppádassii leat jearahallojuvvon bargit nuoraidbálvaluskánttuvrrain, prošeaktaovddasvástideaddjit gielddain ja fylkkagielddas, ovttasbargoguoimmit ja orru stu~eanttat/eretfárrejeaddjit, ja lea „a~ahuvvon guokte jearahallaniskama goabbáge sierralagaid skuvllavázziid guovdu joatkkaskuvllas Porsá'ggus ja fásta geavaheaddjiid guovdu Info-nuoras Guovdageainnus.

Doaimmat ja doaibmabijut

Dan njealji kánttuvrras leat ieš gu~et lágan doaibmasierravuo~at. Doaibma sáhtta juhkkuojuvvot vi~a doaibmaguvlui. Vuosttaš guoská nuoraidbajás,,uvgehussii, juoga mii sáhtta áddejuvot kánttuvrraid vuo~odoaibman. Buot kánttuvrrat leat maiddái „a~ahan oahppo- ja fidnodeaimmaid, buresbirgen- ja „álgodoaimmaide, oktavuhtadoaimmaid stu~eanttaid eretfárrejeaddjjid gaska ja doaimmaid matgaskariikkala~;~an dahket. Nuoraidbálvaluskánttuvrraid doaibma lea rievdan veahá~iid prošeaktaáigodaga mannodagas. Sihke earenoamáš dilálašvuo~at ieš gu~et ge gielddas, ja oppalaš ulbmilat nuoraidbálvaluskánttuvrraid doaimmaiguin leat hábmen doaimmaid, muhto várra eanet dat ma'it og dat vuosttaš.

Maiddái orgániseren ja rámmaeavttut leat sihke váikkuhan kánttuvrraid hábmema ja makkár doaimmat leat „a~ahuvvon. Bargo ohcat ja háhkat ruhtadeami lea váldán ollu áiggi, ja dat eahpesihkkaris dilli lea eanemus hábmen ja váikkuhan Info-nuora Guovdageainnus, mii 2001 rájis lea doaimmaid bidjan bajás dušše hui oanehis áigái. Nuppi dáfus lea Kárášjogas leamaš bissovaš rámmaeavttut, sihke dan dáfus mii guoská ruhtadeapmái ja bargovehkii. Guhkit áiggit, go dušše okta ollmoš lea leamaš barggus kánttuvrrain, leat maiddái bidjan gár~;~ádusaid doaimmaide.

Návccahis formmálalaš ovttasbargoságastallansajit, muhto eanet ad hoc ovttashállan

Prošeaktaválddahusaid ulbmiliid ektui ovdánahttit ovttasbargomodeallaid daid osiiguin veahkkeápparáhtas main lea dahkamuš nuoraiguin, orru leamen nu ahte kánttuvrrain unnán lea leamaš dihtomielalaš strátegia dasa ahte mo ovdánahttit dákkár modeallaid. Dákkár modeallat sáhtte álggu rájis áddejuvvot formealla modeallan main leat fásta „oagganeamet ja eambo oppalaš „uolbma„ilgehusat áššelisttus, mat sáhtte adnojuvvot geatnegahttin beliide ovttasbarggus. Muhto buot njellje gieldda leat geah„„alan ovdánahttit ovttasbarggu eará doaibmiiguin. Porsá'gu ja Kárášjohka leaba goappašagat válljen doallat ovttas dahje eanet ovttasbargo„oagganemiid mat leat lagamusat dasa maid olmmoš sáhtii vuordit das mii guoská ovttasbargoságastallansajiid prošeaktaválddahusaid válddahusaide, muhto dákkár ságastallansajit eai leat ođđon makkár ge formmálalaš saji gielddain.

Nuoraidbálvaluskánttuvrrain leat ovttasbargu eará almmolaš ášahusaiguin ja eará kánttuvrraiguin gielddain lea molsojuvvon ovttasbargguin konkrehtalaš áššiin ja ovttashállamiin. Bargiin nuoraidbálvaluskánttuvrrain leat ieš gu~et oaivilat das geat dat leat dat dea'áleamos ovttasbargoguoimmit, ja dát „ájeha ahte kánttuvrrat vuoruhit ieš gu~et lágan doaimmaid. Siskkáldasat gielddaináddejuvvojit ealáhuskánttuvrrat dea'áleamos ovttasbargoguoibmin, juoga mii sáhtta „uvvojuvvot dasa ahte ealáhuskánttuvrrain golmma dáin gielddain dat lea prošeaktaovddasvástádus nuoraidbálvaluskánttuvrraid ovddas. Olggobealde gielddaorgánisášuvnna leat sihke bargoetáhta, skuvllat, leanmánkánttuvra, SUAK ja má'ga eará dea'álaš ovttasbargoguoimmit. Sosiálkánttuvrraiguin lea unnán oktavuohhta, juoga mii „ájeha ahte nuoraidbálvaluskánttuvrrat unnán leat giddden fuomášumi ovttaskas olbmuide gu~et dárbbasit sosiálveahki.

Unnán formmáliserejuvvon ovttasbargu eará almmolaš ášahusaiguin ja eará kánttuvrraiguin gielddain lea molsojuvvon ovttasbargguin konkrehtalaš áššiin ja ovttashállamiin. Bargiin nuoraidbálvaluskánttuvrrain leat ieš gu~et oaivilat das geat dat leat dat dea'áleamos ovttasbargoguoimmit, ja dát „ájeha ahte kánttuvrrat vuoruhit ieš gu~et lágan doaimmaid. Siskkáldasat gielddaináddejuvvojit ealáhuskánttuvrrat dea'áleamos ovttasbargoguoibmin, juoga mii sáhtta „uvvojuvvot dasa ahte ealáhuskánttuvrrain golmma dáin gielddain dat lea prošeaktaovddasvástádus nuoraidbálvaluskánttuvrraid ovddas. Olggobealde gielddaorgánisášuvnna leat sihke bargoetáhta, skuvllat, leanmánkánttuvra, SUAK ja má'ga eará dea'álaš ovttasbargoguoimmit. Sosiálkánttuvrraiguin lea unnán oktavuohhta, juoga mii „ájeha ahte nuoraidbálvaluskánttuvrrat unnán leat giddden fuomášumi ovttaskas olbmuide gu~et dárbbasit sosiálveahki.

Earenoamáš buorit duo~ástusat kánttuvrraid geavaheddjiin

Váikkuhusaid árvoštallan guoská ovtta dáfus daid njuolgo váikkuhusaide, dat máksá mo doaimmat gusket nuoraide, mieldeváikkuhus, ávki ja mo nuorat áddejit doaimmaid. Lea stuorra ja má'ggadáfot nuoraidjoavku masa kánttuvrraid doaimmat gusket. Ulbmiljoavku lea da~istagá fatnan agi dáfus, eanemus dan dihtii og oktavuohtadoaimmat maiddá njuolgejuvvojit rávis eretfárrejeddjiide. Maiddá nuorat nuorat gitta 12-13 jagi rádjai geavahit nuoraidbálvaluskánttuvrraid. Álggu rájis lei biddjovvon stivrejupmi dasa mo nuorat galge mieldeváikkuhit hábmet fálddagaid dainna lágiin ahte nuorat galge oassálastit kánttuvrraid stivrejoavkkus. Dušše ovtta kánttuvrras lea dákkár stivrejoavku, mii máksá ahte leat unnán nuorat formálalaš orgánain mat mearridit kánttuvrraid doaimmaid. Nuorat dán njealji gielddas leat goit mieldeváikkuhan nuoraidkonferánsain, gos muhtun muddui lea bajásbiddjojuvvon dan láhkai ahte nuoraid árvalusat váldojuvvojit vuhtii og kánttuvrraid doaibma hábmejuvvo. Nuorat gu~et geavahit kánttuvrra leat earenoamáš duhtava,,„at vugiin mainna sii vuostáiváldojuvvojit, ja kánttuvrrat o~ot buriid duo~ástusaid sihke das mii guoská bajás,,uvgehussii, veahkkái ja doaimmaide mat biddjojuvvojit johtui. Kánttuvrraid fysihkkálaš olámuddu molsašuddá gielddas gildii, ja lea álkkimus Kárášjogas, gos eanas ássan lea gielddaguovddá~is, ja váddáseamos bi~gosithuksejuvvon Deanus. Nuoraidbálvaluskánttuvrrat leat lihkestuvvan nuoraid oktavuohta,,uokkisin almmolašvuo~a vuostá, vuollegis lasáin ja johtilis „uovvolemiin. Dat devdet áibbas „ielgasit doaimma maid gielddat odne ie~a eai áimmahuša doarvái buori vuogi mielde.

Hástalusat ja ovdáneapmi nuoraid dilis 90-logus

Dilli lea buorránan nuoraide Sis Finnmárkkus oahppooassálastima ja bargoeallimii ovttaiduvvama dáfus. Jáhkkinis leat dat "stuorra" rievdadusat bargomárkana ja oahppomárkana oktavuo~as dat dea~áleamos sivat ovdánahttindovdomearkkaide mat leat oidnon nuoraid dilis Sis Finnmárkkus 90-logus. Ooahppooassálastin lea lassanan, muhto eanet nissoniid guovu og almmáiolbmuid guovdu. Bargguhisvuohta lea „ielgasit unnon, muhto lea ain stuoris Guovdageainnus. Buot gielddain lea stuora oassi bargguhis nuorain almmáiolbmot. Dat mii guoská vejolašvuo~aide o~ot nuoraid ruovttoluotta ruovttugildii, lea Kárášjogas ja Guovdageainnus buoret vuo~u go Deanus ja Porsá'ggus, danin go manna-ja nuoraidbeassádagat leat stuorábut. Deanu oiddohis dilli nanusmahttojuvvo das go dat lea dat gielddain mas 90-logus lei stuorámus fárrenmassin. Muhto maiddá eará gielddain leat dahje bohtet o~ot hástalusaid das mi guoská nuoraid ruovttoluotta fárremii ruovttugildii.

1 Innledning

Rapporten er en evaluering av etableringen av ungdomsservicekontor i de fire kommunene Tana, Porsanger, Karasjok og Kautokeino i Indre Finnmark. Evalueringen pågikk i perioden september 2000 til oktober 2001.

De første ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark åpnet i 1998. Alle kontorene er fortsatt i drift når evalueringen avsluttes i oktober 2001. I Karasjok og Kautokeino kalles ungdomsservicekontorene *Infonuorra*, og i Tana og Porsanger *UngInfo*. Dette norske navnet brukes også på liknende kontorer i noen andre byer og steder i Norge. Ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark er finansiert i ett spleiselag mellom Finnmark fylkeskommune, Samisk Utviklingsfond, Bygdeutviklingsfondet, Samordningsutvalget for Finnmark utdanningsregion (SUFUR) og de fire kommunene. Finnmark fylkeskommune er oppdragsgiver for evalueringen. Fylkeskommunens mål med evalueringen er flere. For det første å måle effekt av etableringen av ungdomsservicekontorene og tiltakene. For det andre følge med på om ungdomstiltakene gjennomføres i forhold til intensjonene i utbyggings- og samferdselsstyrets vedtak. For det tredje bidra til å utvikle strategier for det videre arbeidet med ungdom og næringsutvikling i Indre Finnmark etter at omstillingsarbeidet og tiltakene avsluttes. For det fjerde skaffe grunnlag for erfaringsoverføring til de andre finnmarkskommunene.

1.1 Trekk ved ungdommens situasjon i Indre Finnmark

Ut fra det som er gjort av forskning samt tilgjengelig statistikk, vil vi innledningsvis liste opp en del trekk som beskriver ungdommens situasjon i Indre Finnmark. Ungdomssituasjon i kommunene i Indre Finnmark har vært fokusert over lengre tid, særlig i forbindelse med Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark (1993-1998). Det er gjennomført en god del undersøkelser i Indre Finnmark om skole, ungdom og samiske samfunn, blant annet av NIBR. Trekk ved situasjonen som beskrives videre omfatter ungdommens hjemstedstilhørighet og flytting, forholdet til utdanning og skole og til slutt statusen til samisk språk. Utviklingen når det gjelder noen av disse trekkene tas opp igjen i kapittel syv, som handler om ungdomsservicekontorenes effekter på utviklingen av ungdommens situasjon.

Størrelsen på ungdomskull

Pr. 1.1.2000 er andelen av befolkningen som er ungdom i alderen 13-19 år i Indre Finnmark høy i Kautokeino (11.0 prosent), men i de andre kommunene om lag som i Finnmark for øvrig (8.2 prosent) og landsgjennomsnittet (8.3 prosent). Det vil si at Karasjok har 8.8 prosent ungdom, Porsanger 8.2 prosent og Tana 8.7 prosent. I absolutte tall er antallet ungdom i alderen 13-19 år følgende i de fem kommunene: Kautokeino 339, Karasjok 256, Porsanger 365 og Tana 266 (SSB befolkningsstatistikk).

Hjemstedstilhørighet

Kautokeino- og Karasjokungdommen ser ut til å ha blitt mer lik resten av Finnmark i løpet av 90-tallet med hensyn til ungdoms tilknytning til hjemstedet. Dette finner vi ut ved å sammenligne data fra to undersøkelser som er gjort med fem års mellomrom, om bostedsønskene til avgangselever i grunnskolen. Ønsket blant avgangselever i grunnskolen om å bli boende på hjemstedet var i 1993/94 meget sterkt i Indre Finnmark (Lie 1995). Ungdommene ble spurt "Hvor vil du helst bo?". Tre fjerdedeler av de spurte ønsket å bosette seg på hjemstedet. Hele 78 prosent av avgangselevne i grunnskolen i Kautokeino ønsket å bosette seg i Kautokeino, mens den tilsvarende andelen var 65 prosent i Karasjok. Andelen som ville bo i hjemkommunen var høyere blant guttene (76 prosent) enn blant jentene (71 prosent), og den var spesielt høy blant gutter som ikke planla å ta videre utdanning.

I en nyere spørreskjemaundersøkelse som ble gjennomført i 1998 (Skålnes, Gaski og Lie 1999) svarer 43 prosent av 10.klassingene fra Karasjok og Kautokeino "vet ikke" på spørsmålet "Hvor ønsker du å bli boende som voksen?". Denne "vet ikke-gruppen" er stor, og større enn i de andre delene av Finnmark som også deltok i samme undersøkelse (kyst-Finnmark 33 %, sentrale servicekommuner 38 %). Blant de i Kautokeino og Karasjok som hadde gjort seg opp en mening om hvor de ønsket å bo som voksen, ønsket kun en fjerdedel å bosette seg på hjemstedet. Hjemstedstilhørigheten er på samme nivå i Karasjok og i Kautokeino som i resten av Finnmark, viser undersøkelsen fra 1998.

I undersøkelsen fra 1993/94 var det ikke så store forskjeller mellom jentenes og guttenes bostedsønsker som det er i undersøkelsen fra 1998. I 1998 er det 29 prosent av guttene og 17 prosent av jentene fra Karasjok og Kautokeino som ønsker å bli boende på hjemstedet ("vet ikke-gruppen" er fortsatt holdt utenom).

Flytting

Hjemstedstilhørigheten kan ses i sammenheng med flyttemønsteret. Tana har netto mistet over en fjerdedel av ungdomskullene sine i løpet av perioden 1993 til 1998, og har et såkalt "utkantkommuneflyttemønster". Det vil blant annet si at nettoutflyttingen blant kvinner er større enn blant menn. De tre andre kommunene har ikke tapt en så stor andel av ungdomskullene på nettoutflytting i denne perioden.

Utdanningsmotivasjon

Når det gjelder regionale forskjeller med hensyn til utdanningsmotivasjon er dette tatt opp i flere undersøkelser. Det er gjort en rekke undersøkelser om utdannings situasjonen i Finnmark, der flere har påpekt forskjeller og at det særlig på kysten og i Indre Finnmark er lav utdanningsmotivasjon (Hoem 1976, Saxi 1986). Senere undersøkelser har bekreftet at dette for de samiske områdene sin del i større grad gjelder gutter enn jenter (Lie 1995). Lie (1995) fant at en betydelig andel av unge menn i Karasjok og Kautokeino ikke hadde tatt og heller ikke hadde planer om å ta utdanning utover grunnskole. Dette gjaldt i hovedsak menn over 20 år. I stor grad har lav skolemotivasjon blitt forklart ut fra manglende tradisjoner for skolegang og formell utdanning, og ut fra at skolesystemet i liten grad tar hensyn til etnisitet og at den nasjonale enhetsskolen fortoner seg fjern for samiske elever. Men også ungdom som vokste opp i fiskeværene hadde en nærmere tilknytning til arbeidslivet enn til utdanningssystemet. Det å komme ut i arbeidslivet – som fisker eller reindriftsutøver – har blitt vurdert som mer ønskelig enn å ta veien om utdanning. Manglende utdanningsmotivasjon er ofte rasjonelt begrunnet i at det ikke trenges (i alle fall ikke formelt) for det arbeidet de har eller planlegger, som for eksempel reindrift og anleggsarbeid, og at det er kostbart å ta utdanning. I reindriften er det dessuten viktig å delta mye for å øke mulighetene til å få fast tilknytning.

I dag er det mye som tyder på at disse tradisjonene er i ferd med å endre seg, yrkeskarrierer innenfor primærnæringene – som ikke har krevd videreutdanning - fortøner seg ikke like sikre som før. En undersøkelse blant ungdom i Indre Finnmark viser for eksempel at det er først og fremst unge med usikker arbeidstilknytning som planlegger videre utdanning (Lie op.cit.). Flere undersøkelser viser dessuten av den klare sammenhengen mellom sosial bakgrunn og skolemotivasjon som tidligere utdanningsforskning vektla er i ferd med å endre seg.

I rapporten til Skålnes, Gaski og Lie (1999), er det beskrevet et indirekte mål på utdanningsmotivasjon. Elevene ble gruppert etter hvor lang utdanning deres yrkesønske krever. Det ble antatt at 10.klassingenes motivasjon for å ta videre utdanning samsvarer med antallet år på skole som forutsettes for yrkesønsket som er oppgitt. En svakhet ved et slikt indirekte mål på utdanningsmotivasjon, er at vi ikke har testet om elevene virkelig kjenner til hva slags utdanning som skal til for det yrket de skriver at de ønsker seg. Resultatene viser at vel to tredjedeler av jentene og godt og vel halvparten av guttene i 10.klasse i Finnmark har høy utdanningsmotivasjon, det vil si at de planlegger en minst fireårig utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Om vi ser på dette spørsmålet i forhold til regioninndelingen i Finnmark finner vi ikke store forskjeller. En litt større andel av ungdommene fra de øvrige delene av Finnmark har høy utdanningsmotivasjon (67 prosent), i forhold til ungdommene fra Indre Finnmark (59 prosent).

Skoleprestasjoner

Forskjellene i karakternivået for standpunktkarakterer mellom Finnmark og landet for øvrig har på 90-tallet minsket i alle fag, slik at det er grunn for å si at utviklingen for Finnmark går i riktig retning. Karakternivået i Finnmark er fortsatt klart dårligere enn landsgjennomsnittet i norsk sidemål, engelsk og matematikk. Underlagstall for standpunktkarakterene i matematikk og engelsk viser at det er store forskjeller i karakterresultater internt i Indre Finnmark. Når Indre Finnmark splittes i to, viser det seg at Porsanger/Nesseby/Tana har skoleprestasjoner på landsgjennomsnittet, mens skoleprestasjonene er langt under landsgjennomsnittet i Karasjok og Kautokeino. Karasjok og Kautokeino har sammen med skolene på kysten av Finnmark lavere karakternivå i matematikk og engelsk (som er lettest å sammenligne, da norsk og norsk sidemål har ulik status i samiske områder enn i øvrige områder) i ungdomsskolen enn de sentrale kommunene i Finnmark, som ligger så vidt under landsgjennomsnittet. Eksamensresultatene tyder på at disse forskjellene er større enn forskjellene i standpunktkarakterer gir uttrykk for. Noen klar forklaring på hva dette skyldes er det vanskelig å finne, men på tilbudssiden kan både større andel ukvalifiserte lærere og dårligere undervisningsmaterieell for undervisning på samisk, ha innvirkning (Skålnes, Gaski og Lie 1999).

Holdninger til skolen

Både jentene og guttene i Finnmark bruker mindre tid på lekselesing enn sine jevnaldrende i resten av landet. Både elever og foreldre i Indre Finnmark bedømmer undervisningen som dårligere enn elever og foreldre i de andre kommunene i Finnmark (Skålnes, Gaski og Lie 1999). Dette resultatet kunne vi på den ene siden forstå som at elevenes og foreldrenes bedømming er riktig; at undervisningen er dårligere. Denne undersøkelsen kan imidlertid ikke si noe om dette, fordi det ikke er foretatt noen vurdering av om lærernes dyktighet og kompetanse på de ulike skolene varierer. På den andre siden kan en tolke resultatene som et uttrykk for at flere foreldre og elever i Indre Finnmark enn i resten av fylket legger noe av skylden for svake skolerresultater på lærerne og skolen, og ikke på eleven og hjemmet.

Gjennomstrømning i skolen

Undersøkelsen til Arild Røkenes (2000) om samisk videregående utdanning, viser klare forskjeller mellom Karasjok og Kautokeino på den ene siden og andre samiske områder på den andre siden når det gjelder gjennomstrømning i den videregående skolen. Ved de statlige samiske videregående skolene i Karasjok og Kautokeino er det et problem at det er færre ungdommer som starter på videregående skole, og flere som slutter, sammenlignet med andre videregående skoler. I tillegg er elevenes fravær høyt. Årsakene knyttes til et ufullstendig studietilbud, både med hensyn til antallet yrkesfag, at det ikke er muligheter for fullt utdanningsløp, og mindre muligheter for valg av enkeltfag. Det er overkapasitet på alle studieretninger og nivå fordi elevgrunnlaget er for lite til å fylle opp alle klassene. I rapporten beskrives situasjonen slik at en kan tenke seg at overkapasiteten tar bort presset fra elevene og muligens demper dette arbeidspresset så mye at det slår negativt ut på prestasjonene.

Rapporten dokumenterer videre at kompetanseoppnåelsen er relativt lav (71 prosent på fire til seks år) blant elevene ved de statlige videregående skolene i Kautokeino og Karasjok, mens den er høy (87 prosent) blant elever som har undervisning etter samiske læreplaner ved fylkeskommunale skoler (både i Finnmark og lenger sør). Det er spesielt blant gutter at kompetanseoppnåelsen er lav (64 mot 85 prosent for alle som har undervisning etter samiske læreplaner).

Elever som følger samiske læreplaner både i de statlige samiske videregående skolene og i de fylkeskommunale videregående skolene, har språklige problemer i undervisningen, uansett om det er samisk eller om det er norsk som benyttes i undervisningen. Røkenes dokumenterer at 20 prosent av elevene oppgir å ha problemer med å forstå ett av eller begge språkene.

Andelen OT-ungdom som følges opp av oppfølgingstjenesten er høy i Kautokeino (32 prosent) og Karasjok (25 prosent). En stor del av OT-ungdommen i Kautokeino (68 prosent) og Karasjok (70 prosent) er gutter. En del av OT-ungdommen er i arbeid, men hvor stor andel dette er varierer (Røkenes 2000).

Statusen til samisk språk

Situasjonen for samisk språk er svært ulik i de fire kommunene Porsanger, Tana, Kautokeino og Karasjok når det gjelder andelen samisktalende innbyggere. En undersøkelse om tospråklig tjenesteyting viser at Kautokeino og Karasjok har et stort flertall innbyggere, mellom 80 og 90 prosent, med samisk som dagligspråk¹ (Skålnes og Gaski 2000). Undersøkelsen viser videre at i Tana er under halvparten av innbyggerne samisktalende. Kommunen som har den laveste andelen innbyggere med samisk som dagligspråk, er Porsanger, med en fjerdedel. Metoden som ble brukt for å velge ut respondenter i denne undersøkelsen² gjør imidlertid at anslaget for andelen samisktalende i de to sistnevnte kommunene kan være overkant av hva som er situasjonen.

---

¹ Samisktalende er regnet de som bruker kun samisk, dette er imidlertid en liten andel, samt de som bruker både samisk og norsk, som er tre ganger så mange totalt i denne undersøkelsen som er gjort blant innbyggere over 18 år.

² Halvparten av respondentene i Tana og Porsanger ble valgt ut ved kvoteutvelging i områder av kommunen hvor samisk språk står sterkest.

1.2 Ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark som studieobjekt

Vi har valgt å la evalueringen være en kombinasjon av prosessevaluering og resultatvurdering. Ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark studeres ved å ta utgangspunkt i en beslutningsprosess, slik denne teoretisk kan deles opp i faser. Ut fra dette forklares effektene av ungdomssatsingen. Videre i dette avsnittet beskriver vi hvordan vi oppfatter elementene i en beslutningsprosess, det vil si at vi gjør rede for vårt analytiske perspektiv.

Den første fasen i en beslutningsprosess (Olsen 1978) er knyttet til det å få akseptert samfunnsforhold som et problem for det offentlige. I den forbindelse er det aktuelt å studere hva som ligger bak ungdomssatsingen i Indre Finnmark; det at ungdom som målgruppe får en plass på det offentlige *dagsorden* og ungdomssatsing i Indre Finnmark aksepteres som en sak som det offentlige bør gjøre noe med.

Fase to består av å klarlegge hvordan det offentlige skal gripe inn. Hvordan skal det offentlige forholde seg: hvordan *utformes* ungdomsservicekontorene og tiltakene? Hvilke mål velges, hvilke årsaksforklaringer knyttes til etableringen av kontorene, og hvilke rammebetingelser stilles til disposisjon? Hva skal innholdet i og rollen til ungdomsservicekontorene være? Hvilke offentlige instanser er med på finansieringen, hvilke roller spiller de og hvilke krav stiller de med hensyn til målgrupper?

Fase nummer tre er *vedtaksfasen; valget mellom handlingsalternativer*. Hva er det som kjennetegner innsats og virkemidler? Hvordan ser aktivitetsporteføljen ut? Det er også aktuelt å spørre om tiltakene er i samsvar med overordna mål for prosjektet? Hvordan passer aktivitetsområder som ungdomsservicekontorene velger inn i offentlig forvaltning for øvrig?

Noen tiltak blir iverksatt, og enkelte får ønskede og forventede virkninger, mens andre får sideeffekter som er problematiske. Dels løser man ikke problemer som man ønsket å løse.

I fase fire, *iverksettingsfasen*, settes fokus på hvilke organisasjonsmodeller som benyttes, hvordan ungdomsservicekontorenes aktivitet integreres i kommunen for øvrig, hvordan samordningen er og hvilke trekk som finnes ved samarbeidet. Når informasjonen ut, og hvordan er kommunikasjonsstrukturen? Hvilke konsekvenser har ungdomsservicekontorenes aktiviteter for ressursbruken, både penger og menneskelige ressurser i annen offentlig virksomhet?

Den siste fasen som ofte tas med i en beslutningsprosess (Olsen 1978) er knyttet til *tolkning* av hvordan ungdomssatsingen virker, og tilbakeføring av informasjon. Når tiltakene er komplekse og formuleringene er "elastiske", øker rommet for hvordan de involverte aktørene tolker virkningene av dem. I denne evalueringen vil vi ikke legge vekt på denne fasen.

Fasene i beslutningsprosessen kan ha en annen rekkefølge enn det som er beskrevet over, og løsninger kan lanseres før problemer er definert. Det tiltaket som blir valgt er gjerne et som tilfredsstillende uklare mål som aktørene på vegne av organisasjonen har.

Fra beslutningsteorien har vi med oss et perspektiv om at tiltak sjelden blir vedtatt ved at alle handlingsalternativer er listet opp og vurdert opp mot klare mål (March og Simon 1958). Det vil si at aktørene ikke alltid er rasjonelle.

Vi tar utgangspunkt i at ungdomsservicekontorene er organisasjoner som er preget av sine omgivelser, både når det gjelder organisering og aktiviteter. Vi antar derfor at tiltak som

---

fører til legitimitet eller anerkjennelse fra omgivelsene, det vil si tiltak som er ”in” i tiden å holde på med, også vil ha betydning for hvilke aktivitetsområder ungdomsservicekontorene velger som sine. Det kan ses på som en legitimeringsprosess for å oppnå aksept at ungdomsservicekontorene aktivt synliggjør hvilke aktiviteter de skal gjennomføre og nytten av dette.

Analysemodell

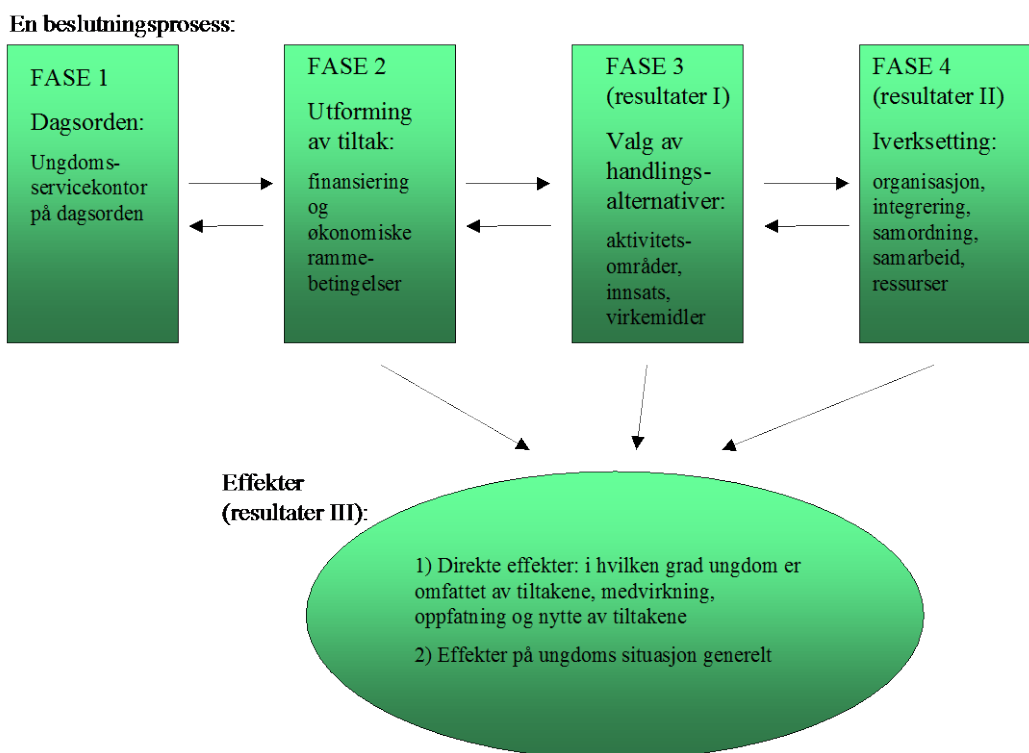
Vi ser på opprettelsen av ungdomsservicekontor som en måte å organisere en ungdomssatsing på, hvor innholdet delvis er gitt, men hvor det er mange åpninger for hvilke tiltak som settes i gang og hvilke mål og målgrupper som defineres. Siden det er så store frihetsgrader for hva som kan legges i og under et ungdomsservicekontor, legges det ikke opp til noen omfattende drøfting av om ungdomsservicekontor er et ”riktig” svar på ungdommens situasjon i Indre Finnmark. Det vil si at ungdomsservicekontorene alltid ses i sammenheng med de *aktivitetsområder* som velges.

Både tiltak, prosess og effekter kan i utgangspunktet defineres som resultater av beslutningen om å opprette ungdomsservicekontorer, jf. Figur 1.1. I denne evalueringen gjøres for det første en analyse av innsatsen (Kleven 1985:8 i Vabo 2000). Det vil si at vi ser på tiltakene som resultater (resultater I), og studerer forholdet mellom planer og beslutninger om utforming av ungdomsservicekontorene, og hvilke tiltak og aktiviteter som virkelig er iverksatt. Noe som ofte skjer er at tiltak blir akseptert og vedtatt igangsatt, men aldri blir satt ut i livet. Tiltak kan ofte bli endret underveis. Dette fanges opp av *innsatsanalysen*. Det er også viktig å finne ut årsakene til at både innhold og form blir forskjellig fra hvordan dette først var tenkt.

Resultatet må ses på også som hvordan tiltak *iverksettes* (resultater II). Det gjøres derfor en analyse av prosessen. Dette er definert som organisering, integrering og samarbeid. For at andre skal kunne lære av dette prosjektet, er dette viktig å beskrive.

Det gjøres også en analyse av *effektene* av aktivitetene (resultater III). Dette gjelder på den ene siden direkte effekter, det vil si i hvilken grad ungdom er omfattet av tiltakene, hvordan de oppfatter tiltakene og hvilken nytte de ser av dem. På den andre siden effekter på ungdoms situasjon generelt, målt gjennom statistiske indikatorer.

Figur 1.1 Analysemodell for evaluering av ungdomsservicekontor i Indre Finnmark

1.3 Hva er ideen bak et ungdomsservicekontor?

Ideen bak et ungdomsservicekontor generelt kan knyttes til to sett med retningslinjer. For det første *retningslinjene for norske ungdomsinformasjonskontor*, som ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark har sluttet seg til. Her slås det fast at ungdom har et annet og større informasjonsbehov enn andre grupper i samfunnet, fordi de skal ta valg som angår blant annet utdanning, yrkesliv, bosted og personlig utvikling. Ungdomsinformasjonskontorene skal innhente, bearbeide og tilrettelegge informasjon av relevans for ungdom og stimulere til selvstendig informasjonssøking. For det andre har ungdomsinformasjonskontorene i Norge sluttet seg til *det europeiske ungdomsinformasjonscharter*, hvor det blant annet slås fast at informasjonen er gratis, den skal være uavhengig og objektiv, det behøves ingen forhåndsavtale, kontoret skal være åpent for alle unge mennesker uten unntak og det garanteres lik tilgjengelighet til informasjon uavhengig av bosted, livssituasjon eller sosial kategori. Målgruppe skal i følge dette charteret være ungdom i alderen 13 til 30 år.

1.4 Ideene bak Infonuorra/ UngInfo i Indre Finnmark

Innholdet i ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark har blitt utformet gjennom flere runder med søknader om finansiering, hvor man i mellomtiden har høstet erfaringer fra driften. I det følgende beskrives hvordan målsettinger og planer har endret seg fra den første søknaden om finansiering ble sendt, og frem til kontorene i de fire kommunene fikk finansiering for tredje driftsår.

Ungdomsservicekontor var et tema som ble tatt opp i arbeidsgruppa ”Ungdom og næring”³ allerede på det første møtet i denne gruppa, som fant sted i Alta 7.mai 1996. Næringskontorene i Karasjok og Kautokeino gikk etter dette sammen om å utforme en søknad om finansiering av ungdomsservicekontorer i kommunene. Opprettelse av ungdomsservicekontor var ett av fire ungdomstiltak som var beskrevet i årsplanen til SOIF⁴, foreslått av Ungdom og næring. I februar 1997 ble søknaden om finansiering av ungdomsservicekontor sendt.

Februar 97: Karasjok og Kautokeino vil hjelpe ungdom inn i arbeid og utdanning

Karasjok og Kautokeino kommuner utformet i samarbeid den første søknaden om finansiering av ungdomsservicekontor i de to kommunene. Målet med prosjektet var i følge saksfremlegget til fylkeskommunen å ”*utvikle et effektivt og målrettet apparat for å hjelpe ungdom inn i arbeid og utdanning*”. Om bakgrunnen for prosjektet heter det at ”*Målgruppen ungdom er godt splittet opp mellom de ulike etater og forvaltningsnivåer. Ved å etablere et ungdomsservicekontor kan dette føre til stimulerende samspill mellom disse, som igjen vil medvirke til en effektiv ressursutnyttelse.*” Prosjektene skulle ledes av lokale styringsgrupper sammensatt av prosjektansvarlig (næringsetaten), Aetat, leder for ungdomsråd, elevrådsrepresentant og representant fra tverretatlig utvalg. Aetat skulle være den største og viktigste samarbeidspartneren, andre finansiører skulle være kommunene, Samisk utviklingsfond, Bygdeutviklingsfondet og SUFUR ved omstillingsmidlene. I modellen som var diskutert skulle alt av materiellet til Aetat om ungdom flyttes over til ungdomsservicekontoret, og etaten skulle ha faste kontordager der. I tillegg skulle noen av kommunens etater også ha faste kontordager der. Kontorene skulle inneholde småjobbsentral, Ungjobb, etablererskole for ungdom, informasjonssentral, temakvelder om skole- og jobbtilbud, oppsøkende arbeid og motivasjon, og bistå med hjelp til å skrive søknader og lignende. Fylkeskommunen ønsket i sitt saksfremlegg at kontorene på sikt skulle bli selvfinansierende, uten at det ble nærmere beskrevet hvordan dette skulle skje.

Oktober 97: prosjektet deles i to faser fordi Aetat ikke blir med på finansieringen

Resultatet etter første runde med finansiering var at alle utenom Aetat ville være med og støtte tiltaket. Etter dette resultatet ønsket kommunene å sette i gang et toårig prosjekt i stedet for et treårig, som først var planlagt. De to første årene har i denne sammenheng blitt hetende fase 1, og videreføringen fase 2. I september 1997 søkte de fylkeskommunen om å få iverksette fase 1 selv om prosjektet ikke var fullfinansiert.

Hovedbeskjeftigelsen i fase 1 skulle være oppstart av småjobbsentral. Gjennom fase 1 skulle en kunne se hvordan behovet hos ungdommen var for de ulike tiltak, og tilrettelegge bedre for det ungdommen etterspør eller har behov for. Hovedinnholdet i fase 2 skulle være å utvikle en samarbeidsmodell for hjelpeapparatet som er rettet mot alle ungdomsgruppene, sosialkontor, trygdekontor og arbeidskontor. Søknaden ble innvilget i oktober.

Desember 97: Porsanger vil ha tverrsektorielt samarbeid og forebyggende tiltak

Porsanger søkte om finansiering for et toårig prosjekt i desember 1997, som skulle organiseres og ha samme innhold som prosjektene i Karasjok og Kautokeino. Et tverrsektorielt samarbeid og samarbeid med Aetat ble understreket. Ungdomsservicekontoret skulle være et tiltak i planen for forebyggende tiltak for barn og ungdom. Fylkeskommunen ga i mars 1998 beskjed om at de ikke ville realitetsbehandle søknaden

³ Se beskrivelse av denne gruppa i kapitlet om aktører.

⁴ Samordningsgruppa for næringspolitiske virkemidler i Indre Finnmark, etablert i 1993 som en følge av omstillingsprogrammet for Indre Finnmark.

fra Porsanger før kontorene i Karasjok og Kautokeino hadde vært i drift i noen måneder, og man kunne høste erfaringer derfra. Etter reaksjoner fra Porsanger ble søknaden likevel behandlet og innvilget i mars.

Våren 1998: tilleggsbevilgning på grunn av underbudsjettering

De tre kontorene som var i gang søkte om tilleggsbevilgninger våren 1998. Årsaken var en kombinasjon av at den opprinnelige finansieringsplanen var endret siden Aetat ikke ville være med som finansieringsinstans, og at budsjettene var satt noe for lavt. Alle kontorene fikk tilleggsbevilgninger.

Mars 1998: Tana vil stoppe flyttestrømmen og få flere ungdomsetableringer

Tana søkte om finansiering i mars 1998 på samme måte som de andre kommunene, og søkte i tillegg støtte fra Sosial- og helsedepartementet. Denne støtten ble ikke innvilget, og Tana søkte derfor om en tilleggsbevilgning i likhet med de andre, og oppnådde dette. Prosjektet i Tana var begrunnet ut fra at kommunen toppet statistikken for nettoutflytting i Finnmark sammen med et par kystkommuner. Særlig unge jenter flyttet, og fødselstallet gikk ned. Med et ungdomsservicekontor håpet man å stoppe eller redusere flyttestrømmen fra kommunen og få oppsving innen ungdomsetablering. Det var også et mål å samordne ungdomstiltakene. Prosjektet hadde for øvrig det samme innholdet som de andre kommunene.

Høsten 1999: kontakttiltak og utvekslinger har blitt sentrale tiltak for videreføring

I oktober 1999 ble fylkeskommunen, Samisk Utviklingsfond, Bygdeutviklingsfondet og SUFUR søkt om finansiering til videreføring av ungdomsservicekontor i de fire kommunene, det vil si fase 2. Det som var nytt med hensyn til innhold var at ungdomsservicekontorene fremhevet at de i løpet av fase 1 hadde satt i gang en rekke kontakttiltak med borteboende ungdom som de ønsket å videreføre, for eksempel hjemmesidene, romjuls- og påsketreff, og at de var i gang med internasjonale ungdomsutvekslingsprogrammer. Dette var ikke i tidligere søknader beskrevet som noen del av innholdet i ungdomsservicekontorene. Det ble argumentert med at det nå var skapt forventninger om videreføring av disse tiltakene samt andre tiltak som småjobbsentral/ung jobb, datalab og etablererkurs.

Kontorene planla i fase 2 å utvikle en mer fleksibel og effektiv samarbeidsmodell innenfor hjelpeapparatet, få en koordinerende og samordnende funksjon for alle ungdomstiltak i kommunen, være en pådriver i forhold til ungdomstiltak overfor andre aktører, legge til rette for at ungdom selv i større grad kan utvikle eget oppvekstmiljø, videreføre prosjekter med gode resultater og bedre tilretteleggingen for det som ungdomsgruppene etterspør. Prosjektet skulle fremdeles være rettet inn mot interkommunalt samarbeid, og være en premissleverandør for ungdomsdelen i Regionalt utviklingsprogram for Indre Finnmark (RUP). Tiltakene i RUP 2000 som ble utformet på en ungdomskonferanse i Tana i 1999, skulle gjennomføres.⁵ Hovedmålsettinger for dette arbeidet var, i følge fylkeskommunens saksfremlegg, å

- Styrke barn og ungdoms tilknytning til Indre Finnmark gjennom kunnskap og positive erfaringer i forhold til lokal kultur, tradisjon og næring
- Øke barn og ungdoms engasjement i lokalsamfunnet
- Styrke kontakten med ungdom fra Indre Finnmark som bor utenfor regionen
- Stimulere entreprenørskap

⁵ Denne beskrivelsen er basert på søknadene til Tana, Porsanger og Kautokeino.

- Stimulere til bruk av IT og medieverktøy

Målsettingene har bakgrunn i at man ønsket at dagens barn og ungdom skulle etablere seg i Indre Finnmark i voksen alder, slik at bosetting og sysselsetting opprettholdes i regionen. Det skulle settes i gang prosjekter for å nå disse målene.

I tillegg til dette skrev Kautokeino at de ville iverksette et yrkesorienteringsprosjekt, styrke og konkretisere samarbeidet med Jokkmokk, og gi en positivitetsagent tilholdssted ved Infonuorra. Stor ledighet også blant yngre ble trukket frem. Porsanger fremhevet at de planla å etablere et nettsted for ungdom i Indre Finnmark som skulle være et verktøy for kommunikasjon mellom unge i Finnmark og unge finnmarkinger som er flyttet ut av fylket.

Oppsummering

Kommunene hadde litt ulike begrunnelser for hvorfor de ville opprette ungdomsservicekontorer. Ideen om hvordan kontorene skulle jobbe er imidlertid sydd over samme lest. Ideen var først at ungdomsservicekontorene skulle utvikle et effektivt og målrettet hjelpeapparat for ungdom, og hjelpe ungdom inn i arbeid og utdanning ved samlokalisering av "hjelpere" på ungdomsservicekontorene og tverrsektorielt samarbeid. Aetat ble ikke med på prosjektet som forutsatt, og samlokaliseringstanken er ikke nevnt i senere søknader. Formuleringene er etter hvert endret til at målet er å utvikle samarbeidsmodeller med hjelpeapparatet. I tillegg har kontorene satt i verk en rekke tiltak som vi i kapittel tre har delt inn i utdannings- og yrkestiltak, kontakttiltak mellom ungdom og hjemkommune, velferds- og trivselstiltak og internasjonalisering. Mer om hvert enkelt tiltak og målene for disse er beskrevet i kapittel tre.

1.5 Teoretisk modell for Infonuorra og UngInfo sin virksomhet

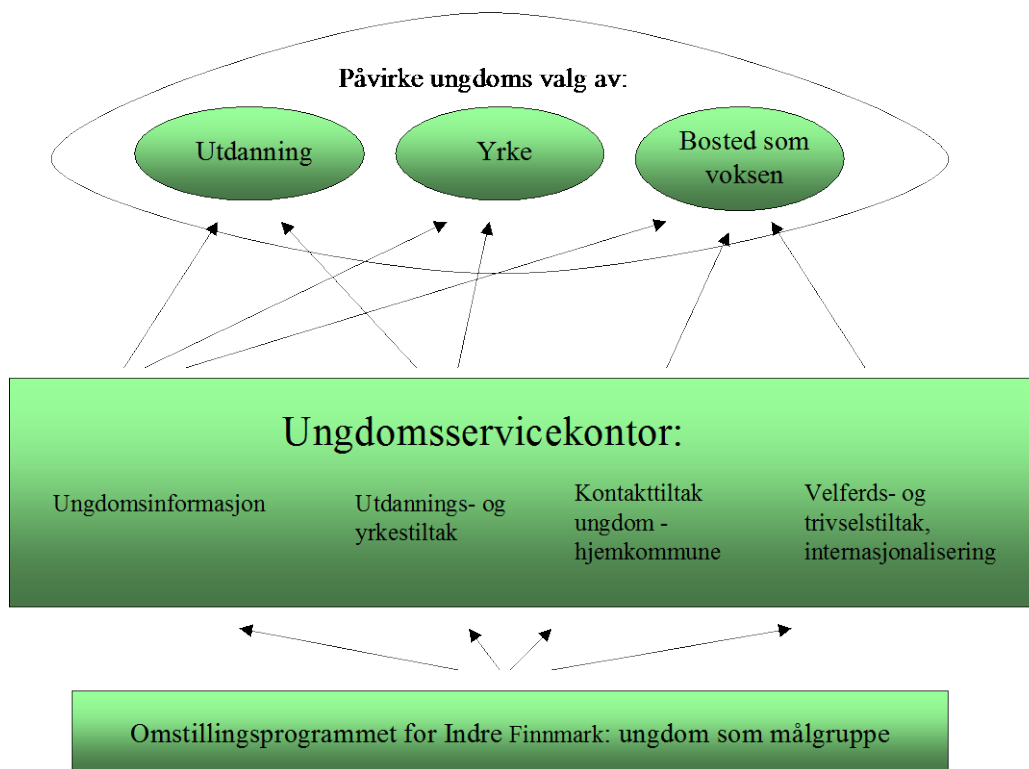
Vi har tidligere skrevet at siden det er så store frihetsgrader i forhold til hva som kan legges i og under et ungdomsservicekontor, legges det ikke opp til noen omfattende drøfting av om organisering av ungdomssatsingen i regi av et ungdomsservicekontor er et "riktig" svar på ungdommens situasjon i Finnmark. Det vil si om ungdomsservicekontorene er en medisin som svarer til behovet, slik behovet kan leses ut av beskrivelsen i vedlegget om ungdommens (spesielle) situasjon i Indre Finnmark.

Vi betrakter ungdomsservicekontorene som en styrking av arbeidet for og med ungdom som målgruppe, uavhengig av ungdommens (spesielle) situasjon i kommunene i Indre Finnmark. Det vil si et tiltak med mål om å føre til en positiv utvikling for ungdom i enhver kommune i enhver region. En positiv utvikling definerer vi som en utvikling mot en ønsket situasjon i forhold til det som var situasjonen før kontorene ble opprettet.

Vi tar utgangspunkt i en teoretisk modell for hvordan vi oppfatter forholdet mellom de iverksatte tiltakene og de forventede resultatene. Teoriene bak de viktigste tiltakene som ungdomsservicekontorene har iverksatt er i figuren under satt opp som en mål-middelkjede. Figuren kan forklares med at Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark pekte ut ungdom som en av målgruppene i omstillingsarbeidet i 1993. Det som er gjenstand for evaluering er opprettelsen av ungdomsservicekontor, som skulle stimulere til samspill mellom ulike etater og forvaltningsnivåer og medvirke til en effektiv ressursutnyttelse i arbeidet med målgruppen ungdom i hver av de fire kommunene. Kontorene har, i tillegg til å informere, hjelpe, oppsøke og stimulere til aktiviteter, satt i verk tiltak som her er gruppert under tre tiltaksområder; utdannings- og yrkestiltak, kontakttiltak, velferds- og

trivselstiltak og internasjonalisering. De langsiktige målene for ungdomssatsingen er oppsummert som at man ønsker å påvirke ungdoms valg av utdanning, arbeid og bosted som voksen.

Figur 1.2 Teorier bak tiltak og ungdomsservicekontor

1.6 Oppbygning av rapporten

I kapittel en er det gitt en beskrivelse av trekk ved ungdommens situasjon i Indre Finnmark, slik dette er beskrevet i andre forskningsrapporter. Det er også redegjort for det analytiske perspektiv som rapporten bygger på. Videre er ideene bak ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark redegjort for, både slik de var i startfasen, og hvordan ideene er endret etter hvert. Til slutt viser den teoretiske modellen hvordan man kan tenke seg sammenhengen mellom iverksatte tiltak og forventede resultater.

Kapittel to er metodekapitlet. Her gjøres det rede for hvilke metoder som er brukt og hvordan datainnsamlingen har foregått. Dette inkluderer både dokumenter, intervjuer og spørreundersøkelser.

Kapittel tre tar for seg organisering og iverksetting. Det starter med en beskrivelse av aktuelle aktører og sentrale arenaer i forbindelse med ungdomssatsingen i Indre Finnmark. Videre beskrives de fire ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark; hvordan kontorene er utstyrt, utformet, bemannet og organisert. Hvordan foregår samarbeidet med andre organisasjoner, og hvordan fungerer ungdomsservicekontorene som en del av den kommunale organisasjon?

I kapittel fire dokumenteres ungdomstiltakshistorien fra det året Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark startet og frem til år 2000, med vekt på perioden fra 1998 da ungdomsservicekontorene kom i drift. Store og små tiltak og aktiviteter som er en del av ungdomsservicekontorenes virksomhet beskrives. Her oppsummeres tiltak, mål og målgrupper, som et utgangspunkt for analysen av effekter i kapittel fem og seks.

I evalueringen av effekter fokuserer vi både på direkte og indirekte effekter. Med *direkte effekter* menes i hvilken grad ungdom er omfattet av tiltakene, i hvilken grad de selv medvirker i tiltakene, hvordan de oppfatter tiltakene og hvilken nytte de selv ser av tiltakene (kapittel fem). Med *indirekte effekter* menes hvilken effekt tiltakene har på ungdoms situasjon generelt i kommunene. Slike effekter er vanskelig å isolere, men i denne undersøkelsen vil vi bruke indikatorer som kan si om ungdommens situasjon har endret seg (kapittel seks).

I kapittel syv oppsummeres og drøftes resultatene; hva er gjort og hva skulle gjøres? I hvilken grad har virksomheten endret seg underveis? Hvilke utfordringer står kommunene foran?

2 Metode

Datamaterialet som ligger til grunn for denne rapporten består av både dokumenter og intervjuer.

2.1 Dokumenter

Det skriftlige datamaterialet som ligger til grunn for denne rapporten består av dokumenter og rapporter fra Finnmark fylkeskommune, SUFUR og fra de fire kommunene og ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark.

Det statistiske materialet som er brukt i kapitlet om utviklinga i ungdoms situasjon i indre Finnmark, er i hovedsak data som er hentet eller kjøpt inn fra Statistisk Sentralbyrå (SSB). Dataene er imidlertid bearbeidet av NIBR og andre. Sysselsettingsdata og data om potensiell arbeidsstyrke er bearbeidet og stilt til rådighet av SINTEF i såkalte PANDA-data.

Arbeidsledighetsdataene er henta fra AETAT via SSB, mens data om utdanningsdeltaking og sosialhjelpstilfeller er kjøpt eller hentet inn fra SSB. Data om endringer i ungdomskullenes størrelse og flytting på 1990-tallet, er data som er henta fra Statistisk sentralbyrå, men som i betydelig grad er tilrettelagt og bearbeidet av NIBR.

2.2 Intervju

Det er gjort både personlige intervju og oppfølgingsintervju på telefon av daglige ledere ved de fire kontorene, hvor andre ansatte også til en viss grad har bidratt. Kapitlet om organisering og iverksetting er i tillegg basert på 15 intervju med prosjektansvarlige og berørte etater (næring, kultur, helse- og sosial, rådmann, skole) og andre offentlige organer/ samarbeidspartnere som Aetat, videregående skoler, lensmannskontor, oppfølgingstjeneste og PPT i hovedsakelig to av de fire kommunene. Alle disse er ikke intervjuet i alle kommunene. I tillegg har fylkeskommunens saksbehandler i en rekke tilfeller bidratt med opplysninger.

2.2.1 Brukerundersøkelse blant ungdom

Det er gjort intervju og spørreskjemaundersøkelser for å belyse de direkte effektene blant brukerne av ungdomsservicekontorene. Brukerundersøkelser med studier av tjenestekvalitet gjennomføres vanligvis som kvantitative undersøkelser med bruk av spørreskjema til et stort antall respondenter. I forhold til ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark er det valgt en blanding mellom et kvantitativt og et kvalitativt opplegg, både fordi antallet brukere ved hvert kontor er forholdsvis lavt, og fordi det i liten grad er standardiserte tjenester som ytes, og dermed vanskelig å få gode svar ved å benytte

spørreskjema. Fordi det er få ansatte på hvert kontor, er undersøkelsene lagt opp på en slik måte at dette ikke skulle være en personvurdering av ansatte, men en vurdering av tilfredshet med kontoret og tjenestene. Det var videre et poeng å observere hvor like eller forskjellige ungdommene er i sine vurderinger, og hvordan forskjellene i vurderinger begrunnes.

Spørreskjemaundersøkelser

Til sammen 75 ungdommer fra to kommuner har deltatt i en skriftlig spørreundersøkelse om ungdomsservicekontorene. 55 elever fra to klasser i den videregående skolen og grunnskolen i Porsanger (20 fra grunnkurs og 10 fra VKI i juni 2001, samt 25 elever fra grunnkurs i september 2001), og fem elever fra en klasse i videregående skole i Kautokeino (juni 2001) har deltatt i en spørreundersøkelse om ungdomsservicekontorene blant skoleelever. Spørreskjemaundersøkelsen foregikk på skolen, og ble administrert av representanter fra ungdomsrådene i de to kommunene.

I Porsanger var det totalt 69 elever som fikk spørsmål om å svare på undersøkelsen (22 fra GK 00/01, 19 fra VKI 00/01 og 28 fra GK 01/02), og 55 svarte, det vil si en svarprosent på 80 prosent.

I Kautokeino var det en klasse hvor det går 10 elever som fikk spørsmål om å svare, flere var ikke på skolen denne dagen, og kun 5 elever (50 prosent) svarte. Dette er en så liten gruppe, at vi i hovedsak velger å se bort fra disse svarene i rapporteringen av spørreundersøkelsen, og konsentrerer skoleundersøkelsen om Porsanger.

Dette utvalget av skoleelever er ikke ment å være representativt for tverrsnittet av ungdommen på disse to stedene, fordi vi allerede i utgangspunktet har valgt ut at det er elever i videregående skole som skal høres om deres bruk av kontorene, det vil si en bestemt aldersgruppe. Vi har samtidig utelukket de som ikke går på skole.

I tillegg har 15 av de faste brukerne av kontoret i Kautokeino deltatt i undersøkelsen. Årsaken til at disse er spurt, er at ungdomsservicekontoret i Kautokeino mente at de har en gruppe "faste brukere" som er innom kontoret så å si hver dag. Vi ønsket å finne ut hvilken betydning kontoret har for denne gruppen. Deres synspunkter kan ikke generaliseres til å gjelde "hva ungdom i Kautokeino mener", vi antar at denne gruppen utgjør de aller største tilhengerne av kontoret siden de er der så mye.

Intervju med borteboende studenter

Det ble gjennomført et gruppeintervju i Tromsø i februar 2001 med fire utflyttede kvinnelige studenter/arbeidstakere fra Indre Finnmark. Vi tror at intervju i større grad enn spørreundersøkelser får ungdom i tale. Gruppeintervju er en metode som brukes for å få frem kollektive meninger, latente holdninger eller å belyse den sammenheng meninger dannes innenfor. Et fortrinn er at deltakerne kan supplere hverandre og motsi hverandre. Det bli en diskusjon mellom ungdom som i et sosialt samspill med likesinnede utvikler og former meninger og holdninger. Det er viktig å være klar over at minoritetssynspunkter lett vil forsvinne ved denne intervjuformen. Et annet argument for å velge gruppeintervju er i denne sammenhengen sparing av tid i datainnsamlingen.

Begrepet tjenestekvalitet

Tjenestekvalitet er et begrep som ofte brukes i brukerundersøkelser, og det er tatt utgangspunkt i dette begrepet i spørreundersøkelsen blant ungdom. Vurderinger av kvalitet har sitt utgangspunkt i normer (Troye 1990:66), og er ikke gitt på forhånd. Kvalitet kan forstås på så mange måter, og i brukerundersøkelsen er vi ute etter å kartlegge *subjektiv kvalitet*, som er basert på den enkeltes vurderinger av hva som er

ønskelig. Det vil si at utgangspunktet er den enkelte ungdoms vurderinger av tjenestene. Hvordan kvaliteten blir vurdert, har å gjøre med hvilke forventninger han eller hun hadde, og hvordan disse samsvarer med det som skjedde i møtet med ungdomsservicekontoret og tiltakene.

I slike brukerundersøkelser kan en se på tjenester både som materielle og immaterielle elementer. På et ungdomsservicekontor vil et eksempel på materielle elementer være søknadsskjema og informasjonshefter, eller det kan være "Brev hjemmefra" som sendes fra returagenten til studenter som ikke bor i hjemkommunen til daglig. De immaterielle elementene er samhandlingen mellom ungdom og den ansatte på kontoret. Tjenesten er et produkt av samhandlingen mellom de to, det vil si at brukeren inkluderes i tjenesteproduksjonen. Et relasjonsperspektiv (Grønroos 1997:89) baserer seg på at tjenesteproducenten og (for)brukeren samvirker – enkelte ganger mye, og andre ganger lite. I dette samspillet skapes en verdi for brukeren, i motsetning til i et bytteperspektiv hvor verdier kun distribueres. Vi vil derfor spørre om ungdommens tilfredshet med tjenestene, fremfor å gjøre tjenestene til et objekt og spørre om hvor bra eller dårlig tjenestene er. Dette krever at de som intervjues har egne erfaringer som brukere av tjenestene til ungdomsservicekontorene, har mottatt og lest "Brev hjemmefra", besøkt hjemmesidene på Internett, eller har annen erfaring med ungdomsservicekontoret og tiltakene som har vært gjennomført.

3 Tiltak og aktiviteter

I dette kapitlet oppsummeres kontorenes aktivitetsområder, og hvilke mål og målgrupper som er knyttet til de enkelte tiltakene. En problemstilling er knyttet til valget av tiltak: hvilke aktivitetsområder har ungdomsservicekontorene lagt vekt på? Hvilke mål fokuseres det på, og hvilke målgrupper blant ungdom er tiltakene rettet mot?

Den næringsretta ungdomssatsingen i Indre Finnmark er i dette kapitlet delt inn i fem definerte områder, ut fra uttalte mål med tiltakene. Det første er knyttet til retningslinjer for norske ungdomsinformasjonskontor, og gjelder det vi kan kalle kjerneoppgavene på disse kontorene. Vi kaller denne delen for *ungdomsinformasjon*. Dette omfatter informasjon og service til ungdom. Det neste området er *utdannings- og yrkestiltak* blant annet utdanningsmotiveringstiltak, yrkesorientering, etablererkurs, ungjobb og småjobbsentral. Område nummer tre er *kontakttiltak* mellom hjemkommune og borteboende skoleelever og studenter, noe som etter hvert har blitt et arbeidsfelt for returagenter. Det fjerde området er *velferds- og trivselstiltak* for ungdom, og det femte og siste området er *internasjonalisering*.

Ungdomssatsingen i omstillingsprogrammet før ungdomsservicekontorenes tid

For å komplettere bildet har vi tatt med tiltak som startet før ungdomsservicekontorene ble opprettet, og som har vært en del av satsingen på ungdom og næring i perioden med omstillingsprogram og omstillingsarbeid i Indre Finnmark. Som en følge av omstillingsprogrammet, ble det allerede i perioden 1993 til 1997 satt i gang noen ungdomstiltak i kommunene, som senere er videreført og eventuelt videreutviklet av ungdomsservicekontorene. Alle kommunene i omstillingsprogrammet hadde ungdom som en av flere uttalte målgrupper allerede fra omstillingsprogrammet startet. Det var imidlertid ikke øremerkede stillinger for ungdomssatsingen før ungdomsservicekontorene ble opprettet i 1998. Tiltakene i den første perioden med omstillingsprogram kan oppsummeres slik: *Oppsøkende virksomhet og motivasjonsarbeid* for utdanning er et tiltaksområde som først ble satt i gang av SUFUR og voksenopplæringen i Karasjok i 1994. Fra 1995 gjennomførte Tana og Kautokeino også oppsøkende virksomhet. Målgruppene har variert noe, men det er særlig lagt vekt på å motivere unge gutter/menn og omstillere til utdanning. *Ung Jobb* er et tiltak som første gang i Indre Finnmark ble gjennomført i Tana i 1995. Tiltaket er gjennomført i de andre omstillingskommunene, og fra 1998 gjennom ungdomsservicekontorene, før det ble tatt av plakaten. *Romjultreff* ble arrangert i Tana i 1994, og har også blitt arrangert i de øvrige kommunene. Noen kommuner har arrangert påsketreff. Porsanger kommune opprettet en *studentdatabase* i 1994. Det ble gjennomført utsendinger av *Brev hjemmefra* først i Porsanger, og senere i Tana i 1995-96. Denne typen tiltak er videreført og videreutviklet av returagentene. Nærmere beskrivelse tiltakene finnes i de neste avsnittene som beskriver ungdomsservicekontorenes virksomhet.

3.1 Noen bilder av aktiviteten i kommunene

I dette avsnittet beskrives noen tiltak og aktiviteter i de enkelte kommunene. Dette er kun et utvalg, og bygger på hva som ble trukket fram under intervju med prosjektlederne i oktober 2000, samt rapporter fra kontorene. Hensikten er å gi noen bilder av aktiviteten i de fire kommunene.

Kautokeino: kontakttiltak, yrkestiltak og medieprosjekter

Infonuorra's ordinære arbeidsoppgaver i følge årsplanen for 2000, er å være en infosentral, idesentral og hjelpesentral. Infonuorra i Kautokeino formulerte tre strategier for 2000. De har siden 1998 lagt stor vekt på *kontakttiltak* mellom hjemkommune og borteboende og den ene strategien var "Hjem – kjære hjem – strategien: Vi har en unik kultur, natur, næringer .. vi er en ung befolkning og har tro på framtiden." Fra januar 2000 overtok returagenten arbeidet med kontakttiltak. Aktiviteter som datalab og trim tilbys i forbindelse romjulstrim og påsketreff. Kautokeino var den første av de fire kommunene som begynte å planlegge etablererkurs for ungdom. Hovedmålet med dette var å bedre kontakten med studentene i "utlendighet". Studentene skulle få styrket sitt forhold til hjemkommunen, man ville tilrettelegge for tosidig kommunikasjon og skape prosesser for nyskaping i næringsøyemed, og skape nye ideer om hvordan man skal styrke næringslivet i Kautokeino. I den forbindelse ønsket man å få i stand en database over Finnmarks-ungdom i studier utenfor fylket. I juni 2000 ble etablererkurset gjennomført, i utgangspunktet for alle de fire kommunene. Fem studenter deltok. Egenrapporten forteller at målet om å bedre kontakten er nådd gjennom rekrutteringsarbeidet til kurset og gjennomføringen av kurset.

Den andre strategien til Infonuorra i Kautokeino handler om *utdannings- og yrkestiltak*: "Stortrives i jobben – strategien. Vi kan gi hjelp til å velge rett utdanning eller starte egen bedrift." Infonuorra startet i 1999 et voksenopplæringsprosjekt med mål om å fremme entreprenørskap og yrkes/utdanningsmotivasjon. Målgruppe var næringslivet, administrasjonen, rådgivere, lærere og elever. Det bestod av informasjon til lærere og rådgivere om hva som påvirker yrkesvalg, seminarer, idemyldring og starthjelp til prosjekter. Prosjektet ble videreført i 2000. I 1999 hadde Infonuorra i Kautokeino et eget opplegg for motivasjonsarbeid med målgruppe OT-ungdom og arbeidsledige. Dette var konsentrert om de som falt ut av skolen allerede i 7.klasse. Oppsøkingen ble gjort med sikte på digitaliseringsprosjekt og kulturdokumentasjonsprosjekt, samarbeid med andre tiltak, kurs og hjemmeside. Kulturdokumentasjonsprosjektet er et medieprosjekt, samtidig som det er et utdannings- og yrkestiltak. Målet var todelt; å bevare ord og uttrykk, og å bli kjent med medieyrket. Prosjektet bygger på et annet prosjekt "Eldre og omstillere som ressurs – en kulturdokumentasjon" fra 1998. Det ble gitt opplæring i intervjueteknikk, lydteknikk og tekstbehandling, lokalhistorie og kultur, og gjennomført intervjuer med eldre. Prosjektet var finansiert gjennom voksenopplæringen, med målgruppe arbeidsledige.

Den tredje strategien til Infonuorra i Kautokeino er "Engasjert ungdom – strategien: Hva er viktig for ungdom å få til i kommunen? Du bestemmer selv – få med deg andre ungdommer og start noe nytt." I 2000 ble det brukt en del ressurser på å planlegge et samarbeid med Jokkmokk kommune "Norra periferien". Målet var å engasjere ungdom til å utrede felles utfordringer i Norge, Sverige og Finland.

Noe som særpreger aktiviteten i Kautokeino, og til en viss grad Porsanger, er satsingen på *medieprosjekter*. Infonuorra gjør mye i forhold til film og video. Dette brukes mye til å dokumentere, og det lages en del "snutter". Bakgrunnen for dette er et tidligere prosjektet

i Kautokeino med medieverksted. Kautokeino kommune gjennomførte på 90-tallet et medieprosjekt for ungdom. Infonuorra ønsket å bygge videre på dette, utnytte utstyret som kommunen har skaffet og gjøre mediaverkstedet permanent. Derfor har kontoret satt i gang flere medieprosjekter: ungdomsradio, regionalt samarbeid om videoproduksjon til ungdommens kulturmønstring og ungdommens TV-stasjon. Et delmål med disse prosjektene er å fremme interkommunalt samarbeid.

Karasjok: internasjonalisering, entreprenørskap og å være synlig

I følge daglig leder strevde kontoret litt i begynnelsen for å bli kjent, og hadde lite henvendelser. Men etter hvert har ungdommen kommet til kontoret med prosjektideer.

Kontoret har i følge daglig leder hatt mye fokus på tre områder; for det første *internasjonalisering*. Fra 2000 er kontoret med på en europeisk voluntørtjeneste, dette er ikke de andre ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark med på. Infonuorra i Karasjok har også hatt mange utvekslinger hvor ungdom fra Karasjok har reist ut, eller annen ungdom har kommet til Karasjok. En målsetting med denne typen arbeid har vært å utvide ungdommens perspektiver.

Det andre området som Infonuorra i Karasjok har hatt mye fokus på, er *entreprenørskap*. Dette engasjementet var noe som kom inn gjennom yrkesorienteringsprosjektet. Pr oktober 2000 har kontoret hatt to seminarer om entreprenørskap for lærerne. Det er planlagt å sette i gang et 10 vekttalls kurs i 2001 med 25 plasser, 15 er til lærerne. Det planlegges flere elevbedrifter på barne- og ungdomsskolen og videregående skoler.

Det tredje området det har vært mye fokus på, er *oppsøkende virksomhet generelt og det å være synlig*. I den forbindelse er hjemmesiden prioritert, her står det blant annet smånytt fra Karasjok. Målgruppen for hjemmesiden er borteboende. Den er på både samisk og norsk og skal oppdateres minst hver uke, noe som er oftere enn de andre ungdomsservicekontorene har lagt opp til. Den oppsøkende virksomheten inkluderer også å motivere og være en støttespiller for ulike ungdomsgrupperinger som motorklubb, snowboard/skateklubb, dataklubb og sykkelklubb.

Porsanger: mange velferdstiltak

Det første halvåret gikk i hovedsak med til oppbygging av kontoret og informasjonssentralen, innsamling av ulike data og utarbeidelse av prosjekter som har lengre tidsperspektiv. Det ble arbeidet med internasjonalisering/utveksling, og det ble også lagt en del arbeid i år få ungdomsrådet oppe å gå.

UngInfo i Porsanger har gjennomført mange *velferdstiltak*, for eksempel har kontoret vært en støtte for positivitetsagent og ungdomsråd fra 1999, vært med å arrangere dataparty, og de etablerte tidlig et ungdomsprevensjonskontor. Dette ble gjort i samarbeid med helsesøster og jordmor høsten 1998. Av praktiske grunner er kontoret senere flyttet ut fra UngInfo sine lokaler, og over til helsestasjonen.

UngInfo i Porsanger er også det eneste kontoret som har startet en *småjobbsentral*. Sentralen ble startet våren 1999, men lagt om fra mai 2000. Da ble sentralen lagt ut på nettet.

Allerede i 1994 opprettet Porsanger kommune en studentdatabase. Dette *kontakttiltaket* er tatt opp igjen av ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark. Porsanger kommune har på samme tid satt i gang et annet prosjekt med en egen prosjektleder for å rekruttere bedrifter sørfra til å etablere seg i Porsanger. Til sammen utgjør disse prosjektene en relativt stor satsing på tilbakeflytting/innflytting.

Tana: oppvekstmiljøet

Tana var det siste av de fire kontorene som åpnet dørene. Den første høsten da kontoret åpnet ble det meste av tiden brukt til å få i gang informasjonsentralen. I tillegg ble det gitt ut et nummer av UngNytt og arrangert romjulistreff. UngNytt er en avis med smånytt og informasjon.

Prosjektlederen deltok på et studiebesøk i Polen våren 99, der temaet var "Freedom of choice". Besøket var et ledd i å øke kontakten mellom land og kulturer, i regi av SUAK, Statens ungdoms- og adopsjonskontor. Kulturskolen i Tana har som følge av dette blitt representert på studiebesøk i Romania.

Siden daglig leder av UngInfo i Tana samtidig er prosjektleder for kommunens utviklingsprogram for styrking av *oppvekstmiljøet*, har målgruppen for ungdomsarbeidet i Tana blitt trukket nedover i alder. Dette programmet har en målgruppe fra 0 til 18 år, og har som formål å initiere tiltak for barn og unge med hensyn til rus, kriminalitet, vold, mobbing og rasisme.

UngInfo i Tana har fokusert på ungdom, tilbakeflytting og kompetansearbeidsplasser, og har forsøkt å få kommunen i gang med utleielokaler for unge etablerere. Man har også deltatt i arbeidet for å få bygd utleieboliger for ungdom.

Tana er den eneste av de fire kommunene som ikke har et treårig tilbud med videregående skole. Mange ungdommer går på skole i Vadsø. UngInfo kartla derfor behovet for en pendlerrute mellom Tana og Vadsø, og ruta kom i gang høsten 1999. Den ble senere lagt ned.

UngInfo har arbeidet med en rekke utdannings- og yrkestiltak. Blant annet kartlegging av praksisplasser for ungdom (samarbeid med oppfølgingstjenesten), edb-opplæring for ungdom, lærlingsamarbeid og de har tilpasset en jobbsøkerveiledning til Tana og fått det oversatt til samisk. De to sistnevnte er yrkesmotiverende tiltak.

3.2 Sammendrag av ungdomsservicekontorenes tiltak

Tabellen viser tiltak som er gjennomført av ungdomsservicekontorene (status pr november 2000). Oversikten er laget på bakgrunn av rapporter, planer og prosjektbeskrivelser fra kommunene, samt intervju med prosjektlederne. Siden planer stadig endres og tiltak omdefineres underveis, er dette ingen fullstendig oversikt. Tiltak som hører hjemme under flere enn en av de fire kategoriene er ført opp i parentes der det sekundært hører hjemme. I de tilfeller hvor tiltaket er gjennomført i kommunen før ungdomsservicekontoret ble opprettet, er dette også tatt med i oversikten.

Oversikten bekrefter at mange ulike tiltak er gjennomført, og at tiltakene varierer fra kommune til kommune. Alle de fire kommunene har imidlertid gjennomført tiltak innenfor de fire kategoriene utdannings- og yrkestiltak, kontakttiltak, velferdstiltak og internasjonalisering. Vektleggingen i de fire kommunene kan beskrives slik: Kautokeino har tidlig lagt vekt på kontakttiltak, men også yrkestiltak og medieprosjekter. Karasjok er det kontoret som har arbeidet mest med internasjonalisering, entreprenørskap og hjemmesiden. Porsanger er det eneste kontoret som har prøvd å få i gang småjobbsentral, de har også et ungdomsprevensjonskontor. Tana er preget av oppvekstmiljøprogrammet, men skiller seg også ut ved å ha satt i gang tiltak som de andre kommunene ikke har.

Tabell 3.1 Sammenheng av ungdomsservicekontorenes tiltak til og med år 2000

TILTAK	MÅL	TIDSPUNKT			
		Kautokeino	Karasjok	Porsanger	Tana
Start ungdomsinformasjon/åpning av kontor		06.98	05.98	10.98	11.98
Utdannings- og yrkestiltak	Mål om å øke utdanningsmotivasjon, arbeidstrening/sysselsettingsmål				
Oppsøkende virksomhet/motivasjonsarbeid (fra -99 i regi av USK)	Oppsøke og motivere ungdom til å søke på skoler, spesielt unge gutter i Karasjok/Kautokeino og omstillere.	95-96, 99	94-95, 97-99	-	95-98, 00
YO-prosjekt, entreprenørskap	Fremme entreprenørskap og yrkes-/utdanningsmotivasjon (Kautokeino). Flere elevbedrifter på alle skoler (Karasjok)	99-00	98-00	-	00
Kulturdokumentasjon	Bevare ord og uttrykk, bli kjent med medieyrket.	98, 00			
YO-messe, samarbeid med andre aktører	Et utdannings- og yrkesmotiverende tiltak	-	00	99	-
Etableringskurs/seminar for ungdom i Indre Finnmark	Skape prosess for nyskaping. Bedre kontakten med ungdom, vise utviklingspotensialet til kommuner/fylket.	99-00	00	-	00
Datakortkurs/edb-opplæring ungdom	Bedre kompetanse, stille sterkere i arbeidskøen	x			99
Småjobbsentral/jobbsøking	Formidle kortvarige jobber til ungdom	-	00	99-00	-
Kartlegging av praksisplasser (samarbeid m/ OT)	Jf. OT's mål				99-
Tilpasse jobbsøkerkurs til Tana, overs. til samisk	Et yrkesmotiverende tiltak	-	-	-	00
(Ung Jobb)	(arbeidstreningstiltak)				
Kontakt ungdom – hjemkommune	Tilbakeflyttingsmål				
Ung Jobb (fra -98 i regi av USK, 99 i Karasjok)	Gi ungdom kjennskap og bånd til arbeidslivet i hjemkommunen, flere sommerjobber i næringslivet. På sikt påvirke valg av fremtidig bosted.	96-00	96-99	98-99	95-00
Romjultreff, påsketreff (fra -98 i regi av USK)	Kontaktskapende tiltak for borteboende studenter, på sikt påvirke valg av bosted.	98-00	99-00	98-99	94-
Aktivitetsgruppe friluftsliv / leke-/naturskole	Skape sterkere tilhørighet for på sikt å øke tilbakeflyttingen	-	00-		00
Hjemmesider	Bedre informasjon til ungdom, samt møtested	99-	00-	99-	00-
Ung Nytt/Brev hjemmefra	Skape kontakt med borteboende studenter gjennom å informere hjemmefra	Okt 00	Okt 00	Okt 00	98-00
Returagent /personlige utviklingsplaner	Få ungdom tilbake til Indre Finnmark etter endt utdanning/arbeidspraksis utenfor I.F.	1.1.00-	1.2.00-	-	-
Database over studenter/utflyttere (fra -98 i regi av USK)	Arbeidsredskap til bruk i kontakt med borteboende studenter, for å styrke kontakten	?	00	94 -	

TILTAK	MÅL	TIDSPUNKT			
Ungdom og kompetansearbeidsplasser	Et tiltak som fokuserer på tilbakeflytting	-	-	-	00
Studentnettverk	Samle ungdom til å formidle viktig kunnskap om området.	?	00	00	00
Velferds- og trivselstiltak					
Støtte for positivitetsagent (KRD-prosjekt)	Gi ungdom mulighet til å være aktive medspillere i bygdeutvikling			99-00	99-00
Medarrangør av dataparty		-	-	99	-
Ungdommens TV-stasjon		x?			
Ungdomsradio, regionalt prosjekt (regi: Kauto)		x	-	99	-
Transporttilbud for pendlere, undersøkelse	Opprette pendlerrute Tana - Vadsø	-	-	-	99
Utv. prog. for styrking av oppvekstmiljøet	Styrke lokalt oppvekstmiljø for barn og ungdom	-	-	-	98-
Ungdommens helsestasjon	Forebygge uønsket graviditet og kjønnsykdommer		00 ⁶	98 -	⁷
Ungdomsråd i kommunen		00-	96-	99 -	
Natteravn/nattevandring, initiert av ungd.s.kont.		x		x	
Internasjonalisering					
Ungdomsutveksling	Utvide ungdommens perspektiver	x	99-	99-00	
Opplysningskampanje om utveksling	Får flere på utveksling for å utvide ungdommens perspektiver	-	99-	-	00
Kontaktkontor for Eurodesk (database)				00	
Lokalkontor for Ung i Europa		98-	98-	98-	98-
Europeisk volontørtjeneste			00		

3.2.1 Ungdomsinformasjon

Ungdomsinformasjon er basisen for ungdomsservicekontorene, så dette er noe som alle driver med. Kontorene kan i utgangspunktet beskrives som informasjonssentraler om arbeid, bedrifter, fritid, kultur og utdanning i og utenfor kommunen. De yter også hjelp til skriving av søknader og utfylling av søknadsskjemaer. De er med og stimulerer til aktivitet blant ungdom. Henvendelsene til ungdomsservicekontorene er sesongbetonte. Våren er høysesong for henvendelser knyttet til utdanning; utdanningsmuligheter, søknadspapirer, stipendordninger m.m.⁸

⁶ Også frem til midten av 90-tallet

⁷ Finnes, men Ung Info har ikke noe med det å gjøre.

⁸ Intervju med de daglige lederne av kontorene, oktober 2000.

3.2.2 Utdannings- og yrkestiltak

Både Kautokeino, Karasjok og Tana har gjennomført mange utdannings- og yrkestiltak. Ungdomsservicekontorene har gjennomført "gamle" utdannings- og yrkestiltak på en ny måte i en "bransje" hvor andre har holdt på før. Før ungdomsservicekontorene åpnet, ble det gjennomført oppsøkende virksomhet og gjort motivasjonsarbeid i disse tre kommunene, i forbindelse med omstillingsprogrammet. Dette arbeidet er videreført av ungdomsservicekontorene. Videre har yrkesorienteringsgruppa til SUFUR initiert yrkesorienteringsprosjekter i Karasjok og Kautokeino, som har blitt videreført over flere år. Noe som var sentralt i prosjektsøknadene, var å sette i gang småjobbsentral – korttidsformidling av arbeid til ungdom, i nært samarbeid med Aetat. I planleggingen av ungdomsservicekontorene var Aetat tiltenkt rollen som viktigste samarbeidspartner. Dette tiltaket har ikke kommet i gang slik det var planlagt, noe som først og fremst skyldes forholdet til Aetat som samarbeidspart. Allerede før ungdomsservicekontorene var etablert, forsvant fundamentet for småjobbsentralen ved at Aetat valgte å ikke være med på finansieringen av kontoret. Etter at det var klart at Aetat ikke skulle være med å finansiere kontorene, prøvde kontorene i 1998 å få til en samarbeidsavtale med arbeidsmarkedsetaten, noe som heller ikke lyktes. Det eneste som er kommet i gang på dette feltet er en IT-basert småjobbsentralen som UngInfo i Porsanger kom i gang med våren 2000. I tillegg til at det var vanskelig å få til et samarbeid med Aetat, vurderte kontorene det slik at det ville være vanskelig å ha rollen som jobbformidler med hensyn til tilgjengelighet og kontinuitet så lenge det kun var en eller i høyden to ansatte på hvert kontor. Dette fordi en del av den daglige lederens jobb innebærer reiser og fravær fra kontoret. Ubesvarte telefonhenvendelser og stengte dører ville raskt føre til at brukerne sluttet å kontakte kontoret.

3.2.3 Kontakttiltak rettet mot borteboende

Mange kommuner i utkant-Norge har i mange år arbeidet for å øke tilbakeflyttingen etter endt utdanning. Også statlige tiltak som med nedskrivning av studielån er et ledd i dette arbeidet. Ungdomsservicekontorene har gjennomført en rekke tiltak som fokuserer på kontakt med og informasjon fra hjemkommunen, utvikling av tilhørighet og lyst til å flytte tilbake. I dette arbeidet har det vært gjennomført mange fellestiltak blant de fire kommunene. I november og desember 1999 ble det gjennomført et interkommunalt forprosjekt for returagentstillingene, hvor Kautokeino og Porsanger hadde ansvar for gjennomføringen. Returagentene som i løpet av 2000 og første halvdel av 2001 er ansatt i alle de fire kommunene skal drive målrettet oppfølging av ungdom under utdanning/ borteboende ungdom. Dette inkluderer databaser og besøk på studiesteder, utarbeide personlige utviklingsplaner, hjelpe unge etablerere med å få etablererveiledning, samarbeide med Aetat og næringslivet for å få oversikt over hvilken kompetanse/ arbeidskraft som finnes, og yte hjelp i forhold til praktiske spørsmål som bosted med mere (i følge årsplan 2000 for Kautokeino).

3.2.4 Velferds- og trivselstiltak

Innenfor tiltaksområdet Velferds- og trivselstiltak er det mange tiltak som overlapper med det vi ville forvente at en fritidsklubb eller oppvekst/omsorgsetater i kommunene naturlig ville arbeide med. Med en anstrengt kommuneøkonomi er det imidlertid større muligheter for å få gjennomført slike tiltak i regi av ungdomsservicekontorene, som har en stor del ekstern finansiering. Her gjør USK noe av det samme som andre (frivillige) organisasjoner gjør og har gjort.

Velferdstiltak inkluderer utveksling/ mellom kommunene i Indre Finnmark på ungdomskonferanser og lignende.

3.2.5 Internasjonalisering

Internasjonalisering var opprinnelig ikke nevnt som noe tiltaksområde i planleggingen av ungdomsservicekontorene, men dette var et arbeid som kom i gang allerede i første fase av driften av kontorene. Porsanger er kontaktkontor for Eurodesk (database) og Karasjok er med i Europeisk voluntørtjeneste. I 1998 ble alle ungdomsservicekontorene lokal-kontorer for Ung i Europa, og det har foregått ungdomsutveksling med ungdom fra alle de fire kommunene. Særlig i Karasjok har Infonuorra hatt en sentral rolle i dette utvekslingsarbeidet. SUAK (Statens ungdoms- og adopsjonskontor er sentral i dette arbeidet. Finansieringen kommer stort sett fra annet hold enn fra kommunen, men kommunen bidrar med ressurser i og med at ungdomsservicekontorene organiserer denne utvekslingen. Utvekslingen innebærer tiltak hvor både lokal ungdom reiser til utlandet, og ungdom fra utlandet kommer til kommunene i Indre Finnmark. Målsettingen med dette har vært å utvide ungdommens perspektiver.

4 Organisering og iverksetting av ungdomsservicekontorene

Kapittel tre tar for seg organisering og iverksetting av ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark. Først beskrives aktører og arenaer i forbindelse med ungdomssatsingen i Indre Finnmark. Dette avsnittet gir også informasjon om bakgrunnen for etableringen av ungdomsservicekontorer i Indre Finnmark. I neste del beskrives noen trekk ved driften av hvert enkelt av de fire kontorene (bemanning, utrustning, finansiering, organisering). De siste delene tar for seg samarbeidet med andre aktører og ungdomsservicekontorenes plass og rolle internt i kommunens organisasjon. Her vil vi beskrive hvordan ungdomsservicekontorene tilpasser seg til omgivelsene, det vil si til andre deler av samme organisasjon (kommunen) og til andre organisasjoner som Aetat og utdanningsinstitusjoner. I hvilken grad er kontorene blitt integrert i den kommunale organisasjonen i de fire kommunene? Hvordan passer ungdomsservicekontorenes aktiviteter inn i den offentlige forvaltningen for øvrig? I hvilken grad er tiltakene som kontoret gjennomfører basert på samarbeid med andre kommunale eller andre offentlige enheter/etater/organ, og hvilke erfaringer har en med dette? Hvordan er rammebetingelsene? Hva kan være motkreftene til en vellykket integrering?

4.1 Aktører og arenaer i ungdomssatsingen i Indre Finnmark

Avsnittet inneholder en gjennomgang av de viktigste aktørene som har deltatt i utformingen av ungdomssatsingen i Indre Finnmark, og samtidig en gjennomgang av bakgrunnen for ungdomssatsingen.

4.1.1 Omstillingsprogrammet og omstillingsarbeidet

Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark ble satt i gang i 1993 og ble avsluttet ved utgangen av 1998. Omstillingsprogrammet omfattet kommunene Kautokeino, Karasjok, Tana og Porsanger, og sekretariatet var lagt til Finnmark fylkeskommune. Programmet var delt inn i tre deler; næringsutvikling, levekår og kompetanseutvikling. Fra og med 1994 ble det på grunn av Omstillingsprogrammet utarbeidet årsplaner for kompetanse og næringsutvikling for Indre Finnmark. Utarbeidelsen av årsplanene ble koordinert for de fire kommunene, og det ble holdt en rekke fellesmøter om tiltak. I den forbindelse ble også den næringsrettede ungdomssatsingen tatt opp (se neste avsnitt). Etter at omstillingsprogrammet var ferdig ønsket Kommunal- og regionaldepartementet å videreføre omstillingsarbeidet i de fire kommunene i to år til, 1999 og 2000. De fire kommunene i omstillingsprogrammet definerte ungdom som målgruppe i næringsutviklingsarbeidet, i tillegg til omstillere og kvinner.

Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark tok utgangspunkt i en ny inndeling av regioner i Finnmark. Fra før deltok kommunene i Indre Finnmark i hver sine andre regionale samarbeidsforum, for eksempel var Tana med i Øst-Finnmark regionråd og Porsanger deltok i Midt-Finnmark regionråd. Kautokeino la vekt på sine relasjoner til Alta og kommunene i Nord-Troms (Karlstad og Angell 1996).⁹ Dette interkommunale samarbeidet i Indre Finnmark har blitt satt ut i livet gjennom flere fora. Et forum som har hatt jevnlige møter de siste årene er arbeidsgruppa ”Ungdom og næring”.

4.1.2 Arbeidsgruppa ”Ungdom og næring”

I februar 1996 inviterte Finnmark fylkeskommune omstillingssekretariatet, nærings-sjefene og ansvarlige for den næringsretta delen av omstillingsprogrammet i kommunene til å delta på et møte. Hensikten var å avklare ansvarsområder og roller i den videre arbeidsprosess vedrørende den næringsrettede ungdomssatsingen i Indre Finnmark. I mai samme år ble det første møtet i arbeidsgruppa som skulle jobbe med den næringsretta delen av ungdomssatsingen i Indre Finnmark arrangert. Dette var starten på ”Ungdom og næring”, et forum som senere har fungert som referansegruppe for ungdomsservicekontorene i de fire kommunene.

”Ungdom og næring” har siden 1996 hatt jevnlige møter, med fokus på ungdomssatsingen. I gruppen deltok først representanter fra næringskontorene. Etter hvert som ungdomsservicekontorene er etablert, har prosjektlederne for disse fått spille hovedrollen i Ungdom og næring. Prosjektlederne er hverandres referansegruppe gjennom Ungdom og næring. Andre som er med i arbeidsgruppa er Karasjok og Porsanger kommune v/næringsetaten, samt returagentene og andre prosjektmedarbeidere ved ungdomsservicekontorene. Finnmark fylkeskommune deltar også, og har ansvaret for innkallinger og drift av denne gruppa. Som et supplement til Ungdom og næring, er det opprettet en samarbeidsarena med navnet FUSK, hvor de daglige lederne av de fire ungdomsservicekontorene deltar (intervju med daglig leder i Kautokeino oktober 2000).

Saksområdene som Ungdom og næring har brukt mest tid på, er for det første arbeidet med å etablere ungdomsservicekontorer i de fire kommunene. Etter at etableringen var et faktum, kom videreføring raskt på dagsorden. Tabellen under gir en oversikt over de saksområdene som gruppa har arbeidet mest med, og når dette har foregått.

Mange av sakene er knyttet til ungdom og arbeid, for eksempel etableringen av med småjobbsentral, PULS og Ung Jobb og i den forbindelse forholdet til Aetat. En del av disse sakene er også tatt opp i SOIF (se neste avsnitt). Ungdom og næring har også arbeidet med innspill til en regional utviklingsplan (RUP) for Indre Finnmark i 1999 og 2000, og har arrangert den tredje ungdomskonferansen for Indre Finnmark og fulgt opp tiltak fra denne.

---

⁹ Det toårige utviklingsprogrammet for Indre Finnmark ble gjennomført i forkant av Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark. I utviklingsprogrammet var Indre Finnmark definert som Kautokeino, Karasjok, Tana og Nesseby. Dette var begynnelsen på en ny geografisk avgrensning av et område for å drive med interkommunalt samarbeid for samfunns- og næringsutvikling.

Tabell 4.1 *Saker og tema for Ungdom og næring 1996 - 2000*

<i>Tema</i>	<i>Saker til behandling</i>
Ungdomsservicekontor	1996: Presentasjon av USK i Alta 1997: Planlegging av USK 1998: Opprettelse av USK, ansattes arbeidsforhold 1999: videreføring av USK 2000: Status og utfordringer, evaluering
Ung Jobb / Småjobbsentral / Aetat-samarbeid	1997: Ung Jobb 1998: Ung Jobb, PULS og Aetatens regler 1999: Avtale, strategi og status for småjobbsentral
RUP	1998 – 1999: Innspill til , gjennomgang av, struktur og prosess, status
SOIF- planer og samordning	1998 – 1999: info om SOIF-tiltak, planlegging av tiltak, fellesmøte med SOIF om ungdomssatsing
Studietur til Jokkmokk	1998 – 99: planlegging, evaluering, oppfølging
Ungdomskonferanse i Tana	1999: planlegging, gjennomføring og oppfølging 2000: oppfølging
Studentnettverk	1999 – 2000
Diverse	Bl.a. mangel på språkmidler, ny studietur, forprosjekt returagent, Sametingets barne- og ungdomsplan, ungdomsutveksling

Mye tyder på at Ungdom og næring har vært en svært viktig arena, både for i verksettingen, den daglige driften og planleggingen fremover for de fire ungdomsservicekontorene. Gruppen har hatt jevnlige møter siden starten, og de daglige lederne uttaler at de enkelte kontorene samarbeider om tiltak der de finner det naturlig. For eksempel skriver UngInfo i Porsanger i sin rapport fra fase 1 at *"dette fora har vært viktig for prosjektet da det er blir diskutert forskjellige problemstillinger med relevans til alle kontorene."* De skriver videre at *"... dette har bidratt til at vi har fått en felles basis både i prosjektene og i hva vi skal jobbe med."*

4.1.3 Samordningsgruppa SOIF

Samordningsgruppa for næringspolitiske virkemidler i Indre Finnmark (SOIF) har vært en viktig arena både for finansiering av ungdomsservicekontorene, og for finansiering av en del av ungdomsservicekontorenes tiltak. Ungdomssatsingen har vært tema på møtene i SOIF en rekke ganger. Dette gjelder i første rekke finansiering og senere videreføring av ungdomsservicekontorene, dernest ungdomsservicekontorenes problemer med hensyn til å få i gang småjobbsentraler og PULS.

SOIF ble etablert som en følge av omstillingsprogrammet i 1993¹⁰. SOIF hadde som viktigste oppgave å samordne de distriktpolitiske virkemidlene i forbindelse med omstillingsprogrammet. I praksis gikk samordningen ut på å initiere tiltak og samordne regional finansiering og fellestiltak (SOIF årsmelding 1998).

SOIF var referansegruppe for Regionalt utviklingsprogram (RUP) for Indre Finnmark som ble utarbeidet for første gang for 1999. RUP Indre Finnmark erstattet de tidligere årsplanene for kompetanse og næringsutvikling. Fra mars 2000 gikk SOIF inn i en virkemiddelgruppe som samordner virkemidler for hele fylket. Etter den tid var planen å sette Indre Finnmark - saker på dagsorden på møtene i denne virkemiddelgruppa (Referat fra SOIF 17.2.2000).

4.1.4 Finnmark fylkeskommune

Finnmark fylkeskommune ved Utbyggingsetaten har hatt ansvar for næringsutviklingsdelen i omstillingsprogrammet, og med dette den næringsretta ungdomssatsingen. Fylkeskommunen har blant annet hatt som oppgave å holde arbeidsgruppen Ungdom og næring i drift, samt saksbehandling av søknader om finansiering som gjelder ungdomsservicekontorene.

Et trekk ved fylkeskommunens engasjement i ungdomssatsingen i Indre Finnmark, er at i løpet av årene som omstillingsprogrammet og omstillingsarbeidet har foregått, har fylkeskommunens hatt seks forskjellige saksbehandlere (perioden 1996 til 2001¹¹). Så stor gjennomtrekk kan gå ut over kontinuiteten og medfører fare for å miste oversikten, historieløshet og manglende grunnlag for å styre og ta de riktige initiativene.

4.1.5 Ungdommens talerør: ungdomskonferanser i Indre Finnmark

I perioden med omstillingsprogram og omstillingsarbeid (1993-00) har det vært arrangert tre ungdomskonferanser for de fire kommunene i Indre Finnmark; Kautokeino, Karasjok, Tana og Porsanger. Konferansene har hatt ulike arrangører, og målgruppen har vært noe ulikt definert fra gang til gang. Porsanger var ikke med på den første ungdomskonferansen, som ble arrangert av Kautokeino kommune. Målene på konferansene har vært å få ungdommens egne innspill, synliggjøre for politikere og byråkrater hva ungdom er opptatt av, og på den siste konferansen var målet å komme frem til konkrete tiltak til den regionale utviklingsplanen for Indre Finnmark. Arbeidsmetodene har vært ulike former for gruppearbeid og fremtidsverksted. Det har vært ulike planer for hvordan konferansene skulle følges opp, noe som går frem av den følgende matrisen.

---

¹⁰ SOIF består av Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark, Arbeidsmarkedsetaten, Samisk Utviklingsfond, Reindriftens utviklingsfond, Samordningsutvalget for Finnmark Utdanningsregion (SUFUR) og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond.

¹¹ Den første saksbehandleren som hadde ansvar for ungdomssatsingen i Indre Finnmark sluttet i 1996, den andre overtok og hadde ansvaret i et drøyt år, den tredje hadde sakene i 1998, den fjerde har hatt ansvaret i 1999 og 2000, mens den femte fulgte opp fra januar 2001, delvis erstattet av en sjettede saksbehandler fra august 2001.

Tabell 4.2 *Ungdomskonferanser for Indre Finnmark 1994-2000*

	1. konferanse i Kautokeino 1994: "Møvt dál/ka nu?"	2. konferanse i Lakselv 1997: "Vi e me"	3. konferanse i Tana 1999
<i>Arrangør</i>	Kautokeino kommune	Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark	Ungdom og næring
<i>Målgruppe</i>	Ungdom 16-25 år fra Kautokeino, Karasjok og Tana	Ungdom 15-30 år fra Kautokeino, Karasjok, Tana og Porsanger. Ulike grupper.	Ungdom 15-30 år fra Kautokeino, Karasjok, Tana og Porsanger. Ulike grupper.
<i>Hensikt/ Mål</i>	Få ungdommens egne innspill om: <ul style="list-style-type: none"> • Kommunens ungdomssatsing • Utdanning • Språk/identitet • Omstilling i reindrifta og næringsliv 	Synliggjøre for politikere og byråkrater i kommunene hva ungdom i Indre Finnmark er opptatt av.	Målet var å foreslå minst fem konkrete tiltak til Regionalt utviklingsprogram for Indre Finnmark 2000. Andre ideer sendes over til Ungdom og næring
<i>Arbeids- metoder</i>	Innledning og gruppearbeid på de ulike temaene	Fremtidsverksted: "Hvordan få ungdom til å bli i omstillingskommunene?" Paneldebatt til slutt hvor deltakerne la frem resultatet for politikerne	Innlegg og gruppearbeid
<i>Resultater/ Oppfølging</i>	Uklart	Deltakerne utarbeidet noe som skulle være et arbeidsredskap for politikerne. Det ble nedsatt arbeidsgruppe med ungdom som skulle følge opp konferansens planer.	Innspill til RUP for Indre Finnmark, Ungdom og næring, kommunene, positivitetsagenter og andre instanser.

Oppfølgingen som et svakt punkt

Det kan se ut som om oppfølgingen har vært et svakt punkt ved ungdomskonferansene. Etter den første konferansen er det uklart hvilken direkte oppfølging som har vært. I rapporten fra konferansen går det ikke frem hvordan ungdommens innspill skulle følges opp. Det kan se ut som om det var lagt mer vekt på å mobilisere ungdom enn på å ta vare på innspillene som kom inn.

På den andre konferansen ble det dannet en egen arbeidsgruppe med ungdom som skulle følge opp konferansens planer. Få eller ingen av ungdommene i denne gruppa satt imidlertid i posisjoner til å kunne gjennomføre planen. Det kan derfor se ut som om det var viktige sider ved oppfølgingen som sviktet siden ansvar for oppfølging ikke ble koblet sammen med noen som satt i posisjoner til å gjennomføre planene.

På den siste konferansen, som ble arrangert av ungdom og næring i samarbeid med fylkeskommunen, ser det imidlertid ut til at det var lagt klarere føringer på hvordan ungdommens innspill på konferansen skulle brukes. Det var på forhånd bestemt at innspillene skulle gå til arrangørene selv og planer og tiltak som disse jobbet med, det vil si innspill til ungdomsservicekontorenes aktiviteter og til fylkeskommunens regionale utviklingsprogram.

4.2 Ungdomsservicekontorene som en del av kommunens organisasjon

Hvordan fungerer ungdomsservicekontorene i den kommunale organisasjonen i de fire kommunene? Ideen bak et ungdomsservicekontor generelt er beskrevet i kapittel en, med henvisning til *"Retningslinjene for norske ungdomsinformasjonskontor"* og *"Det europeiske ungdomsinformasjonscharter"*. I dette avsnittet beskrives ungdomsservicekontorene som en del av kommuneorganisasjonen for øvrig, og hvordan kontorene har tilpasset seg resten av organisasjonen. Først gis en kort beskrivelse av hvert enkelt av de fire kontorene.

4.2.1 Beskrivelse av de fire ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark

I dette avsnittet gis det en mer konkret beskrivelse av ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark med hensyn til lokaler, bemanning og særpreg. Beskrivelsene som følger av hvert enkelt kontor er i hovedsak laget på bakgrunn av intervjuer med daglig leder av kontorene i oktober 2000.

Infonuorra i Kautokeino

Infonuorra i Kautokeino består av to små og ett stort kontor, kjøkkenkrok, et lite rom, og et stort rom med kontorplass for returagenten, møtebord og brukermaskin med Internett-tilgang. Brukerne kan også benytte de andre maskinene på kontoret ved behov. Telefaks, telefon og kopimaskin finnes til fri disposisjon for brukerne, i tillegg finnes kamera, og utstyr til klipping og redigering av filmer. Infonuorra har i følge planen åpent mellom åtte og tre, men i praksis stort sett til fem i følge intervju med ansatte. En periode var det kveldsåpent. Dette ble ikke markedsført, og ansatte mener at det var en av grunnene til at pågangen var liten på kveldstid. Lokalene er på gateplan i et bolighus i sentrum av Kautokeino.

Bemanningen har bestått av to forskjellige daglige ledere, den første sluttet ved årsskiftet 2000/2001 og den andre i august 2001. Kontoret har også en returagent i toårsengasjement fra 01.01.2000 og en prosjektutvikler (samme som daglig leder nr. to) som har vært engasjert periodevis i 1999 og 2000. Lokalene huser også og en kombinert VO-koordinator/ leder av oppfølgingstjenesten. Andre prosjektansatte har periodevis holdt til i Infonuorras lokaler. Den første daglige lederen jobbet tidligere på næringskontoret, og har siden 1996 jobbet med den næringsretta ungdomssatsingen i Kautokeino. Hun var med på

å skrive den første søknaden fra Kautokeino og Karasjok om finansiering av ungdoms-servicekontor. Slik sett har Kautokeino hatt god kontinuitet i ledelsen av Infonuorra fra ideen ble født og til og med år 2000. Den første daglige lederen og returagenten er norskspråklige. Den andre daglige lederen er tospråklig. Det som lages av informasjonsmaterieell på Infonuorra er på to språk. Søknadsskjemaer er kun på norsk. Kontoret opplever ingen etterspørsel etter søknadsskjemaer på samisk - "skjemaveldet" er norsk, mener daglig leder. Det koster mer og tar med tid med oversettelse, og kontoret har sett behov for tospråklighetsmidler. De søkte om dette, men fikk det ikke. Kontoret skal kunne bruke kommunens språkkonsulenter, men disse er imidlertid svært travle, i følge ansatte.

Infonuorra i Kautokeino har pr oktober 2000 ikke opprettet egen styringsgruppe. Årsaken til dette er at det ikke har vært ungdomsråd i kommunen de siste årene. I september 2000 ble ungdomsrådet konstituert; dette velges blant ungdom som er mellom 15 og 25 år. Daglig leder er med i en tverretattlig samarbeidsgruppe sammen med representanter fra sosialkontor, kulturkontor og delvis fra næringskontor. Infonuorra har representert næringskontoret en del. Frem til desember 1998 var Infonuorra underlagt næringssetaten, etter dette ble de lagt under kultur og oppvekstetaten. Daglig leder opplever at det er uavklarte roller og gråsoner selv om det er vedtatt at ungdom skal kunne henvende seg ett sted.

Frem til 1999 deltok ordføreren på en del av Infonuorra's arrangementer, blant annet på romjultreff. Etter dette har politikere deltatt lite. De ansatte oppfatter det slik at Infonuorra har mistet noe av sin prioritet de siste par årene. I handlingsplanen er "Infonuorra" strøket, i stedet står det "de som jobber med ungdom". I 2001 har kontoret vært sterkt preget av usikker fremtid med hensyn til finansiering, samt utskifting i arbeidsstokken og pr august et uavklart lederspørsmål. Kommunens egenandel for 2001 ble ikke bevilget før flere måneder ut i det nye året.

I startfasen ble Alta brukt som forbilde. Etter hvert har man sett mer på Jokkmokk. "Vi er verken fugl eller fisk", sier daglig leder. "Folk kan komme innom kontoret, uten at de har noe spesielt ærend. De kan komme for å sjekke e-post eller drikke kaffe. Noen foretrekker å bruke Infonuorra fremfor Aetat når de skal skrive søknad om jobb, kanskje fordi man ikke blir "stempla" da. Infonuorra gir hjelp til selvhjelp", sier daglig leder.

Infonuorra i Karasjok

Lokalene til Infonuorra i Karasjok er pr oktober 2000 på gateplan i sentrum av Karasjok. Kontoret har en brukermaskin og en sittegruppe i det største rommet, samt arbeidsplass til returagenten. I tillegg er det et kontor til daglig leder. Det er planer om å flytte til større lokaler i andre etasje over ungdomsklubben i forbindelse med omorganisering i kommunen. Da vil det også bli møterom og kontorer som lag og foreninger kan benytte.

Kontoret har hatt stabil bemanning. Det er bemannet av daglig leder samt returagent fra 1.2.00 og i to år. Kontoret hadde i halve 2000 også en prosjektmedarbeider som skulle jobbe med å etablere en database for borteboende studenter. Daglig leder og returagent snakker og skriver samisk. Infonuorra registrerte antall henvendelser til kontoret det første året, og i den forbindelse fikk de tilbakemelding fra reindrifts ungdom om at det var fint å bli møtt på samisk. Alt informasjonsmaterieell som utarbeides er på to språk. De ansatte skriver selv på begge språk. Dette medfører dobbeltarbeid. De har registrert etterspørsel etter skjema på samisk om søknad til samordnet opptak, ellers ikke etterspørsel etter skjema på samisk. Hjemmesidene på Internett er også på to språk. Det er et problem å få samiske tegn til å fungere på hjemmesidene, problemet er hos brukerne

som ikke har tekniske løsninger slik at de får opp samiske fonter. Det eneste som er kun på samisk, er navnet på kontoret.

Da Infonuorra ble åpnet våren 1998, fikk en ansatt på næringskontoret prosjektansvaret for ungdom. Før dette var det i følge daglig leder ingen spesielle på næringskontoret som hadde ansvar for næringsretta ungdomssatsing. I 1996 var imidlertid en av næringskonsulentene med i Ungdom og næring, og var med og utarbeidet prosjektbeskrivelsen for ungdomsservicekontor i Karasjok og Kautokeino. Ved oppstarten ble det opprettet en styringsgruppe for Infonuorra i Karasjok, og første møte ble avholdt i mai 1998. Etter åtte måneders drift ble det innkalt til et nytt møte, men oppslutningen blant styringsgruppe-medlemmene var dårlig. Det ble sendt brev til medlemmene om at hvis det ikke var ønsker om å ha en styringsgruppe, ville det ikke bli møter, noe det ikke ble. Daglig leder ser det ikke som noe stort tap å ikke ha styringsgruppe. Prosjektet samarbeider med næringskontor, ungdomsskole, videregående skole og Aetat. De deltar i YO-prosjektet, som er et stort delprosjekt. Våren 2000 ble det opprettet et fora som etter planen skal ha møter to ganger i året, og andre som jobber med ungdom kan delta der. Infonuorra og PPT tok initiativ til dette forumet. Bakgrunnen var et ønske om å effektivisere arbeidet for ungdom. Kontoret har begynt å samle informasjon om hva staten vil med offentlige servicekontor, og tenker også fremtid i forhold til å fungere som turistinformasjon utenom sommersesongen.

Kommunestyret har gjennom økonomiplanen har tidlig gått inn for at kontoret skal videreføres. Daglig leder sitter selv i kommunestyret. Dette har gitt stabile rammer å forholde seg til, samtidig som det har vært kontinuitet i bemanningen av kontoret.

UngInfo i Porsanger

UngInfo i Porsanger ligger i sentrum av Lakselv, godt skiltet og i første etasje i forholdsvis små lokaler. Kontoret består av kun ett rom. Det er brukermaskin tilgjengelig, en sofagruppe og en ekstra kontorplass til returagent foruten kontorplassen til daglig leder. UngInfo holder til vegg i vegg med ungdomsklubben, og det er dør mellom de to lokalene.

Den første daglige lederen sluttet i august 2000 etter å ha sittet i stillingen i to år. Den nytilsatte returagenten gikk da inn i stillingen som daglig leder. Hun gikk over i en annen stilling i kommunens kulturetat etter ett år, men fungerer fortsatt som leder for UngInfo. Dette er gjort for å beholde kontinuiteten blant ansatte. Ny prosjektmedarbeider var på plass fra 2001, og i august 2001 ble det ansatt en ny returagent. På drøyt tre år har det altså vært fire forskjellige ansatte på kontoret, noe som har skapt utfordringer i forhold til kontinuiteten i drifta. Daglig leder for både første og andre fase snakker kun norsk. Prosjektmedarbeideren er heller ikke tospråklig.

Prosjektet har en styringsgruppe. Denne består av leder i ungdomsrådet, representant for Aetat, politisk representant, representant fra Helse og omsorg og prosjektleder. I perioden fra 1.9.98 og frem til 1.8.00 er det avholdt fem møter og behandlet 28 saker. I oktober 1999 ble medlemmene med unntak av lederen i ungdomsrådet av ulike grunner skiftet ut. Mandatet for styringsgruppen er å veilede og korrigere prosjektet i lag med prosjektleder.

UngInfo i Tana

Unginfo i Tana holder til i et tidligere bolighus i sentrum av Tana bru. Huset er nå omgjort til Ungdommens hus. Kontoret manglet pr. oktober 2000 skilting. Kontoret har en datamaskin med Internett-tilknytning til gratis disposisjon, TV med playstation, sofagruppe og arbeidsplass for prosjektleder. UngInfo har også tilgang til et stort oppholdsrom (stue) og kjøkken som benyttes til møter og andre arrangement. I tillegg er

det et kontor til daglig leder. Internett-maskinen og playstation er disponibel når fritidsklubben har åpent to kvelder i uken. Kontoret har åpent mandag til fredag fra 8.00 til 15.30, utenom onsdag da åpningstiden er 10.30 til 18.00. UngInfo er samlokalisert med fritidsleder (knyttet til kulturkontoret), ungdomsklubben, leder av oppfølgingstjenesten (1 dag/uke), og prosjektleder for Folkeakademiets prosjekt "Prostitusjon, helse og levekår".

Kontoret var frem til august 2001 bemannet av en person, prosjektlederen. Fra august 2001 var returagenten på plass. Bemanningen har altså vært liten, men stabil. Prosjektlederen snakker kun norsk, men UngInfo har gitt ut skriftlig informasjonsmateriell på både norsk og samisk.

Kontoret sorterer under miljø- og næringsavdelingen i Tana kommune, som er prosjektansvarlig. Det er ikke knyttet noen referansegruppe eller styringsgruppe til prosjektet. Prosjektlederen er imidlertid også koordinator for kommunens oppvekstprogram, hvor målgruppen er barn og unge i alderen 0-18 år. Til dette andre prosjektet er det knyttet en referansegruppe bestående av ungdommer, som brukes også til å luften ideer, spre nyheter og "føle på hva som er i tiden" i forhold til aktiviteter ved UngInfo. Styringsgruppa for dette prosjektet brukes derimot ikke i forbindelse med UngInfo.

Det som er spesielt for UngInfo i Tana, er at aktivitetene er preget av at den daglige lederen samtidig er prosjektleder for kommunens oppvekstprogram, som også inkluderer en yngre målgruppe, det vil si barn helt fra 0 år. Når to prosjekter og en målgruppe helt fra 0 til 30 år skal dekkes av en person i en stilling, betyr det at det nødvendigvis vil være mindre tid til disposisjon for å jobbe i forhold til ungdom, sammenlignet med i de andre kommunene. Når så Tana i tillegg er den av de fire kommunene som er den siste som har ansatt returagent (1 ½ år etter Karasjok og Kautokeino), betyr det at ressursinnsatsen til kommunen har vært et hakk lavere enn i de andre kommunene.

4.2.2 Turn-over og stabilitet

Vi har tidligere konkludert med at det har vært stor turn-over på fylkeskommunalt nivå med hensyn til ungdomssatsingen i Indre Finnmark. På den enkelte ungdomsservicekontorene er stabiliteten i bemanningen svært varierende. Karasjok har hatt stabil bemanning fra oppstarten, både når det gjelder daglig leder og returagent. Kautokeino har etter hvert hatt en ustabil situasjon, ikke bare med hensyn til bemanning, men også i forhold til fremtiden og finansiering, jamfør neste avsnitt. Ansvar for Infonuorra i Kautokeino har i tillegg blitt flyttet mellom etater i kommunen. Porsanger har hatt en del utskifting og har ut år 2000 hatt kun en ansatt. Tana har hatt liten men stabil bemanning, og kommunen har vært sent ute med bevilgninger til videre drift.

En kan tenke seg at en ustabil situasjon påvirker fremdriften i arbeidet ved kontorene. Når kontoret er bemannet med kun en person, blir det veldig sårbart ved at ungdom og samarbeidspartnere møter en stengt dør når ansatte er på møter eller har annet fravær. De daglige lederne i Kautokeino gir uttrykk for at ustabilitet etter hvert har påvirket både innholdet og fremdriften i arbeidet. "Nå jobber vi kun på veldig kort sikt", uttalte daglig leder i januar 2001.

4.2.3 Finansiering av daglig drift og av tiltak

En problemstilling er knyttet til finansiering av kontorene og finansiering av tiltak ved kontorene. Nå organiseres dette som en pakke der ulike regionale og samiske organ bidrar med en stor del av midlene (ekstern finansiering), og kommunene en mindre egenandel. Finansieringsarbeidet har tatt mye tid. Næringskontorene i Kautokeino og Karasjok

begynte å arbeide med prosjektbeskrivelse av ungdomsservicekontor i januar 1997. Kontoret ble i første omgang finansiert fra mai 1998 og i to år, det som i finansierings-sammenheng har blitt kalt fase 1. Senere er den eksterne finansieringen forlenget i to år til mai 2002, mens kommunenes egenandel for å matche dette ikke har blitt bevilget i like god tid i alle kommunene. Dette bidrar ikke til å skape stabile rammebetingelser for kontorenes virksomhet.

Da selve driften av kontorene var finansiert, gjenstod det fortsatt finansiering av tiltak. *"Arbeidet med finansiering har vært heseblesende, penger må hele tiden skaffes"*, sier en av de daglige lederne. Dette var særlig et problem i fase 1, hvor det ikke var satt av egne prosjektmidler på budsjettet. I fase 2 har imidlertid kontorene hatt større bevilgninger til egenandel i prosjekter, noe som i følge denne daglige lederen har gitt mer ro og en bedre arbeidssituasjon.

4.2.4 Beslutningsmåter og aktører

Måtene som beslutningene tas på når det gjelder ungdomsservicekontorene, kan grovt sett deles i to; det ene gjelder beslutninger som har å gjøre med finansiering, det andre gjelder beslutninger knyttet til aktiviteter og daglig drift. Flere ulike aktører er med i bildet når det tas beslutninger som er koblet til økonomi. Dette gjelder for det første søknaden om finansiering av kontorene, denne er som regel administrativt behandlet i kommunen før den sendes til eksterne finansiører. I forbindelse med Omstillingsprogrammet ble slike søknader etter hvert presentert for SOIF, det vil si samordningsgruppa for næringspolitiske virkemidler i Indre Finnmark. Dette var et forum som ikke gjorde vedtak, men som diskuterte aktuell finansiering.

Beslutninger om aktiviteter og daglig drift og som er rettet utad mot brukerne, tas i større eller mindre grad av det enkelte ungdomsservicekontor, og delvis i samarbeid eller forståelse med overordnet etat. Dette innebærer en stor grad av selvstyre og handlingsrom for den enkelte daglige leder.

Ungdomsservicekontorenes aktivitetsområder har blitt påvirket av hvilke finansieringsinstanser kontorene har, i første rekke ved at arbeidsmarkedsetaten trakk seg fra å være med på den eksterne finansieringen. Opprinnelig var Aetat tenkt som en sentral aktør i prosjektet, med samlokalisering av "hjelpere" på ett sted. Ungdomsservicekontorene holdt likevel fortsatt fast ved en prosjektbeskrivelse som innebar småjobbsentral da det ble søkt om midler til og med i søknadsrunden om finansiering av fase 2 høsten 1999.

4.2.5 Formell organisering

En problemstilling er knyttet til etablering og valg av organisering av ungdomsservicekontorene. Etablering av nye enheter tar tid, og det å finne en organisering og form kan av og til være problematisk. Kontorene er plassert under ulike prosjektansvarlige etater; i Karasjok, Tana og Porsanger under næring (og kultur), og i Kautokeino ble kontoret flyttet fra næring til kultur og oppvekst. De prosjektansvarlige oppfatter sin rolle i forhold til ungdomsservicekontorene først og fremst som en slags partner; diskusjonspartner, sparringspartner eller alliansepartner. To av de prosjektansvarlige mener også at de er en slags kontrollør av prosjektet, eller at de holder kontoret "økonomisk i ørene".

I søknaden om støtte til etablering av ungdomsservicekontor, er organiseringen beskrevet ved at hvert kontor skulle ha en styringsgruppe sammensatt av deltakere fra næringsetat, Aetat, ungdomsråd, elevråd og tverretatlig utvalg. En slik styringsgruppe har vært i funksjon kun i Porsanger. Mandatet for styringsgruppen i Porsanger er å veilede og

korrigere prosjektet i lag med prosjektleder. I Kautokeino hadde man pr oktober 2000 ikke opprettet styringsgruppe slik det var ment, fordi man ventet på at ungdomsrådet skulle konstituere seg. I Karasjok var det liten interesse for å møte i styringsgruppa, og det ble derfor ikke noe av den. Tana har heller ikke hatt noen styringsgruppe.

Planene om opprettelse av en bredt sammensatt styringsgruppe kan knyttes til målsettingen om å utvikle et effektivt og målrettet apparat for å hjelpe ungdom inn i arbeid og utdanning, og få til et stimulerende samspill mellom ulike etater og forvaltningsnivåer. En tenkte seg at Aetat og noen av kommunens etater skulle ha faste kontordager på ungdomsservicekontoret. Denne modellen med samlokalisering har man ikke gått inn på. Den manglende opprettelsen av styringsgrupper kan ses i sammenheng med dette. Bortsett fra i Porsanger, er andre etater i mye mindre grad formelt involvert i ungdomsservicekontorene enn det som først var planlagt. Det ser ut til at den enkelte kommune eller det enkelte ungdomsservicekontor har hatt frihet til selv å velge en annen organisasjonsmodell enn den som var planlagt etter hvert som kontorene kom i drift.

4.2.6 Prosjektledernes rolle og ungdomsservicekontorenes funksjon

En beskrivelse av den formelle organisasjonsstrukturen gir oss ikke alltid et godt nok bilde av aktiviteten. Er det slik at organisasjonsmodellene betyr mindre, og at det er personlige egenskaper hos prosjektlederen som er avgjørende? Vi kompletterer analysen av organiseringen med å trekke inn uformelle strukturer og organisasjonskultur, og går i den forbindelse inn på hvordan prosjektlederrollen er utformet og hvilken rolle man oppfatter at ungdomsservicekontorene har.

Prosjektlederrollen

Etter intervju med prosjektlederne om hva de legger vekt på i arbeidet, arbeidsmåter med mer, har vi laget en beskrivelse av hvordan de oppfatter sin egen og ungdomsservicekontorenes rolle. Prosjektlederne har litt ulike oppfatninger av prosjektlederrollen:

- To ser seg selv som administratorer.
- En ser på seg selv som initiativtaker, som setter i verk ideer.
- Den siste ser på seg selv som en koordinator som ser helhet, men også en entreprenør.

De prosjektansvarlige etatene har mye av den samme oppfatningen av prosjektledernes roller; de koordinerer, administrerer og tilrettelegger, men to av dem legger også til at prosjektlederne er aktive og selvstendige, de graver frem ting og er ildsjeler. På den måten er det godt samsvar mellom hvordan prosjektlederne i de enkelte kommunene oppfatter sin egen rolle, og hvordan disse blir oppfattet av sin prosjektansvarlige etat.

Ungdomsservicekontorenes funksjon

Her beskrives ungdomsservicekontorenes funksjon i kommunen, slik prosjektledere og prosjektansvarlige oppfatter den. Det viktigste ungdomsservicekontoret gjør for ungdom er i følge prosjektlederne at de *involverer seg, følger opp* og *gir service* på en måte som gjør det enkelt å finne frem, de *tilrettelegger* og *setter i gang tiltak* som ungdom etterspør. Det viktigste ungdomsservicekontorene gjør på vegne av kommunen er i følge prosjektlederne at de representerer en *ubyråkratisk tilrettelegging med rask saksgang*, de *samler og koordinerer ungdomstiltakene* og *samarbeider* med andre etater. Det som skiller ungdomsservicekontorene fra andre offentlige kontorer er at de etter egen oppfatning er uformelle og fleksible, ”*vi har ingen skranke og håper at terskelen er lavere,*” sier en av prosjektlederne. ”*Saker forseres og vi har raskere oppfølging, en annen saksbehandlingskultur,*” mener en annen.

Prosjektansvarlige er også intervjuet om hvordan de oppfatter funksjonen til ungdomsservicekontorene. Det er stor grad av samsvar mellom prosjektlederens og prosjektansvarliges oppfatninger av dette. Ungdomsservicekontorene skal i følge prosjektansvarlige være en *møteplass og et kontaktpunkt* for ungdom, hvor det er *større nærhet* til kommunen og hvor *ungdom tas på alvor*. Videre skal de *gi service og informasjon*. To av de prosjektansvarlige legger i tillegg vekt på funksjonen som *rådgiver* i forhold til yrker, skoler og opplæring.

I kapittel fem ser vi også på hvordan ungdom oppfatter ungdomsservicekontorene, sammenlignet med hvordan ansatte på kontorene og deres overordnede oppfatter disse.

4.2.7 Har ungdomsservicekontorene ”arvet” oppgaver fra andre?

I en intervjusituasjon er det vanskelig å svare nøyaktig på spørsmål som for eksempel om hvorvidt ungdomsservicekontorene har overtatt oppgaver som tidligere ble gjennomført av andre i kommunen. Dette fordi det er vanskelig å ha oversikt og huske alle store eller små jobber som gjøres. Vi har derfor fått litt sprikende svar på dette spørsmålet, avhengig av hvem som har svart. Oppgaver som en eller flere av de som ble intervjuet nevnte, er:

- Karasjok: Har overtatt natteravn, var på intervjutidspunktet i diskusjoner om fritidsklubben og barne- og ungdomsrådet.
- Kautokeino: Har hatt ansvar for Ungdommens kulturmonstring, har gjennomført en revurdering av barne- og ungdomsplanen, samt natteravn i en periode. Har kanskje beveget seg inn i oppfølgingstjenesten og kulturkontorets område.
- Porsanger: Lager kulturkalender.
- Tana: Ansvar for oppvekstmiljøprosjektet.

De daglige lederne mener i liten grad at de har fått oppgaver fra andre etater ”tredd nedover seg”. For eksempel ønsket Infonuorra i Kautokeino å revidere barne- og ungdomsplanen, fordi de så muligheter til å påvirke gjennom dette. UngInfo i Porsanger er klar over at kulturkalender er en helt klar oppgave for kulturkontoret, men ønsket gjerne å lage dette.

Representantene fra prosjektansvarlig etat er delte i oppfatningen av om kommunen har spart ressurser, enten penger eller menneskelig, ved ungdomsservicekontorenes tilstedeværelse. Karasjok mener at de ikke sparer noe, men tvert imot bruker mer ressurser i kommunen til å jobbe aktivt mot ungdom. Tana mener at de ikke har redusert noe i andre sektorer, og at UngInfo er et tilleggstilbud. Kautokeino og Porsanger mener at ungdomsservicekontorene muligens bidrar til at kommunen sparer penger; i Kautokeino har kontoret avhjulpet situasjoner hvor andre etater ikke har hatt ressurser, og i Porsanger sparer kommunen en del på informasjonssiden ved at UngInfo når et større publikum, noe som kommunen høster fordeler av.

Vi ser altså at ungdomsservicekontorene i hovedsak gjør arbeid som ingen har gjort før, men i noen grad har ”berget” kommunens virksomhet i forhold til ungdom, fordi de ikke rammes av nedskjæringer og dårlig kommuneøkonomi så lenge de delvis er finansiert av eksterne parter. Kontorene har i stor grad vært i posisjon til å velge hvilke oppgaver de skulle arbeide med. Etter at intervjuene ble gjennomført, vet vi imidlertid at Infonuorra i Kautokeino så vidt fikk ressurser til drift i 2001, fordi kommunens økonomi var så dårlig at de ikke mente de hadde egenandel til driften av Infonuorra som kunne utløse de eksterne midlene.

4.3 Samarbeidet med eksterne aktører

Her vil vi beskrive hvordan ungdomsservicekontorene tilpasser seg til andre organisasjoner som Aetat og utdanningsinstitusjoner, som driver med overlappende aktiviteter. Hvordan passer ungdomsservicekontorenes aktiviteter inn i den offentlige forvaltningen for øvrig? I hvilken grad er tiltakene som kontoret gjennomfører basert på samarbeid med andre offentlige kontorer, og hvilke erfaringer har en med dette? Gjennom å stille spørsmål som dette vil vi beskrive ungdomsservicekontorenes funksjon blant andre offentlige kontorer, og vise hvordan kontorene prøver å lage seg sin plass.

Viktige samarbeidspartnere

Prosjektlederne ble intervjuet om hvem som er viktigste samarbeidspartnere både internt i kommunens egen organisasjon, og eksternt. Både Karasjok, Porsanger og Kautokeino rangerer næringskontoret som den viktigste samarbeidspartneren (i Karasjok og Porsanger holder prosjektansvarlig til på næringskontoret). Tana rangerer skolene som viktigste samarbeidspartner. I de andre kommunene er ikke skolene rangert blant de to fremste samarbeidspartnerne, men ungdomsskolen nevnes både av Karasjok og Porsanger. En annen sentral samarbeidspartner er i Kautokeino, Porsanger og Tana kulturkontoret (aktivitetsleder/fritidskonsulent, kultursjef, barne- og ungdomskonsulent eller ungdommens hus-konsulent). Ellers nevnes rådmann, helsesøster og sosalkonsulent/hjelpetjeneste.

Blant de offentlige kontorene og andre aktører som ikke er kommunale, er det delte oppfatninger blant prosjektlederne om hvem som er de viktigste samarbeidspartnerne. To nevner Ungdom og næring (og FUSK), lensmannskontoret og Aetat, de andre som nevnes er fylkeskommunen, videregående skole, SUFUR, Statens ungdoms- og adopsjonskontor og Barne- og familiedepartementet.

Overlapping?

Hvordan har etableringen av ungdomsservicekontor påvirket arbeidet til andre instanser utenfor kommuneorganisasjonen som Aetat, sosialkontor osv? Er det vesentlige endringer i arbeidet til disse instansene? De som er intervjuet på både arbeidskontor, i PP-tjeneste og videregående skole mener at ungdomsservicekontorene i noen grad gjør en overlappende jobb i forhold til hva disse kontorene selv har som virksomhet. Fra sosialkontor og næringskontor meldes det ikke om dette. PP-tjenesten opplever ungdomsservicekontor som et supplement til deres tjeneste, en avlastning ved at ungdom har fått et nytt sted å henvende seg. Aetat oppfatter det slik at ungdomsservicekontorene jobber innenfor noen av de samme nisjene som de selv når det gjelder arbeid, utdanning og kurs. I noen grad har de overtatt oppgaver fra både de selv og fra rådgivere på videregående skole og ungdomsskole. En av informantene fra Aetat mener at ungdomsservicekontorene tar et bedre tak i yrkesveiledning, *”de kan gjøre ting som andre har gjort før fordi ungdom helst vil henvende seg til ungdom, ungdom identifiserer seg med ungdomsservicekontorene”*. En distriktsarbeidssjef melder om at Aetat har fått mindre pågang fra ungdom, men vet ikke om det er opprettelsen av ungdomsservicekontor eller andre endringer som for eksempel utviklingen av nettbaserte tjenester som er årsak. Den eneste rådgiveren ved videregående skole vi har intervjuet, mener at ungdomsservicekontoret har delvis overlappende oppgaver med hensyn til studieveiledning, og synes det er fint med avlastning. For øvrig er det ingen av de som er intervjuet som gir uttrykk for at ungdomsservicekontoret ”trækker i deres bed” på en uønsket måte. Infonorra i Karasjok nevner selv at de har tatt tak i arbeidet med entreprenørskap, et arbeid som ellers hører naturlig hjemme i skolen.

Det som trekkes frem av ansatte på de andre offentlige kontorene er altså at ungdomsservicekontorene har bedre *forutsetninger* for å drive for eksempel yrkesveiledning, fordi ungdommen har tillit til de unge medarbeiderne på ungdomsservicekontorene, og at disse jobber annerledes enn de etablerte kontorene. Man gjør kanskje det samme, men på en annerledes måte. Dette kan illustreres ved hjelp av noen sitater:

De (ungdomsservicekontorene) driver med motivasjon for å ta utdanning, men de gjør det annerledes enn andre har gjort det før dem. De klarer å ta tak i ungdommen.

Man har sikkert fått den samme informasjonen andre steder før, men det er brosjyrer som blir liggende.

De er et lavterskeltilbud, det innebærer ikke forpliktelser å gå dit, det er ufarlig.

Både PP-tjenesten og videregående skole synes det er fint med avlastning, det vil si at ungdomsservicekontorene har overtatt andres oppgaver på grunn av at de har fått tilført *ressurser* som PP-tjenesten og videregående skole har for lite av.

Slik ungdomsservicekontorene var beskrevet i de første prosjektsøknadene, skulle de være et svar på den sektoriserede forvaltningens manglende evne til å møte brukeren og løse sammensatte problemer. Det vil si en "fremskutt post" hvor ungdom som målgruppe kunne henvende seg, enten det gjaldt utdanning, arbeid, velferd eller fritid. Prosjektbeskrivelsene har blitt endret etter hvert, og denne funksjonen har blitt noe nedtonet ved at det ikke lenger er snakk om for eksempel samlokalisering eller at andre etater skulle ha kontordager på ungdomsservicekontorene. Slik som vi oppfatter ungdomsservicekontorene i dag, er de opptatt av å være kontorer som ikke tenker så mye på sektorgrenser når de møter ungdom, men mer av å forfølge og løse saker, gjerne i samarbeid med andre etater og kontorer.

Utvikling av samarbeidsmodeller

Målsettingen i prosjektbeskrivelsen¹² for ungdomsservicekontorene om å utvikle samarbeidsmodeller (innen)for hjelpeapparatet inneholder ingen presis beskrivelse av hva man har tenkt å gjøre, og hvem "hjelpeapparatet" er. Etter å ha intervjuet de viktigste samarbeidspartnerne til ungdomsservicekontorene i to av fire kommuner, er oppfatningen at ungdomsservicekontorene har kommet kort med hensyn til utvikling av samarbeidsmodeller, og at dette ikke vektlegges i særlig grad. Dette gjelder både prosjektledernes egen bevissthet om hva som ligger i målsettingen om samarbeidsmodeller, og det faktum at få av samarbeidspartnere til ungdomsservicekontorene har deltatt i noe som de selv definerer som samarbeidsfora. Infonorra i Karasjok arrangerte et slikt møte, og planla på intervjuutidspunktet at slike møter skulle være halvårlige, uten at det da var konkrete planer om neste møte. Samarbeidspartnerne har oppfattet møtet som en engangshendelse. Etter at intervjuene ble gjort, har imidlertid Porsanger etablert et oppvekstforum som har hatt flere møter.

Selv om bevisstheten om hvordan man skulle utvikle samarbeidsmodeller og hva dette skulle innebære ser ut til å være lav, betyr det ikke at det ikke er gjort mye samarbeid, men at samarbeidet mest har vokst frem i forbindelse med konkrete saker og prosjekter. Samarbeidsfora som prosjektlederne nevner i tillegg til det som er nevnt allerede er koordinering av yrkesorientering i Karasjok og Kautokeino, tverretattlig "samsnakking" i Kautokeino, styringsgruppa for UngInfo i Porsanger, samarbeid med helsesøster i

¹² Se for eksempel søknaden om videreføring av kontorene fra 1999.

Porsanger og Tana, deltakelse i oppfølgingstjenesteteamet, ressursgruppe IKT, prosjekttemagruppe i næringsetat og partnerskapsarbeid med skolene i Tana. Siden prosjektlederen i Tana samtidig er prosjektleder for kommunens oppvekstprosjekt, deltar hun også i en tverrfaglig gruppe om forebyggende arbeid sammen med prest, lensmann, hjelpetjenesten og flere, og har faste informasjonsmøter med aktivitetsleder.

Ofte ses samarbeid på som det å tilpasse seg andre, eller harmonisere. Dette kan lede til at samarbeidet blir et mål i seg selv, i stedet for samordning mellom ulike etater eller kontorer. Det er altså ikke det samme å si at "samarbeidet fungerer", som å se på om resultatet av samarbeidet er en samordnet tilstand. En kan ta utgangspunkt i to hovedstrategier for å måle samordning: For det første å studere *resultatet*, er det helhetlig, har man kommet frem til et kompromiss? Dette brukes som et mål på at samordning har funnet sted. For det andre å fokusere på *aktiviteter (interaksjon)*. Interaksjon ses på som en nødvendig men ikke tilstrekkelig betingelse for at samordning skal finne sted. I denne evalueringen har vi ikke undersøkt om ungdomsservicekontorenes bestrebelser med å få til samarbeid har resultert i en samordnet situasjon, men vi har fokusert på hvilken interaksjon som har funnet sted i ungdomsservicekontorenes virksomhet. Konklusjonen er at ungdomsservicekontorene deltar i mange ulike samarbeidsfora som enten de selv eller andre har tatt initiativ til. Variasjonen er imidlertid stor mellom de fire kontorene i hvor mye de deltar og hva de deltar i, og dette skyldes sannsynligvis at man i utgangspunktet i prosjektet hadde ganske svak bevissthet om hvordan og med hvem det var viktig å utvikle fast samarbeid, og samarbeidet er også i noen grad avhengig av på hvilke felt kontorene driver prosjekter som er eksternt finansiert.

En negativ konsekvens av utstrakt samarbeid er at dette som regel innebærer at ansatte deltar i en rekke møter, noe som igjen fører til at ungdomsservicekontoret kan gi mindre service til ungdom. Dette gjelder spesielt i de tilfellene hvor det kun er en ansatt ved kontoret. Dette har vært tilfelle for Tana helt frem til august 2001, og for Porsanger frem til januar 2001. Slike konsekvenser må veies opp mot de positive konsekvensene av å gjøre ting uten å samordne. Samordning koster tid, på bekostning av annet arbeid.

4.4 Fleksibel men lite forpliktende organisering

Ungdomsservicekontorene kan oppsummeres som fleksible organisasjoner med en stor grad av frihet i forhold til hvilke arbeidsoppgaver de tar på seg, hvordan de velger å organisere dette, og hvilke samarbeidspartnere de knytter til seg. Med denne organiseringen kan kontorene lett tilpasse seg til ulike krav som stilles enten fra ungdomsgrupperinger, fra kommunen som overordnet myndighet eller fra samarbeidspartnere. Samtidig mangler kontorene posisjoner i formelle organer. Det vil si at det blir veldig lett å la ungdomsservicekontorene holde på med sine ting uten at andre deler av kommuneorganisasjonen eller samarbeidspartnere trenger å være forpliktet til å følge opp eller delta. I tider med god økonomi og medvind kan en slik situasjon være behagelig å være i, men kontoret stiller straks svakere den dagen det blir mer kamp om ressursene og kanskje konflikter.

5 Direkte effekter for ungdom

I evalueringen av effekter fokuserer vi på både direkte og indirekte effekter. Med *direkte effekter* menes i hvilken grad ungdom er omfattet av tiltakene, i hvilken grad de selv medvirker i tiltakene, hvordan de oppfatter tiltakene og hvilken nytte de selv ser av tiltakene (kapittel fem). Med *indirekte effekter* menes hvilken effekt tiltakene har på ungdoms situasjon generelt i kommunene. Slike effekter er vanskelig å isolere, men i denne undersøkelsen vil vi bruke indikatorer som kan si om ungdommens situasjon har endret seg (kapittel seks). Vi studerer hver av de fire kommunene for seg når en del av effektene evalueres, da ungdoms situasjon er ulik i kommunene med hensyn til utdanningssøkning, arbeidsledighet og flytting, og kommunene har til en viss grad gjennomført ulike tiltak. Det kan også hende at samme tiltak har ulike effekter i to kommuner. Vi kan også forvente at det er store forskjeller i tiltakenes effekt for unge menn og unge kvinner, både fordi det er forskjeller mellom kjønnene i forhold til utdanning, arbeid og flytting, og fordi unge menn og unge kvinner dels har ulike interesser.

Evalueringen av effekter tar utgangspunkt i inndelingen av virksomheten til ungdomsservicekontorene i fem tiltaksområder som delvis overlapper hverandre; ungdomsinformasjon, utdannings- og yrkestiltak, kontakttiltak mellom hjemkommune og ungdom, velferds- og trivselstiltak og internasjonalisering. Det vil si at vi tar utgangspunkt i de gjennomførte tiltakene, og legger til grunn at målsettinger, målgrupper og arbeidsmåter i prosjektet har blitt noe endret i forhold til de opprinnelige planene.

5.1 Hvordan ungdom er omfattet av ungdomsservicekontorenes virksomhet

Spørsmålet om hvordan ungdom er *omfattet* av ungdomsservicekontorenes virksomhet, er besvart ved å studere hvordan målgruppene for de enkelte tiltakene er avgrenset. Dette bygger på beskrivelsen av aktiviteter og målgrupper i kapittel tre. Henvendelser til ungdomsservicekontoret, bruk av hjemmesidene, registreringer i database for studenter og deltakelse på ulike aktiviteter og tiltak er andre indikasjoner på hvordan ungdom er omfattet. Det foreligger ikke fullstendige registreringer av deltakelse, kun enkelte tiltak er med. Spørsmålet om hvordan ungdom er omfattet er også belyst gjennom at et utvalg skoleungdom og studenter/utflyttere er spurt om deres bruk av kontorene.

Ungdomsinformasjon

Henvendelser til ungdomsservicekontoret er registrert for tre av kontorene i en kortere periode, men på forskjellige måter. Disse tre kommunene kan derfor ikke sammenlignes direkte. Infonuorra i Karasjok førte statistikk over antall og type henvendelser i første halvår 1999. Det var i alt 505 henvendelser. De fleste var om arbeid, til sammen 259, og 218 av disse gjaldt UngJobb. Utdanning er det feltet hvor det var nest mest henvendelser,

i alt 136. Videre var det 37 og 32 henvendelser om henholdsvis hjelp til å skrive søknader/fylle ut skjema og om rettigheter. Andre henvendelser var om ungdomsprogrammer, kjøp av bolig, hjelp til ungdomsorganisasjoner og oppstart av egen bedrift. Tana registrerte henvendelser i form av kontorbesøk. I løpet av første halvår 1999 hadde UngInfo i Tana 151 henvendelser fra ungdom. I tillegg har det vært en rekke henvendelser på e-post og telefon. De første månedene dominerte henvendelser om utdanning, og de siste månedene om UngJobb. UngInfo skriver i sin halvårsrapport at dette er en sterk økning i antall henvendelser sammenlignet med høsten 1998, da kontoret åpnet. Kautokeino registrerte bruk av Infonuorra etter at de hadde vært i drift ett år lengre enn Karasjok, det vil si i fire måneder fra januar til april 2001. Det at bruken av kontoret i Kautokeino ikke ble registrert før etter nesten tre års drift, ble begrunnet med at det ble komplisert fordi Infonuorra er samlokalisert med flere andre, og at det ungdom opprinnelig kommer for å få hjelp eller veiledning til fort kan føre til flere henvendelser enn først tenkt.¹³ Registreringen fra 2001 viser imidlertid 183 brukere som har vært innom kontoret, og dette har variert med mellom 5 og 35 hver dag. Det har vært 98 jenter/kvinner og 86 gutter/menn, det vil si litt flest kvinner. To tredjedeler av brukerne er mellom 14 og 19 år. Den yngste er 9 år, og fem prosent er over 30 år. Porsanger har ikke registrert bruken av kontoret.

Spørreundersøkelsen blant skoleelevene på videregående skole i Porsanger viser at 85 prosent har vært innom UngInfo en eller flere ganger. Men de fleste, det vil si mellom 70 og 80 prosent, svarer at de sjelden eller aldri er på UngInfo. Brukergruppen blant skoleelevene består av mellom 20 og 30 prosent av skoleelevene, de er innom UngInfo hver måned eller oftere.

Hjemmesidene kan ses på både som en del av ungdomsinformasjonen generelt, og som et kontakttiltak mellom hjemkommune og studenter/utflyttere. Spørreundersøkelsen blant skoleungdom i Porsanger viser at drøyt halvparten av elevene har vært inne på hjemmesidene en eller flere ganger. En fjerdedel av skoleungdommen er relativt faste lesere av hjemmesiden, det vil si hver uke eller hver måned.

Utdannings- og yrkestiltak

Utdannings- og yrkestiltakene har på den ene siden vært rettet inn mot ”det brede lag” av ungdom i form av tiltak som småjobbsentral, Ung Jobb, yrkesorienteringsmesse, og entreprenørskapstiltak. På den andre siden har foregått en rekke tiltak som har vært rettet inn mot smalere målgrupper som arbeidsledig ungdom, for eksempel gjennom arbeid med jobbsøkerkurs, kulturdokumentasjon, og kartlegging av praksisplasser. Unge gutter i Karasjok og Kautokeino har blitt spesielt fulgt opp gjennom oppsøkende virksomhet og motivasjonsarbeid, et arbeid som for øvrig startet under omstillingsprogrammet i regi av andre enn ungdomsservicekontorene.

Utvidet målgruppe for kontakttiltakene

Kontakttiltakene startet opp ved at de var rettet inn mot å bedre kontakten mellom hjemkommune og borteboende studenter. Etter hvert har de fleste tiltakene for denne målgruppen endret seg slik at flere er omfattet, også andre utflyttere er inkludert og ikke bare studenter. Aldersgrensen er også strukket oppover, for eksempel i Porsanger er alle utflyttere opp til 40 år målgruppe. Det har etter hvert kommet i gang et nytt tiltak, et felles studentnettverk for de fire kommunene, som kun er rettet mot studenter.

I følge daglig leder i Kautokeino var det de borteboende som først begynte å bruke kontoret. Infonuorra sendte en periode e-post til hele gruppen. Prosjektet var i startfasen

¹³ Søknad om finansiering av videreføring av Infonuorra i Kautokeino 05.10.99.

mye rettet mot denne gruppen, og ønskene om tiltak ble framsatt på romjultreffet. Det var ung jobb, romjultreff, datalab. Etter hvert tar returagenten seg av de borteboende, og de øvrige ansatte er mer opptatt av de hjemmeboende. Karasjok har hatt en motsatt utvikling i fokus sammenlignet med Kautokeino. Frem til returagenten begynte var kontorets hovedfokus på de ungdommene som bor i Karasjok. Etter hvert er fokus like mye på borteboende som på hjemmeboende ungdom.

Forholdsvis mange omfattes av kontakttiltak. I for eksempel Porsanger er det 300 som står på mottakerlista for "Brev hjemmefra". Det finnes ikke gode registreringer av hvor mange treff det er på hjemmesidene til ungdomsservicekontorene.¹⁴

De fire kontorene har noe ulik praksis i forhold til å oppdatere hjemmesidene. Infonuorra i Karasjok tar mål av seg til å oppdatere sidene hver uke, det vil at de har en målsetting om å formidle smånytt og aktuelle saker, og ikke bare generell informasjon. De andre kontorene har ikke samme målsetting for oppdatering, og en kan derfor ikke regne med at borteboere/utflyttere i samme grad bruker sidene.

Velferds- og trivselstiltak og internasjonalisering

Velferds- og trivselstiltakene er i første rekke rettet inn mot hjemmeboende ungdom, og det vil ofte si yngre ungdom opp til ca. 19 år som fortsatt går på videregående skole, eller har droppet ut av skolen. For eksempel gjelder dette tiltak som ungdomsråd, natteravn, oppvekstmiljøprogram og positivitetsagentstøtte.

Fire av ti skoleelever i spørreundersøkelsen har deltatt på ett eller flere arrangement i regi av UngInfo. Dette kan være for eksempel ungdomsutveksling, ungdomsteater, ungdomsradio eller etablererseminar. En tredjedel av skoleelevene har vært på ungdomsprevensjonskontoret.

5.2 Ungdoms medvirkning i ungdomsservicekontorenes virksomhet

Medvirkning fra ungdom definerer vi som prosjekter hvor ungdom er med og utformer tiltak. Spørsmålet om i hvilken grad ungdom medvirker, er besvart ved å studere prosjektbeskrivelser og rapporter og å spørre ungdom, samt se på hvordan ungdomskonferansene inngår som premisseleverandør for ungdomsservicekontorenes aktivitet.

Forholdet mellom et offentlig kontor og publikum kan beskrives ved å ta utgangspunkt i tre ulike roller; brukeren, kunden og klienten (Eriksen og Weigård 1993). *Brukeren* er aktivt med i utformingen av tjenestetilbudet på bakgrunn av egne behov, *kunden* får et tilbud i forhold til hva han/hun etterspør, mens *klienten* er i en avhengighetsposisjon og på mange måter prisgitt staten. Klientrollen er minst aktuell som et utgangspunkt for å beskrive forholdet mellom ungdomsservicekontor og ungdom, i motsetning til forholdet mellom andre offentlige kontorer som for eksempel sosialkontor, arbeidskontor, trygdekontor og publikum. Det er fordi et hovedmål med ungdomsservicekontorene er å være en informasjonssentral for de av ungdommene som selv ønsker å bruke tjenestene. Ungdom har ingen plikter i forhold til kontoret, og kan ikke sies å komme i en avhengighetsposisjon. Spørreundersøkelsen blant ungdom viser også at ungdommene langt på vei oppfatter ungdomsservicekontorene som et uforpliktende møtested.

¹⁴ Dessuten gir antallet treff informasjon ikke bare om de som bevisst har gått inn på siden, men også de som tilfeldigvis eller ved en feil har vært innom.

Kunderollen er aktuell på denne måten: Et offentlig kontor som forholder seg til ungdom, kan sammenlignes med en bedrift som forholder seg til sine kunder. Den prøver å være orientert mot kundene, det vil si markedsorientert, for å selge sine produkter. Et offentlig kontor vil på tilsvarende måte prøve å være orientert mot brukerne/kundene, ikke for å selge, men utføre offentlige tjenester. "Produktet" er tjenester, og tilfredse brukere er målet, noe som på sikt vil trygge ungdomsservicekontorenes eksistens det vil si at kontorene oppfattes som så viktige for ungdom at det bevilges penger til drift av kontorene. Dette vil vi komme tilbake til i neste avsnitt om ungdommens oppfatninger og nytte av ungdomsservicekontorene.

Offentlig forvaltning skal fornyes, og i dette ligger det et sterkere fokus på brukerrollen. Brukerorienteringen er understreket i flere sammenhenger i taler og dokumenter fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet og i programmer for fornyelse, for eksempel i forvaltningspolitisk redegjørelse (Dåvøy 1999). Brukerorienteringen innebærer at ungdommens behov og ønsker skal legges vekt på når tjenestene ved ungdomsservicekontorene utformes. Aktuelle spørsmål er i hvilken grad man har forsøkt å få ungdom til å medvirke, og hvordan ungdommens medvirkning følges opp, blir de kun en "øvelse" i å høre ungdom, eller blir de styrende for virksomheten? Ungdomsservicekontorenes understreking av service skaper forventninger om sterkere orientering mot den enkelte bruker enn andre offentlige kontorer. For å få ungdommens egne innspill om kommunenes ungdomssatsingen i Indre Finnmark, er det som beskrevet i kapittel fire gjennomført tre ungdomskonferanser i forbindelse med omstillingsprogrammet, den siste i regi av "Ungdom og næring", det vil si ungdomsservicekontorene. Konferansene hadde ungdom i alderen 16 til (25) 30 år som målgruppe. Arbeidsmetodene la vekt på mobilisering og medvirkning, med gruppearbeid, fremtidsverksted og innlegg. Oppfølgingen ser imidlertid ut til å ha vært et svakt punkt, ved at det kun på den siste konferansen var laget et gjennomførbart opplegg for hvordan ungdommens innspill skulle brukes.

I utgangspunktet var det meningen at det skulle være styringsgrupper tilknyttet alle ungdomsservicekontorene, og at representanter fra elevråd og ungdomsråd skulle være med her. Det vil si at brukerne er representert aktivt og er med og bestemmer hvordan tjenestetilbudet skal være. Kun Porsanger har styringsgruppe med ungdomsrepresentanter, og på den måten et uttrykk for en ny relasjon i forholdet mellom det offentlige og ungdommene, basert på prinsippet om de berørtes rett til innflytelse. I og med at det mangler styringsgruppe for tre av de fire kontorene, vet vi ikke i hvilken grad ungdom egentlig medvirker i utformingen av tiltak og aktiviteter. Det er mulig at ungdom medvirker utenom de formelle styringsorganene. For eksempel UngInfo i Tana bruker ungdom fra referansegruppen til oppvekstprosjektet til å luften ideer, spre nyheter og annet som gjelder UngInfo.

Ungdomsservicekontorene har imidlertid i ulik grad engasjert seg for at ungdom skal kunne medvirke ved å få i gang kommunenes ungdomsråd eller eventuelt revitalisere dette, og for å starte et felles interkommunalt ungdomsråd. Sett fra skoleelevens ståsted viser spørreundersøkelsen at en tredjedel av de spurte elevene synes at de har innflytelse på det som skjer i ungdomsrådet. Sju av de 55 har medvirket ved at de har deltatt på ungdomskonferanse.

5.3 Ungdoms oppfatninger og nytte av ungdomsservicekontorene

Når det gjelder spørsmålene om hvordan ungdom *oppfatter* tiltakene, og hvilken *nytte* de selv ser av tiltakene, bygger dette på intervjuer med ungdom og spørreskjemaundersøkelse. Hjemmeboende ungdom, det vil si ungdom som bor i hjemkommunen, er spurt om oppfatninger og nytte av ungdomsservicekontoret, velferdstiltak og utdannings- og yrkestiltak. Borteboende ungdom er i første rekke spurt om oppfatninger og nytte av kontakttiltakene mellom hjemkommune og studenter.

Ungdommens beskrivelser av ungdomsservicekontorene

I spørreundersøkelsen fikk skoleungdommene spørsmål om hvordan de ville beskrive ungdomsservicekontoret for en utenforstående. Beskrivelsen som de fleste ga inneholdt verken noe positivt eller noe negativt, for eksempel *"infokontor for unge"*, *"lite kontor med Internett"*, *"kontor du kan få info om ting som skjer i Lakselv"*. 12 av 41 beskrivelser oppfattet ungdomsservicekontoret først og fremst som noe positivt. Fra korte meldinger som *"veldig positive ting"* og *"nyttig, tar vare på ungdommen"*, til lengre forklaringer av typen *"et sted du kan være og gjøre masse rart, sitte på Internett eller bare slappe av, og spørre om ALT"*. Ungdommen oppfatter tydeligvis UngInfo som et sted hvor det er hjelpere som gjør det de kan; *"...fikk hjelp selv om det ikke var deres felt"*. Det er også et sted hvor det ikke er så strenge grenser for hvilket felt man trenger hjelp til: *"et sted du kan stikke innom når du lurer på noe, har problemer, vil ha sommerjobb. De hjelper ungdom."* De faste brukerne av Infonuorra i Kautokeino ga veldig positive beskrivelser av kontoret, og fremhevet miljøet på og rundt Infonuorra: *"det beste som har skjedd i Kautokeino"*, *"en sosial møteplass, det mest vellykkede prosjekt til Kautokeino kommune"*, *"et bra sted for ungdom"*, og *"ungdomsinfo med et utrolig sosialt miljø"*.

Årsaken til at skoleungdom oppsøker ungdomsservicekontorene, er først og fremst at de vil hente informasjon eller spørre om noe (64 prosent), dernest bruke data eller annet kontorutstyr (47 prosent), se seg om/ikke noen spesiell grunn (47 prosent), få hjelp til prosjekter (28 prosent), treffe andre ungdommer (19 prosent) eller andre årsaker som å se etter sommerjobb, diskutere utveksling, prate og ringe.

Tjenestekvaliteten ved ungdomsservicekontorene

Analysen av hvordan ungdom oppfatter ungdomsservicekontorene og nytten av disse tar utgangspunkt i begrepet *tjenestekvalitet*¹⁵. Vi tar utgangspunkt i at kvaliteten på tjenestene spiller en avgjørende rolle for hvordan ungdom oppfatter ungdomsservicekontorene, og hvordan ungdommene vurderer nytten. Tjenestekvalitet kan brytes ned i ulike dimensjoner, noe som gjør en vurdering av den lettere. I ulike studier har man kommet frem til at fem dimensjoner er avgjørende ved vurdering av tjenestekvalitet (Zeithaml og Bittner 1996:118). Disse dimensjonene kan på norsk beskrives som pålitelighet (reliability), handlekraft (responsiveness), kompetanse (assurance), empati (empathy) og fysiske komponenter (tangibles) (Gaski og Abelsen 2000). Videre i avsnittet er ungdommens vurderinger av tjenestekvaliteten gjort i med utgangspunkt i disse dimensjonene.

De to dimensjonene *pålitelighet* og *handlekraft* forstås som henholdsvis kontorets evne til å utføre den lovede tjenesten pålitelig og korrekt, for eksempel om ungdom får den informasjonen de søker etter, og som tjenesteyters vilje til å hjelpe brukeren og gi rask service. Dette gjelder for eksempel tiden de ansatte har til å snakke med ungdommene,

¹⁵ Mer om dette begrepet i metodekapitlet.

ventetiden for å få skriftlig materiale som søknadspapirer til skole og utvekslingsordninger. Skoleungdommene svarer i svært stor grad at de er fornøyde med ungdoms-servicekontoret, både på spørsmål om svaret eller informasjonen de fikk, hjelpen de fikk, tiden den ansatte hadde til å snakke med dem og ventetiden for å få tak i informasjon. Dette er et svært positivt resultat, sammenlignet med andre brukerundersøkelser hvor publikum er spurt om hvor fornøyde de er med ulike offentlige kontorer. På de fire spørsmålene svarer mellom 90 og 97 prosent at de er fornøyde.

Tabell 5.1 *Hvor fornøyde er skoleungdommene med UngInfo?*

	<i>Fornøyd</i>	<i>Både fornøyd og misfornøyd</i>	<i>Misfornøyd</i>	<i>N</i>
Svaret eller informasjonen du fikk	90	5	5	38
Hjelpen du fikk	97	3	.	37
Tiden den ansatte hadde til å snakke med deg	94	3	3	36
Ventetiden for å få tak i informasjon	92	8	-	37

Blant de faste brukerne er nesten samtlige fornøyde med Infonuorra, både når det gjelder svaret eller informasjonen de har fått, hjelpen de har fått og ventetiden for å få tak i informasjon. Kun en er ikke fornøyd med hjelpen, og en er ikke fornøyd med ventetiden for å få tak i informasjon.

Empati er tjenesteyters evne til å vise omsorg og gi brukeren individuell oppmerksomhet; evne til å sette seg inn i brukerens situasjon, vilje til å lytte, og den interesse man legger for dagen i forhold til det brukeren har å si. Empatidimensjonen er belyst gjennom spørsmål om ungdommen savner at den ansatte skulle ha mer tid til å sette seg inn i deres problem eller situasjon. Selv om 94 prosent i spørsmålet om tilfredshet med tid svarer at de var fornøyde med tiden den ansatte hadde til å snakke med dem, er det 16 prosent som på et annet spørsmål i undersøkelsen svarer at de savner at den ansatte skulle ha mer tid til å sette seg inn i deres problem eller situasjon. Fire av disse seks er gutter. Tre av 15 faste brukere av Infonuorra savner også at den ansatte skulle ha enda mer tid til å sette seg inn i deres situasjon.

Kompetanse er tjenesteyters kunnskaper, evne til å utvise god takt og tone, evne til å skape tillit og fortrolighet. For eksempel ansattes faglige dyktighet, evne til å gi korrekt informasjon, evne til å snakke og skrive på en forståelig måte, grad av høflighet man blir møtt med, hvor respektfullt man blir behandlet. I denne undersøkelsen er språk fremhevet som en del av kompetansedimensjonen. Alle de fire kommunene er en del av forvaltningsområdet for språkreglene i sameloven. Det vil si at brukerne av ungdoms-servicekontor skal kunne henvende seg på det av de to språkene norsk eller samisk som de ønsker å bruke, og få svar på dette språket. I en undersøkelse om tospråklig tjenesteyting i 1999 som ble gjennomført i kommunene som omfattes av språkreglene i same-loven, kom det frem at brukerne mener at det er i den muntlige kontakten med publikum at det er viktigst at offentlige kontorer bruker både samisk og norsk (Skålnes og Gaski 2000). Dette er viktigere enn at møtepapirer, søknadsskjema og rettleddninger er på begge språk (det vil si på samisk i tillegg til norsk). I spørreundersøkelsen blant ungdommer er spørsmålene om språk stilt litt forskjellig til skoleungdommene i Porsanger og de faste brukerne i Kautokeino, på grunn av at samisk er mye mer i bruk i Kautokeino enn i Porsanger. Skoleungdommene fikk spørsmålet "Hvis du har samisk som morsmål; har du savnet å kunne snakke samisk i dine henvendelser til UngInfo?" 29 prosent svarer ikke på spørsmålet. 58 prosent av elevene svarer at de ikke har samisk som morsmål, og 13

prosent svarer ”nei”, det vil si at de ikke har savnet å bruke samisk i sine henvendelser.¹⁶ Det er altså ingen skoleungdommer som har savnet å kunne bruke samisk i sine henvendelser til UngInfo i Porsanger.

De faste brukerne av Infonuorra i Kautokeino fikk spørsmål om det var viktig for dem å bruke samisk i sine henvendelser til Infonuorra. Seks svarte ja, to svarte nei, og fem svarte at det ikke har noen betydning. To svarte at de ikke hadde samisk som morsmål. Ungdommene fikk også spørsmål om de har hatt muligheten til å bruke samisk hvis de har ønsket det. 13 av de 15 svarte bekreftende på dette spørsmålet. To svarte at de enten ikke har ønsket det eller at de ikke har samisk som morsmål. Det oppfattes altså ikke som noen språklig barriere å være i kontakt med Infonuorra i Kautokeino, selv om ikke alle ansatte snakker samisk. Dette stemmer overens med oppfatningene til daglig leder om at språk ikke oppfattes som noe praktisk problem for de samisktalende i kontakt med Infonuorra. Derimot har det blitt tatt opp av ungdommer at man skal føle seg like velkommen som *norsktalende*, selv om fokus har vært mye på samisk¹⁷.

Ansatte ved Infonuorra i Karasjok har fått tilbakemelding spesielt fra reindrifts ungdom på at det var fint å bli møtt på samisk. Dette, og det faktum at en stor del av de faste brukerne svarer at det er viktig for dem å kunne bruke samisk i sine henvendelser til Infonuorra, understreker betydningen av at det finnes samisktalende ansatte på et lavterskel kontor som Infonuorra.

I dimensjonen *fysiske komponenter* knyttet til tjenesteproduksjon inkluderes ungdomsservicekontorenes fysiske tilgjengelighet. Her vil vi for det første trekke inn forskjeller mellom kommunene i bosettingsmønster¹⁸. Karasjok er en kommune med det meste (73 prosent) av bosettingen i sentrum, mens Kautokeino og Porsanger er mer spredtbebygde og litt under halvparten av befolkningen bor i kommunesenteret. Tana er den mest spredtbygde kommunen, med kun 18 prosent av bosettingen i kommunesenteret. Det vil si at mellom kommunene er det store variasjoner i hvor mange ungdommer som til daglig bor der kontoret er, og dette betyr at den fysiske tilgjengeligheten varierer svært mye mellom kommunene. Et annet moment som kommer i tillegg, er at Tana ikke har egen videregående skole i nærheten av kommunesenteret, og skoleungdommene som går på videregående skole bor hele uka på stedet der de går på skole. På spørsmål til skoleungdommene i Porsanger om det er enkelt eller vanskelig å stikke innom ungdomsservicekontoret, enten på grunn av åpningstider eller fordi det ligger langt unna, svarer 87 prosent av skoleelevene i Porsanger at det er enkelt å stikke innom. Halvparten av de som synes det er vanskelig, begrunner dette med at kontoret ligger for langt unna. De andre synes det er vanskelig på grunn av åpningstidene.

Når det gjelder kontorenes utrustning, er dette beskrevet i kapittel fire. Alle kontorene er utrustet med kontormaskiner, telefon, telefaks og pc med internettilknytning. I tillegg har Infonuorra i Kautokeino en del utstyr i forbindelse med video og filmproduksjon. Alt dette kan brukes vederlagsfritt av ungdom. I spørreundersøkelsen er det ikke spurt direkte om tilfredsheten med den fysiske utrustningen av kontorene. Imidlertid kommer halvparten av skoleungdommene innom ungdomsservicekontoret nettopp for å bruke data eller annet kontorutstyr. Blant de faste brukerne av Infonuorra er en av grunnene til at nesten alle sammen drar dit, å bruke datautstyr og annet kontorutstyr. Dette er en

¹⁶ Svarene på dette spørsmålet er vanskelige å tolke, fordi vi er usikre på om så mye som en 13 prosent av elevene har samisk som morsmål. Et alternativ er at de har krysset av på ”nei” uten å ha sett den tredje avkrysningsmuligheten; at de ikke har samisk som morsmål.

¹⁷ Intervju med daglig leder oktober 2000.

¹⁸ Jamfør Statistisk Sentralbyrås inndeling i andel av befolkningen som bor i kommunesenteret.

indikasjon på at den fysiske utrustningen av ungdomsservicekontorene med kontormaskiner og kommunikasjonsmuligheter er svært positiv.

Oppfatninger og nytte av ungdomsinformasjon

Spørreundersøkelsen blant skoleelever viser at den viktigste grunnen til å oppsøke ungdomsservicekontoret, er å hente informasjon eller spørre om noe. Dette gjelder 64 prosent av skoleelevne. En hypotese er at ungdommenes terskel for å benytte ungdomsservicekontorene er lavere enn på andre offentlige kontorer. Bakgrunnen for denne hypotesen er flere, blant annet observasjoner fra ansatte i Karasjok og Kautokeino om at også brukere som er eldre enn den egentlige målgruppen oppsøker kontoret, og får hjelp til å fylle ut skjemaer fra andre offentlige kontorer som Aetat og reindriftsforvaltning. En kunne tenke seg at den uformelle stilen som er på slike kontorer, samt det faktum at ansatte her kan hjelpe til med formuleringer og eventuelt oversettelse, spiller en rolle. Hva mener ungdommen selv om terskelen til offentlige kontorer? Ungdommene fikk spørsmål om de synes det er lettere eller vanskeligere å stikke innom UngInfo enn kontorer som Aetat og skolens rådgiver. De fleste skoleungdommene i Porsanger (63 prosent) svarer "vet ikke", en drøy tredjedel (37 prosent) svarer at det er lettere å stikke innom UngInfo. Det er en høyere andel tiendeklassinger enn elever på videregående skole som synes at terskelen er lavere på UngInfo. Ut fra dette skulle vi tro at ungdomsservicekontoret er viktigere som lavterskeltilbud jo yngre ungdommen er.

13 av skoleungdommene har begrunnet svaret på hvorfor terskelen er lavere på UngInfo. Åtte av disse svarer at de ansatte ikke er så stive som for eksempel Aetat, de er mer menneskelige, det er hyggelige folk som er lette å prate med, eller at de kjenner de som jobber der; de er snille og gir gode råd. Disse ungdommene er tydeligvis trygge på at de blir godt mottatt på UngInfo. Tre legger vekt på at det er unge folk som jobber på UngInfo. De to siste synes terskelen er lavere fordi kontoret er opprettet for ungdom. Blant gruppen av faste brukere av Infonuorra, ser det ut som om ungdommene føler seg tryggere på ansatte på Infonuorra enn ansatte på andre offentlige kontorer. De skriver at "ansatte vet alt og er så hyggelige", "alle er så greie", "har et mer personlig forhold til de ansatte", "folkene som jobber her er mer imøtekommende mot ungdom", og "vet at de alltid har tid til oss, vi er velkommen, de gidder å hjelpe".

Oppfatninger og nytte av utdannings- og yrkestiltak

I spørreundersøkelsen er det ikke spurt direkte om ungdommens oppfatninger og nytte av utdannings- og yrkestiltak.

Oppfatninger og nytte av kontakttiltakene

På gruppeintervju med studenter/utflyttere fra Karasjok og Porsanger ble fire kontakttiltak vurdert; hjemmesider, brev hjemmefra, romjulistreff og studentdatabase. Hjemmesidene ble sett på som bra, med lett tilgjengelig informasjon og oversikt over hva som skjer mht jobb og utdanning. Linker til prosjektideer og hovedfagsoppgaver ble positivt oppfattet. Ingen spesielle ting ble oppfattet som dårlig. Brev hjemmefra ble også oppfattet som bra, med en del nyttig informasjon. Men det ble også trukket frem at det ofte er bedre med nettinformasjon fordi det gir mindre papir og kan være mer oppdatert, og det ble oppfattet som unødvendig og irriterende med både brev og e-post. Kun en av utflytterne hadde vært med på romjulistreff, men alle hadde hørt om at det skulle være. Dette ble oppfattet som et tiltak mest for de yngre studentene, de under 30 år. Alle utflytterne hadde registrert seg i studentdatabasen, men det ble stilt spørsmål ved hensikten med så omfattende registrering på CV. Det var imidlertid greit hvis dette virkelig skulle brukes for å headhunte folk til jobber.

Oppfatninger av velferds- og trivselstiltak

Vi har tidligere vært inne på at spørreundersøkelsen blant faste brukere av Infonuorra viser at de fleste fremhever det sosiale miljøet på og rundt kontoret, når de skal beskrive det for utenforstående. Nesten alle brukerne oppgir som en av grunnene at de oppsøker Infonuorra for å treffe andre ungdommer. Dette viser at kontoret langt på vei er et viktig trivselstiltak for en gruppe ungdommer i Kautokeino. Vi har imidlertid ikke gjort undersøkelser som kan si noe om hvor viktig kontoret og tiltakene som de gjennomfører er som trivselstiltak for andre og mer sjeldne brukere av kontoret. Blant skoleungdommen i Porsanger er det kun 19 prosent som svarer at de oppsøker kontoret for å treffe andre ungdommer. Spørreundersøkelsen i Porsanger er, i motsetning til undersøkelsen i Kautokeino, gjennomført som en undersøkelse til et tverrsnitt av skoleelevene, for å kunne si noe om hvordan skoleelever generelt oppfatter ungdomsservicekontoret. Den gir derfor et representativt bilde av hvilken rolle ungdomsservicekontoret spiller som et treffsted for ungdom. Kontoret er viktigere som et informasjonskontor og et sted med data og annet kontorutstyr, enn et treffsted. På spørsmål om hvilken betydning det ville ha for ungdom om kontoret blir lagt ned, er den hyppigst brukte begrunnelsen at ungdommen mister en base i nærmiljøet. For det andre har kontoret satt i gang en del aktiviteter og prosjekter, og uten kontoret er man redd at det blir vanskelig å organisere ting for ungdom. Det vil si at selv om det ikke er så mange som oppsøker kontoret av velferds- eller trivselsgrunner, oppfattes *tiltakene* som ungdomsservicekontoret setter i gang i lokalmiljøet som viktige.

Hva ungdommen er redd for å miste

To tredjedeler av skoleelevene svarer at det ville ha betydning for dem om ungdomsservicekontoret ble nedlagt. En tredjedel svarer at det ikke ville ha noen betydning. Begrunnelsene for de som sier at nedleggelse ikke ville ha betydning for dem, er at de ikke bruker kontoret så mye, eller at de ikke har behov for å dra dit og lignende. Noen av de som ikke bruker kontoret tror at det sikkert er dumt å legge det ned fordi mange andre bruker kontoret. De som mener det ville ha betydning for dem om kontoret ble lagt ned, begrunner dette som nevnt med at man mister en base i nærmiljøet, og man er redd det blir vanskeligere å organisere ting for ungdom uten dette kontoret.

5.4 Oppsummering

Det er ført lite statistikk om hvor gamle ungdommene er som har benyttet seg av ungdomsinformasjon, og hvilket kjønn som har benyttet tilbudet mest. I Kautokeino er det litt flere jenter enn gutter som bruker kontoret, og de fleste er mellom 14 og 19 år. Ut fra type henvendelser kan vi imidlertid anta at henvendelsene om sommerjobb og utdanning i hovedsak kommer fra yngre ungdom, både gutter og jenter, som ikke har begynt på høyere utdanning. Rundt en fjerdedel av skoleungdom på videregående skole benytter seg av både kontoret og av ungdomsinformasjon som ligger på hjemmesidene, og noen flere har deltatt på kontorets arrangementer. Slike velferds- og trivselstiltak omfatter i hovedsak ungdom i videregående skole-alder og yngre. "Ungdommen" som omfattes av kontakttiltak er ikke lenger bare unge studenter, men også voksne utflyttere. For eksempel sier daglig leder av Infonuorra i Karasjok at kontoret ikke har avgrenset målgruppen med hensyn til alder. Kun i yrkesorienteringsprosjektet og Ung Jobb er aldersbegrensning brukt. Kontoret har hatt besøk av "ungdom" fra 12-13 år og opp til 40. På grunn av at det er relativt få innbyggere i Karasjok, mener kontoret at det ikke er nødvendig å avgrense med hensyn til alder. Det er altså en stor og mangfoldig gruppe ungdommer og "ungdommer" som omfattes av tiltakene til ungdomsservicekontorene.

Det er lagt lite føringer på hvordan ungdom i praksis skal medvirke til å utforme tilbudet på ungdomsservicekontorene. Det er stort sett ikke ungdommer i de formelle organene som tar beslutninger om kontorenes virksomhet, unntaket er styringsgruppen til UngInfo i Porsanger. Det blir derfor mye opp til hver enkelt daglig leder hvilken arbeidsstil man velger, og hvor mye ungdom involveres mer uformelt i diskusjoner om utforming av tiltak og aktiviteter.

Ungdommene bekrefter beskrivelsen som daglige ledere og samarbeidspartnere gir av ungdomsservicekontorene. Både ungdommens beskrivelser av hva et ungdomsservicekontor er, og det at de er så tilfredse med både pålitelighet, handlekraft, kompetanse og ansattes empati, bekrefter at ungdomsservicekontorene møter ungdommens behov for et lavterskeltilbud. Den fysiske tilgjengeligheten til kontorene varierer imidlertid mye mellom kommunene, i forhold til bosettingsmønster og andel ungdommer som til daglig bor i hjemkommunen.

6 Utviklinga i ungdoms situasjon i indre Finnmark

6.1 Ungdomsservicekontorene i indre Finnmark og ungdoms situasjon

Fokuset i denne rapporten er retta mot Ungdomsservicekontorene i indre Finnmark. En viktig del av begrunnelsen for Ungdomsservicekontorene, og også tidligere ungdoms tiltak i kommunene, har vært at kontorene skal bidra til en generell bedring i ungdoms situasjon i kommunene. Mer spesifikt har det vært målsettinger om å *”hjelp ungdom inn i utdanning og arbeid”*, og om å *”øke tilbakeflyttingen av ungdom fra kommunene”*. Det er derfor interessant å se på i hvilken grad det har skjedd endringer i bl.a. utdanningsdeltaking, arbeidsdeltaking og tilbakeflytting blant ungdom på 1990-tallet.

Eventuelle endringer i ungdoms situasjon kan likevel ikke direkte tilbakeføres til Ungdomsservicekontorenes arbeid, eller tidligere ungdomstiltak. Dels fordi det parallelt med disse tiltakene er iverksatt andre tiltak som bl.a. Reform 94 innenfor utdanningssektoren, arbeidsmarkedstiltak i regi av Aetat og i noen grad Omstillingsprogrammet for indre Finnmark, og omstillingslønsordningen for reindrifstutøvere i regi av Omstillingsprogrammet. Dels fordi ungdoms situasjon, både når det gjelder utdanning, arbeid og flytting, antagelig i større grad er effekter av generelle utviklingstrekk som nærings- og sysselsettingsutvikling, arbeidsmarkedsutvikling og tilbud av og etterspørsel etter utdanningstilbud, både i kommunene og ellers i fylket og landet. Dette gjør det vanskelig å måle effektene av ungdomssatsingen eller Ungdomsservicekontorene direkte på ungdoms situasjon.

Det vi kan gjøre er å se på hvilke endringer som har skjedd på 1990-tallet innenfor nærings-, sysselsettings- og arbeidsmarkedsutvikling, arbeidskraftsituasjonen, samt tilbud og etterspørsel etter utdanning i kommunene, fylket og landet, og hvorvidt det sett i lys av disse utviklingstrekene er sannsynlig at situasjonen for ungdom skulle endres til det bedre eller verre. Dette vil vi så sammenholde med de utviklingstrekene vi kan se innenfor bl.a. utdanningsdeltaking, arbeidsledighet og flytting blant ungdom i eller fra kommunene.

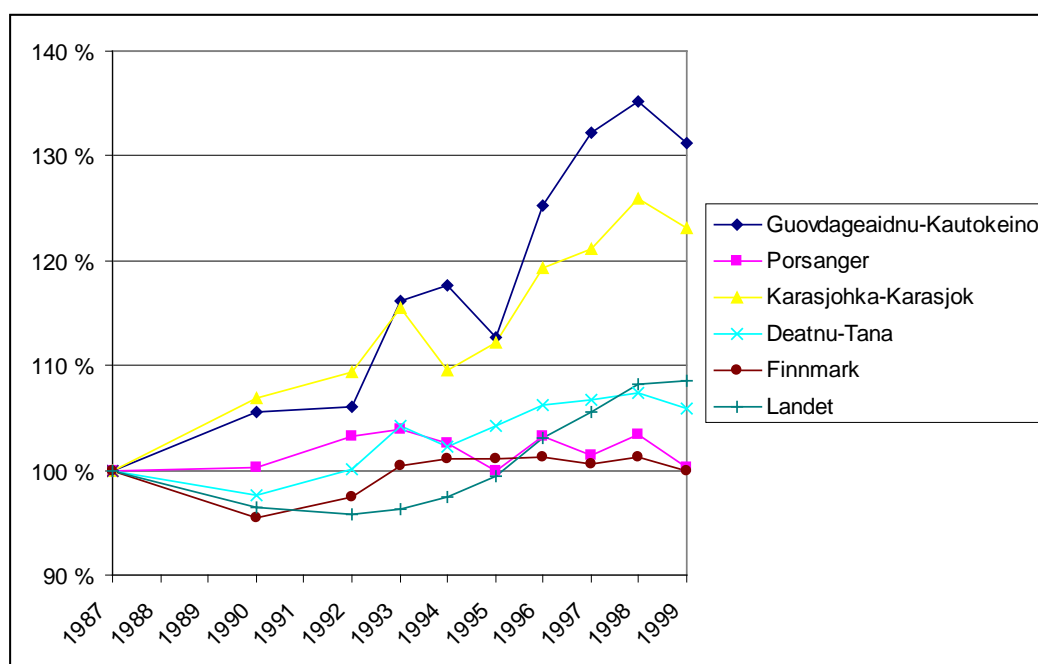
6.2 Endringer i arbeidsmarkedet og ”utdanningsmarkedet” på 1990-tallet

6.2.1 Sysselsetting, nærings- og arbeidsmarkedsutvikling

Positiv sysselsettings- og næringsutvikling i indre Finnmark

Sammenligna med fylket og landet, var sysselsettingsutviklinga i kommunene i Indre Finnmark relativt positiv det meste av 1990-tallet. Det var imidlertid forskjeller mellom kommunene i hvor positiv denne utviklinga var, og det var også ulike utviklingsforløp i de fire kommunene.

Figur 6.1 *Utvikling i antall yrkesaktive etter bostedskommune.¹⁹ 1987=100*

Kilde: PANDA, SINTEF. Tallene er henta fra Statistisk Sentralbyrå (SSB), og bearbeida av SINTEF²⁰.

¹⁹ Tallene for Finnmark og kommunene i indre Finnmark er etter bostedskommune (skattekommune), mens tallene for landet er etter arbeidsstedskommune og omfatter derfor ikke arbeidssteder som ikke er kommuner (gjelder Nordsjøen, Svalbard og utlandet). Dette har ikke vesentlig betydning for sammenligningen her.

²⁰ PANDA-data produseres av SINTEF på bakgrunn av data fra Arbeidstakerregisteret og Bedrifts- og foretaksregisteret (lønnstakere), og Momsregisteret og Ligningsregisteret (sjølstendige). Grunnlagsdata hentes i hovedsak fra Statistisk Sentralbyrå. Det er noe usikkerhet knytta til dataene, spesielt for sjølstendige i årgangene før 1991. Det absolutte tallet på sysselsatte i reindrifra (som i PANDA er plassert under landbruk) er ellers i denne kilden trolig for lavt, noe som har sammenheng med hvordan sjølstendige blir registrert, og med inntektsgrenser som er satt for å bli registrert. Feilmarginene vurderer vi ellers som små når det gjelder totalsysselsetting fordelt etter bostedskommune, og dataene er derfor brukbare til sammenligning av sysselsettingsutviklinga i kommunene med fylket og landet.

Et fellestrekk for kommunene i indre Finnmark var at de i liten grad ble påvirket av lavkonjunkturperioden 1987-92, som i Finnmark også var en periode med fiskerikrise omkring 1990. Kautokeino og Karasjok hadde betydelig vekst i denne perioden, mens Porsanger hadde noe vekst. Bare i Tana var det noe nedgang i denne perioden, men oppgang etter 1990 som i Finnmark for øvrig (Se Figur).

Utviklinga etter 1992 har vært prega av sterk vekst, men store årlige variasjoner i Kautokeino og Karasjok, mens Tana har hatt svak vekst, og Porsanger svak nedgang i tallet på yrkesaktive, men der også med årlige variasjoner. Veksten i Kautokeino har faktisk vært større enn veksten i landet, mens den i Karasjok har vært på nivå med landet. Finnmark fylke har ikke hatt vekst i sysselsetting etter 1993, noe som også i stor grad gjelder Tana og Porsanger. Et urovekkende moment, er at alle fire kommuner hadde klar tilbakegang i antallet yrkesaktive fra 1998 til 1999. Foreløpige tall for år 2000 (Tall for arbeidstakere fra Arbeidstakerregisteret) viser fortsatt klar nedgang i Kautokeino, mens det i de andre kommunene har vært svak økning i sysselsetting mellom 1999 og 2000.

De store variasjonene i sysselsetting i Kautokeino og Karasjok på midten av 1990-tallet, kan i noen grad knyttes til problemene i reindrifta, som resulterte i at noen reineiere slutta å drive reindrift, mens andre for en periode var ute av reindrifta under Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark. På slutten av 1990-tallet har antallet sysselsatte i reindrifta trolig holdt seg noenlunde stabilt. Sysselsettinga i jordbruket i kommunene har derimot gått jevnt tilbake. Innenfor bergverk og industri har det også vært reduksjoner i sysselsettinga i tre av kommunene. I Kautokeino ved nedlegginga av Bidjovage gruver i første del av 1990-tallet, og ved at det ved reinslakteriet har vært kortere og lengre perioder med driftsstans. I Porsanger med nedlegging av meieriet. I Karasjok ved nedlegging av slakteri og avvikling av vekstedindustri. Tana har i motsetning til de andre kommunene ikke hatt nedgang i sysselsetting i bergverk og næringsmiddelindustri, men tvert imot noe økning ved slakteriet. I de tre andre kommunene har det vært noe vekst i grafisk industri, samt litt vekst i tekstil-, møbel- eller annen industri. Bygg og anleggsnæringa, som særlig er betydelig i Tana og Porsanger, har hatt store svingninger, men positiv utvikling på slutten av 1990-tallet.

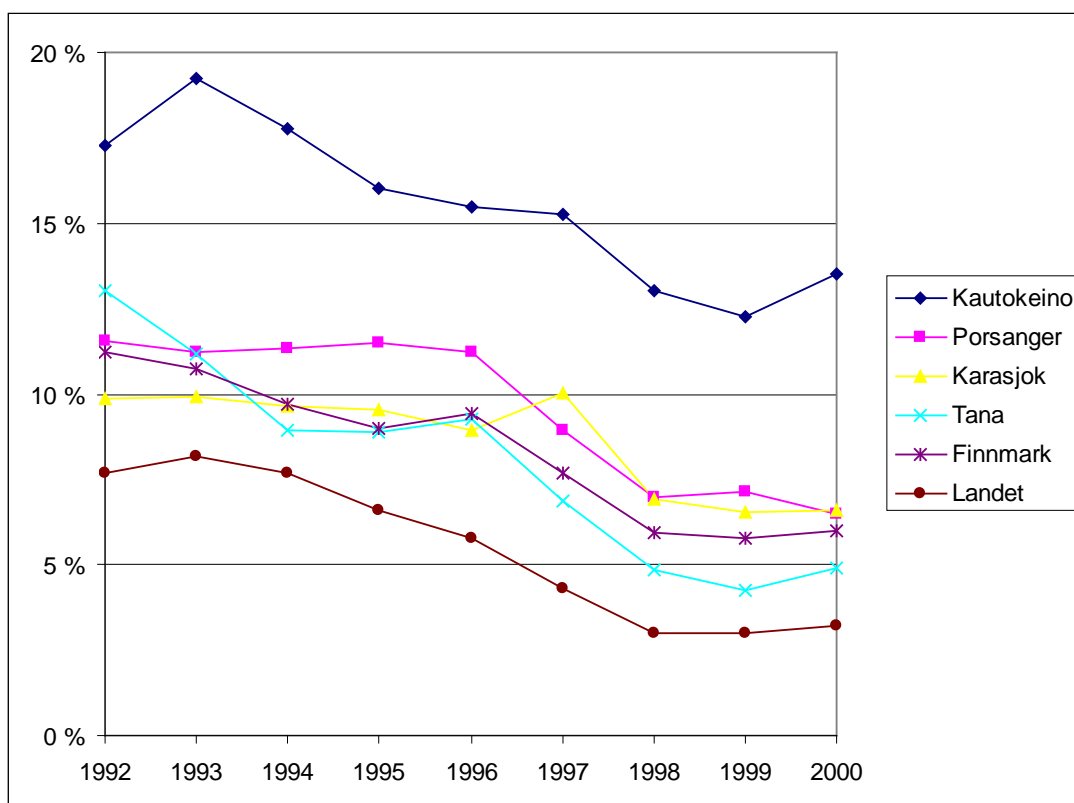
Ellers er det først og fremst tjenestesektoren som har vokst i kommunene i indre Finnmark, og det er dette som har bidratt til den sterke veksten i Kautokeino og Karasjok. Innenfor de tradisjonelle tjenestesektorene varehandel, hotell og restaurant, transport, post- og telekommunikasjoner og bank og forsikring var det vekst fram til tidlig eller midt på 1990-tallet, mens det deretter i hovedsak har vært stagnasjon i disse næringene. Det samme gjelder for den kommunale tjenestesektoren, som isolert sett er den største "næringa" i alle kommunene, der det var vekst fram til ca. 1994, men deretter har vært noe tilbakegang. De næringene som relativt sett har vokst mest på siste del av 1990-tallet er forretningsmessig og "annen privat" tjenesteyting, samt at statlig tjenesteyting har vokst i Karasjok og Kautokeino. Det siste har sammenheng med oppbygginga av samiske institusjoner som bl.a. Sametinget, NRK Sami Radio og Samisk Høgskole. I Porsanger og Tana har den statlige tjenestesektoren blitt noe redusert, bl.a. som følge av nedbygging i Forsvaret, noe som også har skjedd i Kautokeino og Karasjok. Noe av veksten i forretningsmessig tjenesteyting og annen privat tjenesteyting i indre Finnmark, spesielt i Karasjok og Kautokeino, kan også knyttes til veksten ved samiske institusjoner, både i etableringen og oppbyggingen av samiske institusjoner som ikke er statlige eller kommunale (aviser, forlag, musikk), og ved økt etterspørsel etter spesifikke samiske tjenester som tolking og oversetting. Denne veksten har også i noen grad generert generell økt etterspørsel etter varer og tjenester i indre Finnmark.

Endringene i nærings sammensetning har i løpet av 1990-tallet gått parallelt med en utvikling som har ført til at kvinnene i dag i nesten like stor grad som mennene er ute i arbeid i de fire kommunene. Det meste av økningen i antallet yrkesaktive på 1990-tallet er det kvinnene som har stått for. Mens kvinneandelen av de yrkesaktive i 1987 var på 42-44% var den i 1999 på 44-49% i de fire kommunene, høgest i Kautokeino og Karasjok.

Positiv arbeidsmarkedsutvikling og endringer i arbeidskraftsituasjonen

Finnmark har på store deler av 1990-tallet hatt høyere ledighet enn landet, og den holdt seg høy lenger i Finnmark enn i landet, selv om den nå har sunket en del. I Indre Finnmark er det Kautokeino som gjennom hele tiåret har skilt seg ut med spesielt høy arbeidsledighet (både helt ledige og deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak (ikke attføring)), mens de øvrige kommunene har hatt en ledighet på om lag samme nivå som fylket. Ledigheten er likevel redusert betydelig etter 1995 i alle kommunene, men har økt igjen i Kautokeino siste året. Selv om ledigheten i dag er noe høyere enn landsgjennomsnittet i de øvrige tre kommunene, er det i Kautokeino at ledighetsnivået er urovekkende høyt. I alle kommunene er det klar overvekt av arbeidsledige menn. Likevel er antallet arbeidsledige kvinner høgt i Kautokeino.

Figur 6.2 *Utvikling i prosentandel av arbeidsstyrken som er registrert helt arbeidsledig eller deltar på ordinære arbeidsmarkedstiltak*

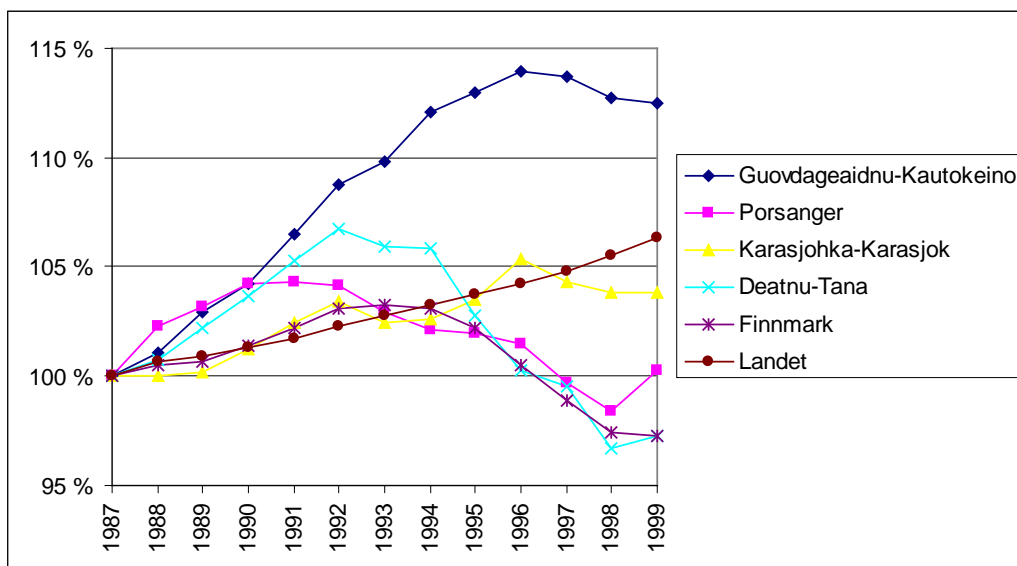
Kilde: SSB/AETAT

At ledighetsnivået i Kautokeino er høyt selv om Kautokeino på store deler av 1990-tallet har hatt klart positiv sysselsettingsutvikling, skyldes i første rekke at kommunen har en ung befolkning som årlig "produserer" flere nye potensielle yrkesaktive enn avgangen av eldre yrkesaktive, noe som medførte at den potensielle arbeidsstyrken, altså tallet på personer i yrkesaktiv alder 16-66 år, økte jevnt fram til 1996 (se Figur). I tillegg har

Kautokeino lenge hatt en stor andel bofaste eller tilbakeflyttere, spesielt blant menn. De siste årene har imidlertid tallet på 16-66 åringer gått litt tilbake, noe som tyder på at utviklinga i Kautokeino mer går i samme retning som de andre kommunene, med større grad av utflytting. Andelen av 16-66 åringer som har stått utenfor arbeidsstyrken har generelt vært høy i Kautokeino, men er også nå i ferd med å reduseres. Andelen uføretrygdede er derimot lav i Kautokeino.

Av de øvrige kommunene har Karasjok hatt svakt økende potensiell arbeidsstyrke, mens Porsanger og Tana det meste av 1990-tallet har hatt klar nedgang i den potensielle arbeidsstyrken, Porsanger om lag på nivå med Finnmark, mens Tana har hatt noe større nedgang. Dette medfører at selv om Tana og Porsanger ikke har hatt særlig positiv sysselsetningsutvikling, har ledigheten og andelen utenfor arbeidsstyrken blitt redusert som følge av at tallet på 16-66 åringer er blitt redusert. I Karasjok har sysselsetningsveksten vært klart sterkere enn veksten i tallet på 16-66 åringer, noe som også har resultert i redusert ledighet.

Figur 6.3 *Utvikling i potensiell arbeidsstyrke (antall 16-66 åringer) etter bostedskommune. 1987=100.*

Kilde: PANDA, SINTEF. Tallene er henta fra SSB.

I tillegg er det som i mange andre utkantkommuner en ubalanse i disse kommunene at det er de typiske mannsnæringene, reindrift, jordbruk, bergverk, industri og bygg og anlegg som har blitt redusert, mens veksten i all hovedsak har kommet innen tjenesteytende sektor, enten i typiske kvinnesegment som omsorgssektoren eller annen tradisjonell tjenesteyting, eller i segment som stiller betydelige krav til kompetanse, og som derfor er lukka for både menn og kvinner uten denne kompetansen. Totalt sett har denne næringsutviklinga gitt kvinnene større muligheter i arbeidsmarkedet enn mennene.

6.2.2 Store endringer i tilbud og etterspørsel etter utdanning

Både på landsbasis og i Finnmark har tilgjengeligheten til utdanningstilbudene blitt bedre og bedre utover 1990-tallet, og de aller fleste søkere får i dag tilbud om skole- eller studieplass. Ved gjennomføringa av Reform-94, fikk alle i alderen 16-18 år fra og med 1994 rett til skoleplass i den videregående skolen. Tallet på søkere uten tilbud om

skoleplass i videregående skole har følgelig blitt redusert til gruppen over 18 år, og er fra 1995 til 1999 redusert fra 7000 til 1500 på landsbasis. I Finnmark har det de siste årene vært svært få søkere som ikke har fått tilbud om skoleplass etter andreinntaket. Tallet på kvalifiserte søkere til Universiteter og høyskoler uten tilbud om studieplass var i 1994 på 25.000, mens det i 2000 var på 1700 (Kilde: Samordna opptak, UIO). Så å si alle søkere til høyere utdanning får altså i dag studieplass.

Hovedårsakene til at de fleste unge i dag får tilbud om skole- eller studieplass dersom de søker, er synkende ungdomskull og samtidig økende etterspørsel etter arbeidskraft i arbeidslivet. Antallet søkere til høyere utdanning økte fram til og med 1994, men har etter det sunket. Mens antallet søkere i 1994 var over 97.000 var det i år 2000 på 64.000, slik at antallet søkere totalt har blitt redusert med over en tredel. Den totale utdanningskapasiteten i universitetene og høyskolene er samtidig i liten grad endra. Mye av det samme skjedde noen år tidligere i den videregående skolen. Parallelt med nedgangen i ungdomskull har situasjonen på arbeidsmarkedet blitt gradvis forbedra siden arbeidsledigheten var på det høyeste omkring 1992-93, og den økende etterspørselen etter arbeidskraft utover på 1990-tallet har gjort arbeid til et mer reelt alternativ til utdanning enn det var tidlig på 1990-tallet.

I Finnmark har nedgangen i arbeidsledighet vært mindre og kommet seinere enn i landet for øvrig. Nedgangen i ungdomskullenes størrelse kom imidlertid også i Finnmark på 1990-tallet, om ikke like sterkt i alle kommunene i indre Finnmark. Minst reduksjoner i ungdomskullenes størrelse var det på 1990-tallet i Kautokeino og Karasjok.

Tilgjengeligheten til utdanningstilbud i Finnmark har på samme måte som på landsbasis blitt lettere i 1990-årene. I tillegg til at den generelle konkurransen om studieplassene er blitt mindre har selve utdanningstilbudet i Finnmark og indre Finnmark, blitt bedre og breiere på 1990-tallet. På videregående nivå er det Reform-94, som òg er spesifikt gjennomført i samiske områder, den viktigste endringa. De samiske videregående skolene i Karasjok og Kautokeino gir flere utdanningstilbud på samisk, mens Lakselv også har videregående skole med flere linjetilbud. Tana videregående skole er en landbruksskole, og gir i hovedsak bare faglige tilbud innen naturbruk/landbruk. I tillegg gir de større skolene i Alta, Hammerfest, Vadsø og Sør-Varanger supplerende utdanningstilbud i forhold til de fag skolene i indre Finnmark gir tilbud om. Oppbygginga av Samisk Høgskole i Kautokeino på 1990-tallet har gitt den samiske befolkning og indre Finnmark et samiskspråklig utdanningstilbud på høyere nivå. I tillegg er det egne kvoter for studenter fra Finnmark og/eller samisktalende studenter ved enkelte studier ved Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark. Totalt sett har aldri tilgjengeligheten til utdanningstilbud for ungdom i indre Finnmark vært bedre enn den er i dag.

Tallet på søkere til både videregående skole og høyere utdanning forventes imidlertid å øke igjen når de store barnekullene født fra og med 1988 når alderen for videregående og høyere utdanning. Mens det i perioden 1981-85 gjennomsnittlig ble født knappe 51.000 barn pr. år, er det på hele 1990-tallet gjennomsnittlig født knappe 60.000 barn hvert år. Dette gir en økning i ungdomskullene på landsbasis på om lag 15% på 10-15 års sikt, og trolig om lag tilsvarende økning i utdanningsøkingen dersom ikke forholdene på arbeidsmarkedet endrer seg vesentlig. Ungdomskullenes størrelse forventes å øke litt i Finnmark, men ikke like mye som på landsbasis. Både på landsbasis og i Finnmark er dagens kull med 15-19-åringene det minste femårskullet, både sammenligna med tidligere femårskull og med de som kommer til å komme i løpet av inntil 15 år. Av kommunene i indre Finnmark er det bare Karasjok som ligger an til å få vesentlig økning i ungdomskullene på 10-15 års sikt, mens ungdomskullenes størrelse i de øvrige tre kommunene vil forbli uendra eller gå litt tilbake (Se mer om dette i avsnitt 6.3.4). Konkurransen om

skole- og studieplasser vil trolig øke igjen om noen år når de store barnekullene født på 1990-tallet når alderen for videregående og høyere utdanning. Denne konkurransen ser også ut til å gjelde utdanningstilbud i Finnmark, mens konkurransen neppe blir like stor ved utdanningstilbudene i indre Finnmark.

6.3 Endringer i ungdoms situasjon i Indre Finnmark

Totalt sett tilsier både endringene i arbeidsmarkedet og ”utdanningsmarkedet” at ungdoms situasjon når det gjelder utdanning og arbeid i indre Finnmark skal ha bedret seg klart på 1990-tallet. Dette først og fremst på grunn av nedgangen i ungdomskullenes størrelse, og nedgangen i arbeidsledighet. Det siste har ikke skjedd i samme grad i Kautokeino som de andre kommunene, så ungdommens situasjon med tanke på integrering i arbeidslivet forventes ikke å ha endret seg like mye til det bedre i Kautokeino som i de andre kommunene.

6.3.1 Endringer i utdanningsdeltaking og -gjennomføring

Stort sett høg deltaking, men varierende gjennomføring på videregående skole

Vi skal først se på endringene i utdanningsdeltaking på videregående skole. Konkurransen om skoleplassene i videregående skole ble gradvis redusert på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet, og i og med Reform-94 fikk alle 16-18-åringene fra og med 1994 rett til videregående opplæring og konkurransen forsvant helt. Andelen av 16-18-åringene som var i gang med videregående skole økte derfor klart i løpet av 1990-tallet, men faktisk mer fra 1985 til 1990.

Det er likevel fortsatt en del ungdom i alderen 16-18 år som ikke går på videregående skole i Finnmark, og indre Finnmark. Spesielt er det få menn i alderen 16-18 år fra Kautokeino som går på videregående skole, men andelen har også vært lav i Porsanger og Karasjok enkelte av de siste årene.

Selv om andelen menn i alderen 16-18 år som tar videregående utdanning i noen kommuner er lav, er utdanningsdeltakinga på videregående nivå i indre Finnmark i hovedsak økende. At så mange går på videregående skole betyr imidlertid ikke at alle oppnår yrkeskompetanse eller studiekompetanse. En viss andel av elevene gjennomfører ikke utdanningen, og tidligere undersøkelser har vist at denne andelen er lav i noen grupper i indre Finnmark. En undersøkelse av gjennomstrømningen og kompetanseoppnåelsen til elever under samisk videregående opplæring²¹ (Røkenes 2000), viste at kompetanseoppnåelsen var klart lavere blant menn enn kvinner, da over en tredel av mennene avsluttet utdanninga på videregående skole før oppnådd kompetanse. Dette gjaldt bare 15% av kvinnene. Undersøkelsen viste også at kompetanseoppnåelsen var lavere blant elever ved de videregående skolene i Kautokeino og Karasjok, enn blant samiskspråklige elever ved fylkeskommunale skoler. Det er altså fortsatt et problem i indre Finnmark at en relativt stor andel av unge menn avslutter videregående utdanning før oppnådd kompetanse.

---

²¹ Omfatter elever ved de samiske videregående skolene i Kautokeino eller Karasjok, og elever som har samisk språkopplæring ved fylkeskommunale videregående skoler.

Tabell 6.1 *Andel av 16-18-åringer i gang med videregående skole pr. 1.10., etter bostedskommune.*

Kommune	Kjønn	1985	1990	1995	1998	1999	2000
Kautokeino	Menn	43	52	76	53	73	71
	Kvinner	65	70	88	89	96	88
Porsanger	Menn	63	80	82	79	78	84
	Kvinner	71	74	91	86	92	93
Karasjok	Menn	46	54	78	95	94	67
	Kvinner	64	65	78	84	89	77
Tana	Menn	62	66	96	88	85	92
	Kvinner	69	75	90	85	90	86
Finnmark	Menn	59	73	83	81	83	81
	Kvinner	65	76	86	86	88	87
Landet	Menn	72	81	89	90	90	
	Kvinner	75	82	90	92	91	

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Seksjon for utdanning og befolkning

Økende utdanningsdeltaking på høyere nivå, særlig blant kvinner

Andelen 19-29-åringer i gang med eller underveis med høyere utdanning, økte klart på 1990-tallet, og økte også klart mellom 1985 og 1990. Andelen økte betydelig mer blant kvinner enn menn, slik at forskjellen i utdanningsdeltaking på høyere nivå mellom kjønnene har økt, både i Finnmark og indre Finnmark. Lavest andel som er i gang med høyere utdanning i denne aldersgruppa er det blant menn i Kautokeino, Karasjok og Porsanger.

I Kautokeino og Karasjok er andelen kvinner i denne aldersgruppa som er under høyere utdanning klart høyere enn i Finnmark, spesielt i Kautokeino. Det er først og fremst disse høye andelenene blant kvinner som gjør at det er så store forskjeller mellom menn og kvinner i disse kommunene.

Tabell 6.2 *Andel av 19-29-åringer i gang med høyere utdanning pr. 1.10., etter bostedskommune²².*

Kommune	Kjønn	1985	1990	1995	1998	1999	2000
Kautokeino	Menn	4	6	6	11	10	12
	Kvinner	4	17	23	32	32	39
Porsanger	Menn	5	13	8	12	10	11
	Kvinner	5	17	16	14	19	22
Karasjok	Menn	8	11	12	12	14	11
	Kvinner	10	15	20	26	23	24
Tana	Menn	8	11	14	16	15	15
	Kvinner	11	18	20	20	19	18
Finnmark	Menn	5	9	11	13	14	14
	Kvinner	7	14	17	22	22	23
Landet	Menn	10	13	17	17	18	
	Kvinner	10	15	21	23	24	

Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Seksjon for utdanning og befolkning

²² Omfatter altså bare studenter som er registrert bosatt i kommunen. Studenter fra kommunene som har meldt flytting til studiestedet, kommer altså ikke med i tallene.

Utdanningsnivået blant befolkningen i indre Finnmark økte på 1990-tallet

På samme måte som for videregående utdanning, er det også av interesse å vite i hvilken grad ungdommen fullfører utdanningene de deltar på. Noe direkte mål på dette har vi imidlertid ikke tilgang til. I tillegg er et like interessant spørsmål om ungdommene som tar utdanning kommer tilbake til hjemkommunen eller andre kommuner i indre Finnmark (eller Finnmark), eller om andre unge med høyere utdanning bosetter seg i kommunene. Den totale effekten av dette kan måles ved i hvilken grad utdanningsnivået i kommunene har økt på 1990-tallet. Andelen personer med høyere utdanning av befolkningen over 16 år har i Finnmark økt fra 10 til 18% mellom 1987 og 1999. I Porsanger og Tana har andelen vokst tilsvarende fra henholdsvis 10 og 8% til 18 og 16%. Veksten i Kautokeino og Karasjok har vært sterkere, fra henholdsvis 8 og 12% til 19 og 23%. I disse kommunene er det likevel blant kvinner at andelen med høyere utdanning har økt mye, mens den blant mennene har økt lite. Av kvinnene over 16 år i Karasjok og Kautokeino har henholdsvis 27 og 24% i dag høyere utdanning, mens den tilsvarende andelen blant menn er henholdsvis 17 og 12%. Den store forskjellen i utdanningsdeltaking på høyere nivå mellom kjønnene, har altså fått konsekvenser for utdanningsnivået blant menn og kvinner i disse kommunene, og må forventes å resultere i enda større forskjeller på sikt. Også i Tana er utdanningsnivået klart høyere blant kvinner enn menn, mens det er små forskjeller i Porsanger.

6.3.2 Nedgang i arbeidsledighet blant ungdom

Som tidligere vist har arbeidsledigheten i kommunene i indre Finnmark gått klart tilbake på 1990-tallet, men ligger fortsatt på et høyt nivå i Kautokeino. Arbeidsledigheten blant ungdom har også gått klart tilbake i alle kommuner, og i hovedsak har dette skjedd mellom 1995 og 1998. Ungdomsledigheten ligger likevel på et klart høyere nivå i Kautokeino enn i de andre kommunene.

Tabell 6.3 *Andel av **bosatte** 16-29 åringer²³ som er registrert helt arbeidsledige eller deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak*

	1995	1998	2000 ²⁴
Kautokeino	15 %	11 %	11 %
Porsanger	13 %	8 %	8 %
Karasjok	11 %	8 %	7 %
Tana	11 %	6 %	5 %
<i>Finnmark</i>	<i>11 %</i>	<i>6 %</i>	<i>6 %</i>
Landet	8 %	3 %	3 %

Kilde: SSB/AETAT

Det har altså vært en forventa reduksjon i ledigheten blant ungdom, som delvis er en følge av at den generelle arbeidsmarkedssituasjonen er bedra og tilgangen til utdannings-tilbud er god, og delvis en følge av en reduksjon i ungdomskullenes størrelse. Ledighets-

²³ Det finnes ikke tall for Arbeidsstyrken (summen av sysselsatte, helt arbeidsledige og deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak) for personer i alderen 16-29 år på kommunenivå. Vi har derfor valgt å se ledigheten i forhold til antallet personer i denne aldersgruppa. Dette betyr samtidig at den offisielle arbeidsledighetsprosenten i denne aldersgruppa, som regnes av Arbeidsstyrken, ligger på et betydelig høyere nivå enn tallene i tabellen over.

²⁴ Tallene for kommunene og Finnmark i år 2000 er beregna tall for årsgjennomsnitt basert på tall for helt ledige i månedene november og desember 2000. Tallene for deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak er årsgjennomsnittstall.

nivået er likevel svært høgt blant ungdom i Kautokeino, og også over gjennomsnittet i Finnmark i Porsanger og Karasjok. Nivået i Finnmark er videre klart høyere enn nivået i landet, men forskjellene i ledighet blant ungdom i dag mellom kommunene, Finnmark og landet er i stor grad de samme som vi ser i den generelle arbeidsmarkedssituasjonen. Mellom 70 og 80% av de arbeidsledige i aldersgruppa 16-29 år i kommunene i indre Finnmark er i dag menn. Bortsett fra i Kautokeino er det svært få kvinner i denne aldersgruppa som er registrert ledige eller deltar på arbeidsmarkedstiltak.

6.3.3 Endringer i ungdoms velferdsmessige situasjon?

På dette feltet er det vanskelig å finne gode indikatorer for hvordan utviklinga har vært på 1990-tallet, og vi kan ikke si noe entydig om dette basert på tilgjengelig statistikk. En indikator på ”mangel på velferd”, er antallet sosialhjelpstilfeller blant 18-24-åringene. Koblingen mellom denne indikatoren og ungdomsservicekontorenes virksomhet er imidlertid svak, da ungdomsservicekontorene ifølge egne utsagn ikke har mye kontakt med sosialhjelpstilfeller. Vi kan likevel ikke se bort fra at tiltak i regi av kontorene kan ha nådd denne gruppa, uten at vi forventer at det skal gi seg utslag i sosialhjelpsstatistikken.

Tabell 6.4 *Antall sosialhjelpstilfeller 18-24 år i prosent av antallet 18-24 åringer. Årsgjennomsnitt for flere år²⁵.*

	Årsgj.snitt 1992-94	Årsgj.snitt 1995-97	Årsgj.snitt 1998-2000
Kautokeino	11 %	10 %	9 %
Porsanger	11 %	18 %	20 %
Karasjok	11 %	14 %	12 %
Tana	10 %	10 %	9 %
<i>Finnmark</i>	<i>11 %</i>	<i>12 %</i>	<i>12 %</i>
Landet	11 %	10 %	8 %

Kilde: SSB, Hjulet, Styrings- og informasjonshjulet om helse- og sosialtjenesten i kommunene.

Andelen av 18-24-åringene som får sosialhjelp kan forandre seg betydelig fra år til år. Av kommunene i indre Finnmark er det først og fremst Porsanger som skiller seg ut med høy andel sosialhjelpstilfeller i denne aldersgruppa. Spesielt i Porsanger, men også i Karasjok, steg andelen mellom 1992-94 og 1995-97, mens den i Kautokeino og Tana var stabil. De siste årene har andelen sosialhjelpstilfeller i denne aldersgruppa gått litt tilbake i Karasjok, Tana og Kautokeino mens den har økt litt i Porsanger. Det er bare i Porsanger at denne andelen er klart høyere enn gjennomsnittet i Finnmark i dag. Vi ser ellers at andelen sosialhjelpstilfeller har holdt seg på samme nivå i Finnmark, mens den på landsbasis har gått tilbake.

Forskjellene mellom kommunene, spesielt Porsangers høye andel sosialhjelpstilfeller, kjenner vi ikke bakgrunnen for. Forskjellene kan være reelle i den forstand at behovet for sosialhjelp er ulikt i kommunene, men det kan også ha med ulik praksis ved de ulike sosialkontorene å gjøre, eventuelt ulik praksis ved arbeidskontorene i forhold til i hvilken grad unge arbeidssøkere henvises videre til sosialkontorene.

²⁵ Tallene varierer en del fra år til år, og for å få fram utviklinga over 1990-tallet har vi valgt å se på årsgjennomsnittstall for tre og tre år om gangen.

6.3.4 Endringer i ungdomskullenes størrelse og flyttemønster

Det er et mål for kommunene å rekruttere egen ungdom tilbake til kommunene, eller ny ungdom til kommunene. I hvilken grad ungdom har valgt å bosette seg i kommunene kan måles på flere måter. Det enkleste er å måle netto flyttebalanse i visse årskull over en periode på flere år, ved å sammenligne størrelsen på årskullene ved starten og slutten av den aktuelle perioden. Det er bare slike data vi her har hatt tilgang til, og disse gir altså bare nettotall for flytting.

Før vi gjør dette er det viktig å vite noe om ungdomskullenes størrelse, om disse har endra seg vesentlig på 1990-tallet, da dette også bidrar til hvilke forventninger en kan ha om hvor mange ungdommer som vil bosette seg i kommunene i framtida.

Endringer i ungdomskullenes størrelse på 1990-tallet og framover i tid

Her har vi først sett på størrelsen på ungdomskullene når de var i alderen 15-19 år i 1985, 1990, 1995 og 2000. Deretter har vi sett på hva de forventes å være i 2005, 2010 og 2015 ut fra antallet 10-14, 5-9 og 0-4 åringer i år 2000, sett i forhold til hva tilsvarende antall var i disse aldersgruppene for henholdsvis 5, 10 og 15 år siden. Dette gir rene utsiktstall for vekst- eller tapspotensiale i forhold til år 2000, altså om utgangspunktet i form av størrelser på årskull, er bedre eller dårligere enn det var for 5, 10 og 15 år siden. Dette er igjen multiplisert med forholdet mellom antallet i aldersgruppa 15-19 år i 2000 og 1985, slik at 1985 blir basisår i hele analysen. Vi har også laget utsiktstall som er korrigert for forventa flytting gjennom de aktuelle aldersfasene, og der forventningen er satt til gjennomsnittlig flytting på 1990-tallet.

Selv om en del av 15-19-åringene gjerne har flyttet fra hjemkommunen for å ta utdanning, er det de færreste av disse som melder flytting til folkeregisteret. Tallet på 15-19-åringer i kommunen er derfor i all hovedsak et tall for antall ungdom i denne alderen fra kommunen, altså før ungdommen selv har begynt med registrert flytting. Tallet på 15-19-åringer i 1985 var på et toppnivå både på landsbasis og i Finnmark ut fra at tallet på fødte i årene 1966-70 er de høyeste tallene vi har hatt i landet.

Tabell 6.5 *Indeks for endring i antall 15-19-åringer 1985-2000, og utsiktsanalyse for antallet 15-19-åringer 2005-2015. Antallet 15-19 åringer i 1985=100. I utsiktsanalysen er presentert både rene utsiktstall og utsiktstall korrigert for forventa flytting gjennom femårs aldersfaser på 1990-tallet.*

Kommune	15-19 år 1985 (født 1966- 70)	15-19 år 1990 (født 1971- 75)	15-19 år 1995 (født 1976- 80)	15-19 år 2000 (født 1981- 85)	Utsikts- analyse	15-19 år 2005 (født 1986- 90)	15-19 år 2010 (født 1991- 95)	15-19 år 2015 (født 1996- 2000)
Kautokeino	100	94	85	81	Ren utsikt	72	81	66
					Korr. utsikt	70	76	60
Porsanger	100	87	69	69	Ren utsikt	71	67	61
					Korr. utsikt	68	64	52
Karasjok	100	70	63	67	Ren utsikt	80	85	75
					Korr. utsikt	82	85	77
Tana	100	90	59	61	Ren utsikt	59	54	56
					Korr. utsikt	57	51	51
Finnmark	100	83	62	59	Ren utsikt	65	70	63
					Korr. utsikt	64	66	54
Landet	100	93	80	80	Ren utsikt	89	95	94
					Korr. utsikt	91	97	98

Kilde: NIBR, befolkningsfiler og Statistisk Sentralbyrå, Befolkningsstatistikk.

Generelt ser vi at tallet på 15-19-åringer antagelig nå er på det laveste etter nedgangen som begynte midt på 1980-tallet både i landet og i Finnmark, og at antallet vil stige i alle fall de neste 10 år, men mye mer på landsbasis enn i Finnmark. Antallet 15-19-åringer ble altså redusert mye mer i Finnmark enn på landsbasis mellom 1985 og 2000. I Finnmark var reduksjonen på hele 40%, mens den på landsbasis var på 20%. Fram mot år 2015 vil tallet på 15-19-åringer i landet nesten nå det nivået det var på i 1985. I Finnmark vil tallet bare stige litt de nærmeste 10 år, for deretter å synke betydelig etter år 2010. Det rent demografiske vekstpotensialet er noe større, men vil antagelig bli redusert som følge av netto utflytting. Totalresultatet av dette blir at tallet på 15-19-åringer i Finnmark på 25 år blir redusert med en tredel, og på 30 år nesten blir halvert.

Alle kommunene i indre Finnmark fikk redusert tallet på 15-19-åringer merkbart mellom 1985 og 2000. Minst var reduksjonen i Kautokeino, der den òg har kommet mest gradvis. I Karasjok skjedde det meste av reduksjonen mellom 1985 og 1990, mens den i Porsanger og Tana skjedde mest mellom 1990 og 1995. Størst reduksjon totalt sett har det vært i Tana, om lag på nivå med Finnmark, mens Karasjok og Porsanger har hatt noe mindre reduksjon.

Når vi ser fem til femten år framover i tid, forventes tallet på 15-19-åringer å stige noe i Karasjok, men synke i de øvrige kommunene. I Kautokeino forventes tallet å gå noe i bølger; ned de første fem år, for deretter å stige de neste fem år, og deretter å synke betydelig igjen. I Porsanger vil tallet gå litt ned fram til år 2010, og deretter betydelig ned. I Tana, som hadde størst reduksjon i perioden 1985-2000, forventes ytterligere reduksjon fram mot år 2010, for deretter å ligge på dette nivået som er det halve av hva det var i 1985. Totalt sett tilsier dette at Porsanger og Tana får den største reduksjonen i ungdomskullenes størrelse, mens Karasjok får minst reduksjon i ungdomskullene sammenligna med 1985. Mens det i dag er Kautokeino som har de største ungdomskullene å rekruttere tilbake, vil det seinere være Karasjok som vil ha det, men da altså målt i forhold til størrelsen på ungdomskullene i de respektive kommunene i 1985. I og med at Kautokeino hadde en svært høg andel ungdom i 1985, har Kautokeino sammen med Karasjok et klart bedre utgangspunkt for å rekruttere ungdom til kommunene enn Porsanger og Tana. Tana og Porsanger sin situasjon er egentlig typisk for utkantkommunene, og ligner mer på situasjonen i kystkommunene av Finnmark enn de øvrige kommunene i indre Finnmark.

Effekter av ungdoms flytting på 1990-tallet

Her har vi sett på endringa i størrelsen på fem og fem årskull over 1990-tallet, de født 1966-70, de født 1971-75 og de født 1976-80. I løpet av 1990-tallet gjennomlever disse årskullene aldersfasene henholdsvis 20-24 til 30-34, 15-19 til 25-29 og 10-14 til 20-24. Vi har delt 1990-tallet i to perioder, 1990-95 og 1995-2000. Generelt, både for ungdomsgruppa og alle flyttere, var det på første del av 1990-tallet om lag flyttebalanse i Finnmark, det vil si at utflyttinga fra fylket og innflyttinga til fylket omtrent var like stor. Fra og med 1995 har det vært klart større utflytting enn innflytting. Størst netto utflytting var det i årene 1996-98, men også for 1999 og 2000 hadde Finnmark et klart flyttetap. For landet totalt har det vært et lite flytteoverskudd som følge av innvandring gjennom hele 1990-tallet, noe som også gjelder de årskullene vi her ser på (jamfør Tabell).

Forskjellen på første og andre halvdel av 1990-tallet kommer også klart fram i nettoflyttetalla for ungdomskulla i indre Finnmark. I den første perioden, 1990-95 hadde Finnmark et lite flytteoverskudd i begge femårskull født 1966-75. I løpet av perioden økte alderen på disse personene fra 15-24 år til 20-29 år. Kommunene i indre Finnmark hadde også stort sett flyttebalanse eller -overskudd i disse to femårskullene. Unntakene var

Porsanger og Tana som for det eldste femårskullet hadde noe flyttetap, i størst grad blant kvinner fra Tana, men også noe blant menn fra Porsanger og Tana.

I den siste perioden på 1990-tallet har både Finnmark og kommunene i indre Finnmark stort sett hatt netto utflytting i de tre femårskullene vi ser på, både blant kvinner og menn. Utflyttinga har ikke vært så stor blant femårskullet født 1976-80, men mange av disse er under utdanning og har derfor enda ikke tatt utflytting, slik at tallene her ikke gir så klare indikasjoner på hvordan flyttebalansen vil bli i dette femårskullet over lengre tid. Dette femårskullet var i 2000 i alderen 20-24 år. I det midterste femårskullet, født 1971-75, er det Tana som har hatt størst flyttetap, ved at femårskullet totalt er redusert med nærmere 20%. Tallet på kvinner i dette femårskullet har ellers blitt redusert med 15% i Kautokeino, mens tallet på menn i samme kommune er redusert med knappe 10%. I Porsanger og Karasjok har flyttetapet vært relativt lite i dette femårskullet i denne perioden. For det eldste femårskullet, født 1966-70, har det også vært noe flyttetap gjennom femårsperioden, men det er først og fremst blant menn i Porsanger at flyttetapet har vært stort, da dette femårskullet på fem år er redusert med nesten 30%. Reduksjonen blant menn i Karasjok og kvinner i Kautokeino har vært på 12-15%, mens reduksjonen ellers har vært under 10%.

Tabell 6.6 *Indeks for endring i størrelsen på femårskull som følge av flytting gjennom to femårsperioder på 1990-tallet. Indeks = 100 betyr flyttebalanse, under 100 flyttetap, og over 100 flytteoverskudd.*

Kommune	Kjønn	Perioden 1990-95		Perioden 1995-2000			Hele perioden 1990-2000	
		Netto årskull 1966-70	Netto årskull 1971-75	Netto årskull 1966-70	Netto årskull 1971-75	Netto årskull 1976-80	Netto årskull 1966-70	Netto årskull 1971-75
Kautokeino	Menn	99	100	93	91	99	93	91
	Kvinner	111	99	88	85	90	98	84
Porsanger	Menn	86	111	71	93	104	61	103
	Kvinner	97	99	95	95	101	93	95
Karasjok	Menn	99	116	85	94	93	85	108
	Kvinner	96	107	95	99	92	91	106
Tana	Menn	89	101	91	82	98	81	83
	Kvinner	79	98	95	82	87	75	81
Finnmark	Menn	103	103	85	92	97	88	95
	Kvinner	102	103	86	94	98	88	97
Landet	Menn	102	101	102	103	102	104	104
	Kvinner	102	102	102	103	104	105	106

Kilde: NIBR, befolkningsfiler og Statistisk Sentralbyrå, Befolkningsstatistikk. Grunnlagsdata fra SSB

For det eldste femårskullet kan en i stor grad oppsummere flyttingene gjennom hele 1990-tallet, da disse personene i år 2000 var i alderen 30-34 år og trolig i stor grad hadde gjort seg ferdig med "ungdomsflyttingene". Det viser seg da at flyttetapet har vært størst blant menn fra Porsanger, med nesten 40% reduksjon av femårskullet på ti år. Det skal her legges til at tallet på 20-24-årige menn i 1990 var "unormalt" høgt i Porsanger både sammenligna med de andre kommunene og sammenligna med tallet på 20-24-årige kvinner i kommunen. Trolig har mange av disse vært ansatt i forsvarsvirksomhet, og bare midlertidig vært stasjonert i Porsanger²⁶. Denne hypotesen styrkes av at tallet på 15-19-årige menn i 1985 (det samme femårskullet) var langt lavere i Porsanger, noe som

²⁶ Dette gjelder ikke vernepliktige, som ikke melder flytting til folkeregisteret, men befal og engasjert personell i Forsvaret.

medfører at flyttetapet over 15-årsperioden 1985-2000 bare er på om lag 15%. Tana har ellers hatt et flyttetap i dette femårskullet på 20-25% over hele 1990-tallet, størst blant kvinner, men hadde også noe flyttetap mellom 1985 og 1990 blant menn i dette femårskullet som utligner kjønnsforskjellene og gir stort flyttetap både blant menn og kvinner over 15-årsperioden. Tallet på menn i Karasjok har i samme femårskull og samme periode blitt redusert med om lag 15%. Ellers er reduksjonene over tiåret på under 10%, og slik sett relativt lave, lavere enn i Finnmark totalt, der reduksjonen i dette femårskullet over 1990-tallet har vært på 12% både blant menn og kvinner.

Totalt sett er det Tana som gjennom 1990-åra har hatt størst netto utflytting av de fire kommunene, med betydelig netto utflytting i begge de eldste femårskullene, både blant menn og kvinner. Ellers er det som nevnt i det eldste femårskullet med menn fra Porsanger og Karasjok, samt det midterste femårskullet (født 1971-75) med kvinner fra Kautokeino, at det har vært nevneverdige reduksjoner av femårskullene gjennom 1990-tallet. Karasjok utmerker seg i den andre retningen med klart flytteoverskudd blant både menn og kvinner over hele 1990-tallet i femårskullet født 1971-75.

6.4 Oppsummering, utfordringer for kommunene og ungdomsservicekontorene

Som nevnt er det vanskelig å knytte endringene ovenfor spesifikt til politiske eller andre tiltak, som bl.a. ungdomsservicekontorenes virksomhet og tiltak. Trolig er de ”store” endringene på arbeidsmarkedet og ”utdanningsmarkedet” de viktigste årsakene til de utviklingstrekk som en har sett i ungdoms situasjon. Men endringene viser i alle fall hvilke utfordringer kommunene står overfor når det gjelder ungdommens situasjon, og på hvilke områder ungdomsservicekontorene kan sette inn tiltak.

Endringene i ungdoms situasjon i indre Finnmark på 1990-tallet kan oppsummeres på følgende måte når det gjelder utdanning, arbeid og flytting:

- Utdanning:** Utdanningsdeltakinga har økt, men mye mer blant kvinner enn menn. Utdanningsdeltakinga er fortsatt relativt lav blant menn, særlig når det gjelder det å ta høyere utdanning. Dette altså selv om tilgangen på høyere utdanning for tida er svært god.
- Arbeid:** Arbeidsledigheta blant ungdom har gått klart ned, men er fortsatt høy i Kautokeino, og over gjennomsnittet i Finnmark i Porsanger og Karasjok. I alle kommunene er en høy andel av de ledige ungdommene menn, få er kvinner.
- Flytting:** Kautokeino og Karasjok har på sikt bedre muligheter for rekruttering av ungdom enn Porsanger og spesielt Tana, på grunn av at barne- og ungdomskullene er større. Tanas ugunstige stilling forsterkes av at det er den av kommunene som gjennom 1990-tallet har hatt størst netto flyttetap gjennom ungdomsfasen, og dersom denne trenden fortsetter vil kommunen kunne få store rekrutteringsproblemer.

Selv om situasjonen har endra seg til det bedre for ungdom i indre Finnmark når det gjelder utdanningsdeltaking og integrering i arbeidslivet, er det fortsatt utfordringer på disse områdene, spesielt i Kautokeino. Det er i hovedsak de unge mennene som ikke tar utdanning eller er utenfor ordinært arbeidsliv, og dette selv om unge menn har vært en

prioritert målgruppe i tiltaksarbeid både når det gjelder utdanningsmotivering og arbeidstrening.

Når det gjelder flytting blant ungdom er utfordringene ulike i de fire kommunene. Størst utfordringer har Tana kommune med små ungdomskull og stor netto utflytting blant ungdom på 1990-tallet, men også de andre kommunene har eller vil få utfordringer når det gjelder rekruttering av ungdom.

7 Avslutning

Gjennom evalueringen er det på flere måter vist hvor ulike kommunene er, og at de står overfor ulike utfordringer. Kommunene hadde i utgangspunktet litt ulike begrunnelser for å opprette ungdomsservicekontor, men ideen om hvordan kontorene skulle jobbe var den samme for alle. I noe varierende grad er prosjektet med ungdomsservicekontor begrunnet med ungdoms situasjon i kommunene, men spesielt for Kautokeino og Karasjok sin del var ungdoms manglende integrering i arbeidsliv og utdanning en sentral del av begrunnelsen for å iverksette tiltaket. At Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark var i sluttfasen, et program som også hadde fokus på ungdoms situasjon, forsterker at dette var en sentral del av begrunnelsen.

Men som vi har vært inne på tidligere har det også vært andre begrunnelser knyttet til iverksettingen av prosjektet med ungdomsservicekontor, begrunnelser som i større grad er knyttet til ungdoms generelle situasjon der en står overfor viktige valg i livet og det informasjonsbehovet dette utløser, som det offentlige i dag dårlig ivaretar med sin sektororganisering. Fra kommunene sin side har en viktig del av begrunnelsen vært at med ungdomsservicekontorene kan en få en instans som kan samordne ungdomstiltak, og kanskje også få en aktør som er pådriver i det offentliges forsøk på å nå ungdom med informasjon og tiltak.

Både de spesifikke situasjonene i de enkelte kommunene, og de generelle formålene med ungdomsservicekontorenes virksomhet har preget ungdomsservicekontorenes virksomhet, men kanskje i større grad det siste enn det første. I tillegg har den enkelte prosjektleders kompetanse og interesser påvirket hvilket innhold i form av tiltak det enkelte ungdomsservicekontor har iverksatt. Og organisering og iverksetting har både påvirket utformingen av kontorenes virksomhet, hvilke tiltak som er prioritert og hvilke tiltak som er gjennomført.

Ulik utvikling og ulike utfordringer i kommunene

Kautokeino var sammen med Karasjok først ute med å søke om midler til ungdomsservicekontor. Noe som særpreger Kautokeino er stor arbeidsledighet, dette gjelder også blant ungdom. Samtidig har kommunen høyest andel ungdom i Indre Finnmark. Kautokeinoundommen har i løpet av 90-tallet blitt mer lik annen ungdom i Finnmark når det gjelder tilknytning til hjemstedet, bosettingsønsker og planer om utdanning. Eksamensresultatene fra grunnskolen i Kautokeino er sammen med Karasjok dårligere enn i resten av fylket. Også når det gjelder gjennomstrømningen og kompetanseoppnåelsen i de videregående skolene i Kautokeino og Karasjok skiller disse seg ut; færre ungdommer starter på videregående utdanning, flere slutter før de er ferdige og kompetanseoppnåelsen er relativt lav sammenlignet med andre videregående skoler. I Kautokeino er det fortsatt et problem at unge menn ikke tar utdanning eller i stor grad er ledige, om enn ikke i like stort omfang som på begynnelsen av 90-tallet. Dette til tross for at unge menn har vært en prioritert målgruppe både gjennom ulike prosjekter i omstillingsprogrammet, og gjennom enkelte av Infonuorras tiltak. Til tross for at

kommunen er av de som har størst utfordringer i forhold til integrering i arbeid og utdanning for ungdom, har ikke videre drift av Infonuorra blitt prioritert det siste året. Dette må ses i sammenheng med kommunens generelt dårlig økonomiske situasjon.

I Karasjok er det ikke lenger samme tendens som før at unge menn er en gruppe som faller utenfor både skole og arbeidsmarked. Kommunen har noen fellestrekk med Kautokeino når det gjelder redusert hjemstedstilknytning, dårlig gjennomstrømning i utdanning og svake eksamensresultater i grunnskolen. Arbeidsledigheten er imidlertid mye lavere enn i Kautokeino, selv om den er over gjennomsnittet i fylket. Karasjok kommune har gitt Infonuorra gode og stabile rammebetingelser, noe som har gjort at kontoret har vært i stand til å arbeide på lang sikt. Utfordringene med hensyn til ungdommen i kommunen er kanskje i større grad knyttet til ungdoms generelle utfordringer, og samisk ungdoms utfordringer, enn til spesifikke problem i kommunen.

Vi har ikke en like fyldig beskrivelse av ungdommens situasjon i Porsanger og Tana sammenlignet med Kautokeino og Karasjok. Skoleprestasjonene i grunnskolen i disse to kommunene er på landsgjennomsnittet, og altså relativt gode, noe også utdanningsdeltakingen i hovedsak er. Unntaket er at utdanningsdeltakingen blant unge menn i Porsanger er noe lavere. Arbeidsledigheten i Porsanger er også noe over fylkesgjennomsnittet, mens den i Tana er lavere. I Porsanger er det altså fortsatt i noen grad manglende integrering av unge menn i arbeidsliv og utdanning. Porsanger og spesielt Tana har mindre ungdomskull enn Kautokeino og Karasjok, og Tana har dessuten relativt stort flyttetap gjennom ungdomsfasen. Dette gir disse to kommunene, og da spesielt Tana, større utfordringer enn Kautokeino og Karasjok når det gjelder rekruttering og tilbakeflytting av unge som tar utdanning.

Kontorenes fokus

Ungdomsservicekontorene og virksomheten i kontorenes regi har endret seg noe underveis. Alle kontorene har imidlertid gjennomført både utdannings- og yrkestiltak, velferds- og trivselstiltak, kontakttiltak og internasjonalisering. Ungdomsinformasjon har hele tiden vært basisen i kontorenes virksomhet.

Det har vært rom nok for å sette i gang aktiviteter som har blitt aktuelle uten at det i utgangspunktet var meningen at dette skulle være en del av kontorenes virksomhet, for eksempel utveksling og internasjonalisering. Dette betyr ikke at slike tiltak som ”dukker opp” i prosjektet ikke passer inn i virksomheten. På den ene siden kan dette ses på som et uttrykk for at kontorene er fleksible. På den annen side kan dette ses på som et uttrykk for at prioriteringen av tiltak er tilfeldig.

Enkelte av de på forhånd planlagte tiltakene og organiseringen var ikke gjennomførbare, enten på grunn av endret holdning fra samarbeidspartneren, på forhånd lite gjennomtenkte og ikke utprøvde løsninger eller mangel på finansiering og tilfredsstillende rammebetingelser. I tillegg har kontorene gjennomført tiltak som underveis er endret og utviklet, både i navn og utforming, og de fire kommunene gjennomfører gjerne sine egne lokale varianter av en felles ide. Og ungdomskonferansen i Tana i 2000 la føringer på fase to som innebar en rekke nye aktiviteter som ungdommen selv ønsket skulle komme i gang.

Kautokeino la i en tidlig fase mest vekt på kontakttiltak, men har etter hvert satset mer på yrkestiltak og velferdstiltak (medieprosjekter). Karasjok har satt inn ekstra innsats på internasjonalisering, entreprenørskap og en oppdatert hjemmeside. Porsanger har gjort mer enn de andre kommunene i forhold til småjobbsentral, og fikk tidlig i gang et ungdomsprevensjonskontor. Tana har gjennomført noen tiltak som de andre ikke har, for eksempel i forhold til pendlerbuss og jobbsøking.

Den ulike profilen som kontorene i kommunene har fått, henger ikke nødvendigvis sammen med at det er ulike og spesifikke behov i kommunene, men kan oftere føres tilbake til mer generelle behov som ungdom i enhver kommune har. Det finnes nok av udekkede behov, og nok av mulige tiltak og aktiviteter som kontorene har kunnet engasjere seg i. Med utgangspunkt i beskrivelsen av hva de enkelte kontor har lagt mer vekt på enn andre ville det for eksempel vært mest behov for yrkestiltak i Kautokeino som har rekordhøy arbeidsledighet, og kontakttiltak i Tana og Porsanger som har minst ungdomskull og størst fraflytting. Samtidig er det selvfølgelig også gjennomført tiltak som henger godt sammen med de spesielle behovene i en kommune, et eksempel er kontakttiltaket Ung Nytt i Tana som kom i gang allerede i 1998, eller pendlerbussundersøkelsen begrunnet i kommunens spesifikke behov.

En konklusjon er at kontorene har prioritert ulikt og noen ganger tilfeldig.

Usikre rammevilkår og mangel på formalisert samarbeid kan være andre momenter som forklarer endringen i kontorenes fokus.

Usikre rammevilkår

Usikre rammevilkår har til en viss grad satt sitt preg på driften av ungdomsservicekontorene i Indre Finnmark. I startfasen var det flere runder med avklaring av kontorenes finansiering, før en endte opp med et spleiselag for en første fase hvor alle de tiltenkte finansiørene utenom Aetat var med. I første omgang var bevilgningene så små at kontorene hadde lite handlingsrom for å sette i gang aktiviteter, og de måtte raskt søke om tilleggsfinansiering. Senere skulle det søkes om videreføring i fase to. Arbeidet med å skaffe finansiering har derfor tatt mye tid både når det gjelder ekstern finansiering og ikke minst å skaffe kommunenes egenandel. Den usikre finansieringen har i liten grad preget Inonuorra i Karasjok, hvor det i god tid har vært gitt signaler og bevilget penger til videre drift. Den usikre finansieringen har i størst grad preget Kautokeino. Ustabilitet i bemanningen både på kontorene og i fylkeskommunen, og i lange perioder enmannsbemanning, har vært en annen side ved driften av ungdomsservicekontorene som har gitt skiftende rammer for aktiviteten. Også her har stabiliteten og bemanningen vært best i Karasjok, mens Tana og Porsanger har det meste av tiden vært enmannsbetjent, og Kautokeino har etter hvert hatt noen utskiftninger. Ustabilitet i bemanningen er ikke noe som er spesielt for ungdomsservicekontorene, men gjelder også mange andre tiltak når man velger å organisere dette som tidsavgrensede prosjekter med en usikker fremtid. De usikre rammevilkårene har vanskeliggjort og påvirket innretningen på arbeidet ved ungdomsservicekontorene.

Organisering med rom for fleksibilitet og mangel på forpliktelser

I kapittel fire konkluderte vi med at ungdomsservicekontorenes har et behov for å være fleksible og frie. Deres varemerke eller eksistensberettigelse er på mange måter knyttet til denne stillingen som gir dem muligheter til å forsere saker, til rask oppfølging og kreative løsninger. Et mer fast organisert kontor som har funnet sine faste aktiviteter, med et budsjett og arbeidsdagen fylt opp med faste rutiner, møter og aktiviteter hvor også andre parter er inne i et forpliktende samarbeid, mister mye av denne fleksibiliteten og mulighetene til å engasjere seg i nye prosjekter.

Det er altså en innebygd motsetning i kontorenes organisering: et kontor som skal være permanent er mer bundet opp i form av faste møter, faste arbeidsoppgaver og rutiner, og kan ikke i samme grad være fleksible og snu om på ressursbruken i takt med hvilke muligheter og behov som åpenbarer seg.

Litteratur

Dåvøy, Laila (1999): *Forvaltningspolitisk redegjørelse*. Pressemelding 21/1999 Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Eriksen, Erik Oddvar og Jarle Weigård (1993): "Fra statsborger til kunde. Kan relasjoner mellom innbyggerne og det offentlige reformuleres på grunnlag av nye roller?" I *Norsk Statsvitenskapelig tidsskrift* nr 2 1993 s.111 –131.

Gaski, Margrete og Birgit Abelsen (2000): *Trygdeetatens innkrevingsentral, brukerundersøkelse*. Finnmarksforskning.

Grønroos, Christian (1997): *Markedsføring av tjenester*. Cappelen Akademisk forlag 1997.

Hoëm , Anton(1976): *Makt og kunnskap*. Oslo: Universitetsforlaget.

Karlstad, Stig og Elisabeth Angell: *Ressursknapphet og omstilling i samiske samfunn. Underveisevaluering av Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark*. NIBR notat 1996:130.

Kleven, Terje (1985): *Hva er resultatet av kommunale tjenester?* Notat, NIBR.

Lie, Ivar (1995): *Indre Finnmark i endring*. Utdanning og arbeidsmuligheter i Karasjok og Kautokeino. NIBR rapport 1995:18

March, James og Herbert Simon (1958): *Organizations*. New Organizations. New York: Wiley.

Røkenes, Arild (2000): *Samisk videregående opplæring under Reform 94*. Dimensjonering og lærerkompetanse, gjennomstrømning, oppfølgingstjenesten, organisering og samarbeid. NIBR prosjektrapport 2000:8.

Saxi, Hans Petter (1986): *Skolemotivasjon i Finnmark. Om reproduksjon av utdanningsulikheter*. Alta, NIBR.

(Skålnes, Sigrid og Margrete Gaski 2000: *Tospråklig tjenesteyting*. NIBR prosjektrapport 2000:17.)

Skålnes, Sigrid, Margrete Gaski og Ivar Lie (1999): *Karakterer og læringsutbytte*. En undersøkelse fra grunnskolen i Finnmark. NIBR prosjektrapport 1999:4.

Statistisk sentralbyrå, Kommunefakta pr oktober 2000. SSB.no/kommuner

Troye, Sigurd V. (1990): *Markedsføring: styring av kvalitet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vabo, Signy Irene: Kritiske faktorer for evalueringer av kommunale reformer. I Olaf Foss/Jan Mønnesland (red.): *Evaluering av offentlig virksomhet. Metoder og vurderinger*. NIBRs pluss-serie 4-2000.

Zeithaml, Valerie A. Og Mary Jo Bittner (1996): *Services marketing*. New York: McGraw-Hill Companies, Inc.

Vedlegg 1

Resultater fra spørreundersøkelsene blant ungdom i Porsanger og Kautokeino

Til sammen 70 ungdommer har svart på to spørreundersøkelser i Porsanger og Kautokeino.

Porsanger

55 elever fra videregående skole i Lakselv har svart på spørreundersøkelsen. 99 prosent av de 55 skoleelevene er i alderen 15 til 18 år. Drøyt halvparten, 55 prosent, er gutter. 45 prosent er jenter. Svarprosent: 80.

Kautokeino

15 av de faste brukerne av Infonuorra i Kautokeino har svart på spørreundersøkelsen. Blant disse er to tredjedeler skoleelever, alle så nær som en på videregående skole nivå. Ni av ungdommene er gutter, og seks er jenter. Aldersspredning på disse ungdommene er fra 13 til 28 år.

Resultatene fra undersøkelsene er ikke direkte sammenlignbare

Vurderingene til de to gruppene med ungdommer; skoleelever i Porsanger og faste brukere i Kautokeino, kan ikke uten videre sammenlignes med hverandre. De er derfor rapportert hver for seg. For det første vurderer de ikke det samme kontoret, og for det andre antar vi at i utgangspunktet vil alle de faste brukerne være godt fornøyde med kontoret og slutte sterkere opp om det enn gruppen med skoleelever som er spurt, siden de som har svart er de mest trofaste brukerne av Infonuorra. Hovedpoenget med å spørre denne gruppen har ikke vært å få en pekepinn på hva tverrsnittet av ungdom i Kautokeino mener om kontoret, men å få vite på hvilken måte kontoret har betydning for de som bruker det mest. I Porsanger er situasjonen en annen; her er et tverrsnitt av en stor gruppe med skoleelever spurt, for å få vite hvordan skoleelever i Porsanger generelt oppfatter UngInfo, hvordan de bruker kontoret og hva de forbinder med det.

Spørreundersøkelse blant skoleelever i Porsanger

Hvordan ungdom er omfattet

85 prosent av skoleelevene har vært innom UngInfo en gang eller mer. Elevene kan grovt sett deles inn i to grupper når det gjelder hvor ofte de bruker UngInfo. Den største gruppen, mellom 70 og 80 prosent av elevene, svarer at de sjelden (eller aldri) bruker å

være innom UngInfo. Mellom 20 og 30 prosent av elevene bruker å være innom UngInfo hver måned eller oftere.²⁷

Hjemmesidene

Drøyt halvparten av elevene, det vil si 54 prosent, har en eller flere ganger vært inne og sett på hjemmesidene til UngInfo. Av disse 30 elevene, er 13 inne på hjemmesidene hver uke eller hver måned. En tredjedel har sett på sidene to til fem ganger. De siste 23 prosent har sett på hjemmesidene kun en gang (N=55).

Deltakelse på arrangement i regi av UngInfo

38 prosent har deltatt på ett eller flere arrangement i regi av UngInfo. Dette kan være for eksempel ungdomsutveksling, ungdomsteater, ungdomsradio eller etablererseminar.

Ungdomsprevensjonskontoret i Porsanger

En tredjedel av de spurte har vært på ungdomsprevensjonskontoret (N=54). De som har kommentert dette kontoret er utelukkende positive til kontoret, og gir uttrykk for at dette er bra; "det er et bra tiltak", "de gjør er bra jobb" osv.

Medvirkning

Ungdomskonferanse og ungdomsrådet i Porsanger

Sju av de 55 spurte skoleelevene har vært med på ungdomskonferanse.

Ni av de 55 elevene er med i eller har vært med i ungdomsrådet. På spørsmål om de synes at de har innflytelse på det som skjer i rådet, svarer 40 elever. 12 svarer ja, 26 svarer nei og to vet ikke. De siste 15 svarer ikke på spørsmålet.

Oppfatninger og nytte av UngInfo

Beskrivelser av UngInfo i Porsanger

Ungdommene fikk spørsmål om hvordan de ville beskrive UngInfo for en venn som bor på en annen kant av landet. 41 av 55 ga sine beskrivelser. Ingen av disse beskrivelsene inneholdt noe negativt.

De fleste av beskrivelsene er "nøytrale", det vil si at de verken er positive eller negative. For eksempel "*infokontor for unge*", "*lite kontor med Internett*", "*kontor du kan få info om ting som skjer i Lakselv*". Ingen beskrivelser var negative i forhold til UngInfo. 12 skoleelever beskrev UngInfo først og fremst som noe positivt. Fra korte meldinger som "*veldig positive ting*" og "*nyttig, tar vare på ungdommen*", til lengre forklaringer av typen "*et sted du kan være og gjøre masse rart, sitte på Internett eller bare slappe av, og spørre om ALT*". Ungdommen oppfatter tydeligvis UngInfo som et sted hvor det er hjelpere som gjør det de kan; "*...fikk hjelp selv om det ikke var deres felt*". Det er også et sted hvor det ikke er så strenge grenser for hvilket felt man trenger hjelp til: "*et sted du kan stikke innom når du lurer på noe, har problemer, vil ha sommerjobb. De hjelper ungdom.*"

²⁷ Tabellen er laget ved å kombinere spørsmålene "Har du vært innom UngInfo noen gang?" og "Hvor ofte bruker du å være innom UngInfo?" Noen har kommet med uklare svar, derfor kan ikke oppsummeringen av svarene bli eksakt.

Hvorfor oppsøker skoleungdommen UngInfo?

På dette spørsmålet var det anledning til å krysse av for flere svar. Den viktigste grunnen til at elevene har vært innom UngInfo, er at de ville hente informasjon eller spørre om noe. To tredjedeler oppgir dette som grunn. Å bruke data eller annet kontorutstyr er nest viktigste grunn, og nesten halvparten oppgir dette som grunn. Like mange har vært på UngInfo uten noen spesiell grunn eller for å se seg om. 28 prosent har vært der for å få hjelp til prosjekter. En femtedel har gått dit for å treffe andre ungdommer. Andre grunner for å gå på UngInfo er for å skaffe seg sommerjobb eller diskutere utveksling.

Tabell 1 *Hvorfor oppsøker ungdommen UngInfo?*

	<i>Prosent av de som har vært på UngInfo (47)</i>	<i>Antall elever</i>
Hente informasjon/spørre om noe	64	30
Bruke data eller annet kontorutstyr	47	22
Ikke noe spesielt/for å se meg om	47	22
Få hjelp til prosjekter	28	13
Treffe andre ungdommer	19	9
Annet (diskutere utveksling, se etter sommerjobb, prate og ringe)	11	5

87 prosent av skoleelevene synes at det er enkelt å stikke innom UngInfo. Fire av 55 (sju prosent) oppgir at det er vanskelig for dem å stikke innom UngInfo, fordi kontoret ligger langt unna. Tre (fem prosent) synes det er vanskelig på grunn av åpningstidene.

Hvilken betydning ville det ha for skoleungdommen i Porsanger om UngInfo ble nedlagt?

To tredjedeler av elevene (32 av 50) svarer at det ville ha betydning for dem om UngInfo ble nedlagt. En tredjedel svarer at det ikke ville ha noen betydning. De siste fem har ikke svart på spørsmålet.

Begrunnelsene for de som sier at nedleggelse ikke ville ha betydning for dem, er at de ikke bruker kontoret så mye, eller at de ikke har behov for å dra dit og lignende. Noen av de som ikke bruker kontoret tror at det sikkert er dumt å legge det ned fordi mange andre bruker kontoret.

De som mener det ville ha betydning for dem om kontoret ble lagt ned, begrunner dette først og fremst med at UngInfo er et fint sted å være, man kan bruke Internett og spørre om ting; det vil si at 14 av kommentarene kan oppsummeres med at uten kontoret vil ungdommen miste en base i nærmiljøet. For det andre har UngInfo satt i gang en rekke aktiviteter og prosjekter, og uten kontoret er noen redd for at det blir vanskelig å organisere ting for ungdom. Noen få skriver bare at det er et fint tilbud.

Hvor fornøyde er skoleelevene med UngInfo?

Skoleungdommene svarer i svært stor grad at de er fornøyde med UngInfo, både på spørsmål om svaret eller informasjonen de fikk, hjelpen de fikk, tiden den ansatte hadde til å snakke med dem og ventetiden for å få tak i informasjon. Dette er et svært positivt resultat, sammenlignet med andre brukerundersøkelser hvor publikum er spurt om hvor fornøyde de er med ulike offentlige kontorer.

Tabell 2 Hvor fornøyde er ungdommene med UngInfo? (Prosent)

	<i>Fornøyd</i>	<i>Både fornøyd og misfornøyd</i>	<i>Misfornøyd</i>	<i>N</i>
Svaret eller informasjonen du fikk	90	5	5	38
Hjelpen du fikk	97	3	-	37
Tiden den ansatte hadde til å snakke med deg	94	3	3	36
Ventetiden for å få tak i informasjon	92	8	-	37

Selv om 94 prosent svarer at de var fornøyde med tiden den ansatte hadde til å snakke med dem, er det 16 prosent som (på et annet spørsmål) svarer at de savner at den ansatte skulle ha mer tid til å sette seg inn i deres problem eller situasjon. Fire av disse seks er gutter.

Det er kun fire som har kommentert svarene om fornøydhet. Blant disse er det to som i enkelte tilfelle har vært misfornøyde med svar eller informasjon, og to som trekker frem noe positivt som at det ikke var ventetid og at de ansatte var meget hjelpsomme og hyggelige.

Er terskelen lavere inn til UngInfo enn til andre offentlige kontorer?

Ungdommene fikk spørsmål om de synes det er lettere eller vanskeligere å stikke innom UngInfo enn kontorer som Aetat og skolens rådgiver. De fleste skoleungdommene i Porsanger (63 prosent) svarer "vet ikke", en drøy tredjedel (37 prosent) svarer at det er lettere å stikke innom UngInfo. Det er en høyere andel tiendeklassinger enn elever på videregående skole som synes at terskelen er lavere på UngInfo.

13 av skoleungdommene har begrunnet svaret på hvorfor terskelen er lavere på UngInfo. Åtte av disse svarer at de ansatte ikke er så stive som for eksempel Aetat, de er mer menneskelige, det er hyggelige folk som er lette å prate med, eller at de kjenner de som jobber der; de er snille og gir gode råd. Disse ungdommene er tydeligvis trygge på at de blir godt mottatt på UngInfo. Tre legger vekt på at det er unge folk som jobber på UngInfo. De to siste synes terskelen er lavere fordi kontoret er opprettet for ungdom.

Kun fire av 55 skoleungdommer har hatt kontakt med Aetat for å få sommerjobb. Litt flere, 14 av 55, har hatt kontakt med UngInfo. Den største gruppen, det vil si 30 av 55, har hatt kontakt direkte med arbeidsgiver for å få sommerjobb. Seks skoleungdommer har hatt kontakt med andre for å få sommerjobb. Konklusjonen er at UngInfo spiller en viss rolle for å hjelpe ungdom til å få sommerjobb i Porsanger. Ni har ikke svart på spørsmålet om sommerjobb.

For å få informasjon om videregående skole eller annen utdanning, er det skole og rådgiver som de aller fleste (21 av 55) har henvendt seg til. To har henvendt seg til Aetat, og tre til UngInfo. Drøyt halvparten har ikke henvendt seg noen steder. Disse består stort sett av elever som nettopp har begynt i 10.klasse.

Samisk språk på UngInfo

Skoleungdommene fikk spørsmålet "Hvis du har samisk som morsmål; har du savnet å kunne snakke samisk i dine henvendelser til UngInfo?" Ingen svarer at de har savnet å bruke samisk som morsmål. 58 prosent av elevene svarer at de ikke har samisk som morsmål. 29 prosent svarer ikke på spørsmålet, og 13 prosent svarer "nei", det vil si at de ikke har savnet å bruke samisk i sine henvendelser. Svarene på dette spørsmålet er

vanskelige å tolke, fordi vi er usikre på om så mye som en 13 prosent av elevene har samisk som morsmål. Et alternativ er at de har krysset av på "nei" uten å ha sett den tredje avkrysningsmuligheten; at de ikke har samisk som morsmål. Uansett er det altså ingen skoleungdommer som har savnet å kunne bruke samisk i sine henvendelser til UngInfo.

Spørreundersøkelse blant faste brukerne av Infonuorra i Kautokeino

Hvordan ungdom er omfattet

Alle de 15 som har svart på spørreundersøkelsen er jevnlig innom Infonuorra. Drøyt halvparten av disse bruker å være der hver dag, de som er der minst oppgir at de er der et par ganger i måneden.

Hjemmesidene

12 de faste brukere har sett på hjemmesidene til Infonuorra, men kun en av dem er inne på sidene hver måned eller oftere (N=14).

Deltakelse på arrangement i regi av Infonuorra

Nesten halvparten av de 15 faste brukerne av Infonuorra har deltatt på arrangement i regi av Infonuorra.

Medvirkning

Ungdomskonferanse og ungdomsrådet i Kautokeino

Kun en av de femten faste brukerne har vært med på ungdomskonferanse. Fire har vært med i eller er med i ungdomsrådet. Tre synes at de har innflytelse på det som skjer i ungdomsrådet, to synes ikke at de har innflytelse. De øvrige 10 svarer ikke på spørsmålet om innflytelse.

Oppfatninger og nytte av Infonuorra

Beskrivelser av Infonuorra

Halvparten av de faste brukerne beskriver Infonuorra på en "nøytral" måte, det vil si som et sted du kan henvende deg, få informasjon og råd. Den andre halvparten er først og fremst positive i sin omtale av Infonuorra. Det som fremheves mest er miljøet på og rundt Infonuorra; *"det beste som har skjedd i Kautokeino"*, *"en sosial møteplass, det mest vellykkede prosjekt til Kautokeino kommune"*, *"et bra sted for ungdom"*, og *"ungdomsinfo med et utrolig sosialt miljø"*.

Hvorfor oppsøker de faste brukerne Infonuorra?

De fleste av de faste brukerne oppsøker Infonuorra av flere grunner. 93 prosent drar dit for å bruke datautstyr og annet kontorutstyr, og nesten like mange bare for å treffe andre ungdommer. To tredjedeler av de faste brukerne drar dit for å hente informasjon, og nesten halvparten for å få hjelp til prosjekter.

Tabell 3 *Hvorfor oppsøker de faste brukerne Infonuorra?*

	<i>Prosent</i>	<i>Antall brukere</i>
Bruke data eller annet kontorutstyr	93	14
Treffe andre ungdommer	87	13
Hente informasjon/spørre om noe	66	10
Få hjelp til prosjekter	47	7
Ikke noe spesielt/for å se meg om	20	3

Hvilken betydning ville det ha for de faste brukerne av Infonuorra om kontoret ble nedlagt?

Alle de 15 faste brukerne svarer at det ville ha betydning for dem om Infonuorra ble lagt ned. Seks begrunner dette med at da hadde de ikke hatt et sted å være/et sted å treffe andre. Tre begrunner det med at da hadde de ikke hatt noe sted å sjekke e-posten. Andre begrunnelser er at da ville de ikke ha noe sted å gå for å få svar på spørsmål, hente brosjyrer m.m.

Hvor fornøyde er de faste brukerne med Infonuorra?

Blant de faste brukerne er nesten samtlige fornøyde med Infonuorra, både når det gjelder svaret eller informasjonen de har fått, hjelpen de har fått og ventetiden for å få tak i informasjon. Kun en er ikke fornøyd med hjelpen, og en er ikke fornøyd med ventetiden for å få tak i informasjon.

Selv om alle svarer at de er fornøyde med tiden den ansatte hadde til å snakke med dem, er det likevel tre av 15 som savner at den ansatte skulle ha enda mer tid til å sette seg inn i deres situasjon.

Tabell 4 *Hvor fornøyde er de faste brukerne med Infonuorra?*

	<i>Fornøyd</i>	<i>Både fornøyd og misfornøyd</i>	<i>Misfornøyd</i>	<i>N</i>
Svaret eller informasjonen du fikk	100	-	-	13
Hjelpen du fikk	93	7	-	15
Tiden den ansatte hadde til å snakke med deg	100	-	-	14
Ventetiden for å få tak i informasjon	92	8	-	14

Er terskelen lavere inn til Infonuorra enn til andre offentlige kontorer?

Halvparten av de faste brukerne svarer ja, de andre svarer vet ikke på spørsmål om terskelen er lavere inn til Infonuorra enn til andre offentlige kontorer. Ut fra begrunnelsene som gis for dette, ser det ut som om ungdommene føler seg tryggere på ansatte på Infonuorra enn ansatte på andre offentlige kontorer. De skriver at "ansatte vet alt og er så hyggelige", "alle er så greie", "har et mer personlig forhold til de ansatte", "folkene som jobber her er mer imøtekommende mot ungdom", og "vet at de alltid har tid til oss, vi er velkommen, de gidder å hjelpe".

En har tatt kontakt med Aetat, ti med UngInfo og seks av de faste brukerne av Infonuorra har kontaktet arbeidsgiver direkte for å få sommerjobb. To har ikke svart på spørsmålet om sommerjobb.

En av de faste brukerne har henvendt seg til Aetat, fem til UngInfo og seks til skole/rådgiver for å få informasjon om videregående skole eller annen utdanning.

Samisk språk på Infonuorra

Andelen samisktalende ungdommer er mye høyere i Kautokeino enn i Porsanger. Spørsmålene om samisk språk ble derfor utformet på en annen måte for de faste brukerne i Kautokeino. De faste brukerne fikk spørsmål om det var viktig for dem å bruke samisk i sine henvendelser til Infonuorra. Seks svarte ja, to svarte nei, og fem svarte at det ikke har noen betydning. To svarte at de ikke hadde samisk som morsmål. Ungdommene fikk også spørsmål om de har hatt muligheten til å bruke samisk hvis de har ønsket det. 13 av de 15 svarte bekreftende på dette spørsmålet. To svarte at de enten ikke har ønsket det eller at de ikke har samisk som morsmål. Språk oppfattes altså ikke som noen barriere i kontakt med Infonuorra i Kautokeino.